

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_204726

UNIVERSAL
LIBRARY

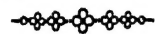
భక్తకవీర్

[అఱుంకముల నాటకము]

అంధకర్త:

కొడాలి

సత్యనారాయణరావుగారు.

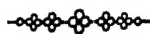

ప్రకాశకుడు:

కురుకూరి సుబ్బారావు,

బుక్ సెల్లర్ అండ్ పబ్లిషరు,

భీమకోలు, అండ్ బెజవాడ.

T. 82

S25B

ప్రకాశనాడు: స్కేప్ అండు కో., లో

కె. సుబ్బారాయసోదరులచే ముద్రితము.

1928.

సర్వస్వాధ్యయనంకరము.

వెల రు 1-0-0.

ఆంధ్రీనాటకములు.

పోతుకూచి నుబ్బయ్యగారిచే
రచియింపఁబడినవి.

శ్రీకృష్ణ తులాభారము 1 0

కావ్యకళానిధి పిశుపాటి చిదంబర

శాస్త్రిగారిచే రచియింపఁబడినవి

శ్రీరామాంజనేయము 1 0

శ్రీకృష్ణ తులాభారము 0 12

శ్రీకృష్ణసందేశము 0 12

విచిత్రాష్టవధాని విదవత్కవి

నాటకచక్రవర్తి బిరుదాకింతులగు

మల్లాది అచ్యుతరామశాస్త్రిగారి

చే రచియింపఁబడి బెజవాడ మైల

వరం కంపెనీవారిచే ప్రదర్శిం

పఁబడు

ద్రాపదీ వస్త్రాపహరణం 1 0

అహల్య 1 4

శ్రీరాముల సచ్చిదానంద శాస్త్రి

గారిచే రచియింపఁబడి

మైలవరం కంపెనీవారిచే ప్రదర్శిం

పఁబడు సావిత్రి 1 0

కీర్తిశేషులైన సోమరాజు అచ్యుత

రావుగారిచే రచియింపఁబడి మైల

వరం కంపెనీవారిచే ప్రదర్శింపఁబడు

పత్నీ ప్రతాప అనసూయ 1 0

ఆంధ్రీనాటకములు.

శ్రీయుత, సోమరాజు రామాను

జరావుగారిచే రచియింపఁబడి వరం

గూడ మొదలగు పట్టణములం

దనేకసార్లు ప్రదర్శింపఁబడి ప్రఖ్యా

తివడసిన నాటకములు.

ప్రతాపరుద్రీయము 1 4

కాలిదాసు 1 4

గంగావతరణము పార్వతీ

ర్యభంగము 1 4

తాజ్ మహల్ జహానారా 1 4

సంపూర్ణ భీష్మచరిత్ర 1 4

ధరణికోట రెడ్డిపీరుల సంగ్రా

మము 1 4

ఆలీబాబా 40దొంగలు 0 12

సతీఅనసూయ 1 0

దానవీరకర్ 1 0

కాలకేతనము 1 0

పద్మవ్యూహము 1 0

సంగీతసావిత్రి 0 12

సంగీతప్రహ్లాద 0 12

శకుంతల 0 12

ద్రాపదీవస్త్రాపహరణం 0 12

శ్రీకృష్ణరాయబారిం 0 12

చింతామణి 1 0

సత్యహరిశ్చంద్ర 0 12

శ్రీరామజననము 0 18

వలయువారు :—

కురుకూరి సుబ్బారావు,

నరస్వతీ బుక్ డిపో, బెజవాడ.

భక్తకవీర్

గ్రంథకర్త.

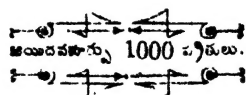
శ్రీ సంపూర్ణరామాయణ, పాదుకాపట్టాభిషేక, తులసీదాసు,
శారద, నాటకేత్యాది బహునాటక గ్రంథకర్తలును,
సుప్రసిద్ధనాటకులును నగు
కొడూరి సత్యనారాయణరావుగారు.

ప్రకాశకుడు.

కురుకూరి సుబ్బారావు.

బుక్ సెల్లర్, అంక్ పబ్లిషరు,

భీమకోలు అంక్ బెజవాడ.

కాశీనాథ కె. సుబ్బారాయ సోదరులచే స్కేప్ అండ్ కో., లో

ముద్రితము.

1928.

కృతి సమర్పణము.

శా. దేశారాధనఁ దైయనారాధమునఁ / క్షిప్తజాతుధీమంతుఁడౌ
 కాశీనాథునివంశసోమునియశ / స్కామున్ దయాశీలునా
 గేశారాధ్యునినాథుఁ జేసితినినా / యీశన్యకున్ బాంధవం
 గేశుంశిచ్చినరూఙ్గాచేతమది నెం / లే సంతసంబందుచున్.

ఇట్లు

గృంథకర్త.

ఈనాటకము నాయనుమతలేనిదే ప్రకర్షించినచో నానష్టము
 నకుఁ బాత్రులగుదురు.

ఇట్లు,

గృంథకర్త.

ఈ నాటకమునందు వచ్చు పాత్రలు.

పురుషులు.

- 1 సూక్ష్మధారుడు
- 2 కమాలు
- 3 కబీరు
- 4 వృద్ధ బ్రాహ్మణుడు
- 5 రామయ్య
- 6 మల్లయ్యశాస్త్రి
- 7 రామానందుడు
- 8 శిష్యుడు
- 9 భాగ్య
- 10 కేశవుడు
- 11 గణపతి
- 12 రోహిదాసు
- 13 విఘ్నేశ్వరుడు
- 14 సూర్యుడు

15 బ్రహ్మ

- 16 శివుడు
- 17 విష్ణుమూర్తి
- 18 బైరాగి
- 19 బాలుడు
- 20 కమాలు
- 21 వర్తకుడు
- 22 కొత్వాలు
- 23 భటుడు
- 24 పాదుషా
- 25 సేవకుడు

స్త్రీలు.

- 1 సునన్దా
- 2 పార్వతి
- 3 సుందరాదేవి

[ఇంకను సంవర్ధానుసారముగ బైరాగులు, భటులు మున్నగువారలు వత్తురు. పాత్ర లెన్నియున్నను పంజాగింపుగురితో నీ నాటకమును బ్రదికెడిదిగాదు.]

శ్రీరామచంద్ర. భక్తకవీర్.

నాం ది.

మ. సతతంబున్ హరిదివ్యనామఫలనా ! సక్తి బ్రనర్తించి, య
ద్యుతకష్టంబులఁ జెంది యెట్టెటలూ చి ! ద్రూపంబు వీక్షించి, సు
తతభక్తప్రదులైనవారలకు నా ! ధారంబుఁ గల్పించి, కీ
రితిఁగైకొన్న “కవీరు” నేలిన ధరి ! త్రీనాథుఁడేలున్మిముఁ.
(నాంవ్యంతమున సూత్రధారుఁడు ప్రవేశించి)

ఓ విద్వజ్జన మహాజనులారా !

ఉ. “భక్తకవీర్” చరిత్రము శు ! భప్రదమంచుఁ నలంచుటయథా
శక్తిరచించి వాణికి నొ ! సంగి ఋణంబును దీర్చునోని నా
సక్తినివ్రాసె నొక్కడతి ! సంతసముప్పతిలంగఁ గాన మా
శక్తికొలంది నాడెదము ! సద్గుణులారా ! యనుగ్రహింపరే !

(చెవియొగ్గి) నీమనుచున్నాడు ? అంతటి యాసక్తితో వ్రాసిన
యాకాడవ్వరనియేనా ? ఆతురత నలదు. విన్నవించుకొనియెదను.

ఉ. గాయన గాయనీజన ! గన్నతు లందఁడలంచి యిట్టి పా
రాయణయోగ్యమా కథను ! రమ్యతరంబుగ నాంధ్రభాషలో
శ్రీయుతుఁడై కొడాలికుల ! కేఖరుఁడై దనరారు సత్యనా
రాయణ శర్మవ్రాసెను ది ! రంబగుభక్తిని జూపువాంఛచే.

కాలహరణంబేల ! సెలవాసంగినఁ బోయి నాచకపాఠిరే
భమునకై నలయు పాత్రల నాయత్త పటుపం జనియెద.

(నిష్క్రమించును.)

భక్త కవీర్.

ప్రథమాంకము.

[ప్రదేశము శ్రీమాంత్ స్త్రీహామము.]

ప్రవేశము—శ్రీమాంత్.

శ్రీమాంత్—(స్వగతము) పండుగ దినంబగుటచే ముద్దుముచ్చట లుదీర్చుకొనమను భ్రాంతిచేత భగవానుని యనుగ్రహమున లభించిన పుష్పముని సర్వాలంకారశోభింపని గావించితిమి. వాకిట నామకొనుచుండెడి దాయనియెనుతీయుండ నెనిబోయె నో ముంతవటకేని గాడయ్యె. ఇప్పుడెక్కడనుబోయి వెనకు దును? ఊరక నీవాట్లబెట్టు వినండు. భయపెట్టదమన్న బ్రాణమొప్పకండెను.

ఉ. భ్రాతృహితోడనామకొను ! వాంఛల వారలయిండ్లకేగెనో?
తాళములకు ధరించుకము ! దంబున రాఘవునివృనామము
జాలఁబఠించుచుక బరన ! శిశ్వముఁ పెండుట గుళ్ళలోపలక
గాలముఁ బుచ్చుచుండెనో? యె ! కంఠములేడిటనాకుదెల్పగక.

మతియు—

గీ. చోరులతివిస్తరిల్లిన | కారణమున
 బాలునెడ నాకుఁ జాలగా | భయముపుట్టె
 సొమ్మపోయినఁగాని యా | తున్నజాతి
 పొణములఁదీతు దేలు వేగు | వాడ నిపుడు.

నయభయంబుల నెన్నిమాటులో జెప్పిచూచితిసిగాని పినక.

గీ. దేవుఁడూరేగుచుండిన | దివ్యకథలఁ
 జెప్పుకొనుచున్న భజనలఁ | జేయుచున్న
 సుతఁసందడి వినుచుచు | నంశఁ జెవులు
 గోసికొని పర్వలెత్తు భ | క్తులనువోలె.

(అనునీరుజూచి) అదుగో; నచ్చుచున్నట్లులున్నాఁడు—చప్పుడు విన్న
 చ్చుచున్నది. (ఇంచుక నిలిచి మనల వినుట కభీషించి) రా
 మనామనంజ్జీనమా చేసికొనుచునే నచ్చుచున్నాఁడు—

[పాదలో]

శ్రీరత్న—రాగంపూరికళ్యాణ—తారం—సూర్యము.

శ్రీరమేశు మదినితలచి-చింత జేయువారొక్కఁడు!

ఘోరపంకములడఁగుచునొడఁ-గుండును సౌఖ్యమాలిలలోశ్రీ॥

కవీరు (స)వేళించి) దాసధర్మకలితులగుచు ను-దారబుద్ధిజూపువాఁడని!

మాసకదానాడరించి-మహిని బతికులుగనుజేయఁగ?

అనాధరక్షకుఁడగుచును-ముని సంసేవ్యుడగుచును

దనుజంతకుఁడగుచును సత-తంబును సద్గుణుబోచు॥ శ్రీ॥

తమా—బాలకా? అదియేమి? అట్లంటివి? నీయొడలిపై సగలేమి?

నస్తుంబులేవి ? ఈపికారిహాప మెట్టులువచ్చినది? ఈ గోచీ
పెట్టుకొనుటయేమి?

కబీ—(మాటాడికంపనం.)

తమా—తనయా? మాటలాడ వేమి ?

గీ. కరులునున్నగడువ్వి సిం ! ధురభుబొట్టు
బెట్టి సరిగంచు వస్తుముక్ ! గట్టబెట్టి
నిలువగల సగలనుబెట్టి ! విడిచిపెట్ట
నికృతాకారమున గాను ! పంతువేల?

కబీ—(పలుక కంపనం.)

తమా—కమారా! నిర్మలగుడనై యటల బెల్లబోయి చూచెద
వేమి ?

గీ. కన్నులు భీతిగల్పించి ! దారిమధ్య
మందు నొంగిలినారో? దు ! రాక్షసులగుచు
న్నేహితులు లాగికొనినారో ! చెప్పుమయ్య?
చూచెదనువారిపసల రా ! జనకుడెల్పి.

కబీ—(అంకి)! అటల జరుగ లేదు.

తమా—మఱి యేమైనవి ?

కబీ—జనకా! ఆగ్రహమాని నంకించెదరిని యూరకుంకిని గాని
నేతేమియులేదు. నినుడు.

గీ. సార మొకయింతలేదు భూ ! పణములందు
నస్తుములయందు నిహలోక్ ! వాంఛలందు

మోక్షసామ్రాజ్యపడవిని • బొందువారి
కిట్టి యందంబులవేల యం • చెడఁదలంచి.

గీ. శలుగునలువల సగలను • స్నేహితులకుఁ
బంచిపెట్టితి దానపూ • ర్వకముగను
మాపతి కటాక్షముండంగి • మాకివేల?
సరసుఖంబుల వాంఛించు • వారికనుచు.

అట్టి శృంగారనిలాసంబు లిహలోకసాఖ్యాన్వితులగువారలకుఁ గాని
హరినామ సంకీర్తనంబునఁ దస్మయ్యులై భక్తపరాయణులగు వారికేలఁ
జెప్పుడు. ఇంతియఁగాక.

మ. సరసస్థంబు లంభించినందులకు స్వాం • తలబండు నాయూతు ను
సిరతఁజనిల్చి తడవ్యచింతలకు న • రింపంగఁబోకే నిగం
ధి శరీరముత్సాహముతో భజించిన కుగ • త్సఖ్యంబులందాశి లె
క్కురణిన్ గొల్లుచు? మోక్షవేల? యివిలె • క్కుల సేతు కీసాధువుల
తమా—నాయనా! సేవసితనంబునందే యిట్టి దైవచింతసమ్మేల్చు లు
నడినదోయి?

కవీ—జననా! ఇదికూడ నాశ్చర్యవిషయమేనా? మనమాచరించు
దగినవిధులు కన్నులగట్టి నట్లగుపనుచుండఁగా వానినిమానమన
వశంబగునే! చూడఁడు?

గీ. బ్రహ్మసృష్టించునప్పుడే • ఫాలశలము
చందువ్రాసెను శ్రీహరి • యందుభక్తి
నిలిపి వానిస్మరించిన • నేలఁగలియు
బాపపుండంబు మోక్షంబు • ప్రియమని.

అట్టినియమితవిధుల సనుసరించిన మానవకోటి యాయమలోకంబున

నెట్టి యిసుముల సందుచుండిరో మనము పెద్దలవలస వినుటలేదా?
గ్రంథములయందుఁ దిలకించుటలేదా?

శా. ఆటంపంబులతోఁ జి కోతలు, విష ! వ్యాళంబులకడెచ్చి శా
రీరంబెల్ల సధీనముక నలుపుట ! లేదుష్ట ! పాపాత్ముడా!
రారా! గ్రాగిన శైలమందుమునుఁగక ! రాయంచుఁద్రోయించుటల్
గాఱున్ గూతలఁగూయుచుక శిరమున ! క్కల్ చేయుటల్ జూడమే.
చూచిచూచి యట్టి యమకపంబునఁబడి బుగ్గిగుట కంటె శ్రీహరి
కరుణాకటాక్షమునకుఁ బాత్రులమగుట యుక్తము గదా! తండ్రి!
మఱియొక విజ్ఞప్తి.

గీ. లేదు లేదను వారిల ! నాడరించి

హరి యొసంగినదాని న ! మర్చనాంబుఁ

జేయ మనలను హరిదరిఁ ! తర్పణాఁకొల్ప

యెవఁజెలుంగని దిందుల ! నేమి కలదు?

శ.మా—బాలుఁడవు గదా ! ఈ వయస్సున నీకింక⁴³ నైరాగ్యవిష
యొక ప్రసంగములతోఁ బనేమి? తెలివివేటల నుపయోగపఱ
చి యఖిలవిద్యల నార్జించి మాకింక యాధారభూతుఁడనై
సంతోషమును గలుగఁ జేతువను గంపెజాశతో నున్న మాకీ
విధిఁ బ్రయోజనమొసంగుట తగునా? చాలు; చాలు; చీవాట
లఁ జెట్టుటకు నోరురాకఁ గొట్టుటకుఁ జేతులురాక నల్లారుము
ద్దుగాఁ బెంచుకొనుచున్నందులకు నీవు మాయెడల నెంతటి
నిసయవిధేయతలఁ జూపవలయును? నీవట్లుల విసయఁడనై వృథా
ప్రసంగి నగుదువని తెలిసియున్నచో నిన్నీ చదువునందుఁ బ్ర
వేశపెట్టుదునా? కలవిద్యయందుఁ బ్రవేశపెట్టి నీకధికశ్రమ
నొసంగిజాలక స్వేచ్ఛగా వదిలినందుకుఁ దగిన శాస్త్ర గావి

నుచుంటివి. ఇంక మాకర్పమునకు నిందించుకొనుదు నిన్నుఁ
గులవృత్తిలోఁ బ్రవేశపెట్టెదను.

కవీ—శంషీ! అంతమాత్రముచేత దైవచింతనమున కభ్యంతరముం
డునా?

గీ. గాఢమగు భక్తినిలిపి శీ! కరుని దివ్య
నామపఠనంబొనర్చుచు | నాకు మీరు
నెప్పుచేతలఁ జేయుచు | జెలఁగువాడ
దిగులు జెందెనగేల హృ | తీమఁదండ్రి.

తమా—నమారా! జనయాత్ర కానశ్చకరములగు పనుల నెఱవేర్చు
కొనుచు దైవచింతన మొనర్చుకొనుట యుక్తముగాని స్వ
కాల సర్వావస్థల యందును యీ విధముగాఁ గూర్చుచున్న
బాగుగా నుండునా? మఱియు?

చ. హరిచరి జేర్చిజే యని న | మర్పణమున్ బొనరింపరాదు సూ?

సిగలను, గిల్ల దానిని విశేషముగా | సభివృద్ధిఁజేయుచున్
గిరుణయొసఁగితగిల్లి యుడ | గాఢగుఁ దానముఁగొంతయు క్తిమం
దెఱిగిన వేళలందె, యిది | యే పరమార్థమటంచు నమ్ముమా.

కాబట్టి మన పలవృత్తియందుఁ బ్రవేశించి నీ నేర్పుఁజూపుచు గొరవ
కీర్తులఁ గాంచుము శంషీ!

కవీ—ఈశ్వరుని కరుణ యున్నంతవఱ కేవల యొనర్చుచున్న నా
కేమియు బాధ యుండనేరదుగదా! వాని నేమటకున్న సంతియే
చాలు, గాన.

మ. శమయాజ్ఞా శిరమందుఁదాల్చికొని ని | శ్లోఁబేను సగృక్త గా
త్సముజ్జేశన్ ధరియించి రాముక్మహో! డ్దాదీను దారింబు నీ
మముసన్ నేసెదఁ బట్టినప్రములరా! మా! రాఘవా! యంచుదు
ర్చుదుగ్రాంత దురంత పంకములు ద | గ్ధజానకీల్ వేడుచున్ ||

తండ్రీ! ఒక్కటి మాత్రమున్నది.

గీ. చిత్తమును లగ్నమొనరించి | శ్రీరమేశు
ధ్యానమొనరించు వారలెం | జ్ఞానగాని
మోక్షసంసార నాశక | కూపమందు
కాలిడగ సమ్మతించుట • కల్లగాడె?

జనకా! సారహీనమై, దరిలేనిదైన యీ సంసారమనుమహాసముద్ర
మునబడి కొట్టుకొనువారికి దైనచింతనమునక. మనసు గదు
రుట దుర్లభము.

తమా—నీవృథా వాదమెందులక? నీవరుసజూడ నొకపరి దండించి
సగాని ప్రయోజన మున్నటుల గాన్పించుటలేదు. నిన్నుజాలి
దలంచిన కొలందియు వ్యాసారమంతయు ముదురుచున్నది.
మగ్గంబదిగో! పోయి తొందరగా నందుఁ బ్రవేశించుము? లేకు
న్న నొరకొనను సుమా?

కబీ—తండ్రీ! మంచిది. అట్లనే పోయెదను.

తమా—నేను బజారునకుఁబోయి వచ్చునంతలో నెంతపనిచేయుదువో
జగ్గిశసుమా? భయభక్తులతోఁ బ్రసరింపుము. (నిష్క్రమిం
చును.)

కబీ— శ్రీరమ—హిం—త్రోడిరాగం—ఏకతాళం.

రామసన్న(బో)నరా | కామితార్థదాయకా
నామనంబున నిన్ను | నే మఱి జాలరా|| రామ||
రాతినాతిగఁజేసి | ఖ్యాతినిగాంచిన
నేతవుగావెయో | నీరదశ్యామా|| రామ||

(నిష్క్రమించును)

అకుఁ గన్నులులేవా? ఏల గొంతుకఁజంచుకొని వాగెడవు? ఓ
జనులారా! ఇది పీతాంబరమట చూచితిరా?

గీ॥ గోచికేనియుఁ బనికిరా ! కుండనేసి

మోసమున దీని విక్రయ ! ముఁ బొనర్ప

దెచ్చి పీతాంబరమటంచు ! సచ్చశెప్ప

నదరు వీనికి బుద్ధిజె ! ప్పంగరాదె॥

కబీ—ఓయీ! బ్రాహ్మణుడా !

శా॥ అగ్గిదోసితి వార్యధర్మముల న ! త్యంబు విసర్జించి యే
యెగ్గుహింపక, దొంగవైషయిని ! శ్లేలాగుపోరాడెదో
సిగ్గితేనియులేదు నీకయయొరు ! శ్రీలుండు యీశీలు నే
యెగ్గుల్ సల్పుచునున్న భూసురులకుఁ ! హీనంబుగాఁదోచదే ?
ఓ మహాజనులారా? మీరెల్లరుఁజూచుచున్నాడుకదా?

గీ॥ భూసురుఁడితండు నన్నెట్లు ! మోసబుచ్చి

శ్రీధరుఁడు దాల్చుఁదగినట్టి ! చేలమటుల

మూల్యము నొసంగకయె దొంగ ! పోటుగా హ

రించుటయెగాక వదరు యీ ! లించినాకె?॥

బ్రాహ్మ—మన యుధయుల కీయనవసర వాగ్వాదమేమికి. దాని విలు
నయేమో తెలుపరాదా ? నావలనఁ గైకొనరాదా ? ఊరక
రాధాంతమొనర్చి నన్ను నిందాపాత్రునిఁ గావించువేల? మూ
ల్యము దెల్పినచో విసరి పారవైచెద.

కబీ—ఆహా! యేమి నీత్యాగబుద్ధి.

గీ॥ చించి ముక్కలుగాఁజేసి ! చెలువు గొలుపు

వస్త్రమును బాడు గావించి ! వలసినంత

ధరను రాసిండ్డజేసి మం ! తనములాండ

జొచ్చినాండవె నాతోడ ! జోరకంజ.

ఓ వట్టిపాండ !

గీ॥ చింపిగుడ్డలుగట్టుక ! జేర్చుకొన

లేనివాండవు కాలమి ! లేని నృధగ

బాసుచేతువీదేల యీ ! నలువయొక్క

వెలను భరియింపవగుదువే ! విశ్రాంతిగ

బ్రాహ్మ—ఓరీ అధముండ ! కలవిచక్షణమిం జేనిలేక నగరంబు చ్చిస
సేనోటికిందగిన బుద్ధిచెప్పింప సమర్థుడనయ్యు ఛీ బాలునితో
నోకి నృధాశ్రయసముని యూరికన్నకొలది నీవాగాడంబ
ము మితిమీరించున్నది. ఈ మాత్రము వెలంబ పీతాంబ
ము నేనొనలేననకొంటివా? చించిన పొకపాటు నాకడ నుండ
బట్టియె జలినహించి దానివెల నొనంగ సిద్ధపడుచుంటిని నాని
లెడలేరీతిన్న యీ గోచి పాతగుడ్డయందలి మోహముచే
గాదు.

ఓరీ—అయ్యా! దానివెల నేడప్పుడలంచలేదు. ఉచేరుననున్న జనము
కడకుఁబోయియడుగుడము. వారు నిర్భయులమ వెలకొనగలము.

బ్రాహ్మ—ఓయీ ! అమ్మవాండవునీవు. పాతవాండనునేను. మధ్య
వారి సమాధానములు మన కేల. వారేమి; యూర్పువాఁడా?
తీర్పువారా? వారుచెప్పినట్టి ధరనొనలగుటక మనమేమి వారి
దాసులమా? అనంతయు నాకేల? వినుము,

మ॥ పసిబాలుండననంచు బాలిగని లా ! భంబేమ లేపంజిన
నననంబు గొన నెంచినాండ భగవ ! దృక్తు విలోకించితో ?
వసుధాధీశుని నేరెఱుఁచితివో? తో ? నక్షత్రముల గంఠివో ?
పసికాలంబుననుండి దాచినవి ? ! వ్యత చెడినీకెచ్చెడన్॥

(అని మొలలోనుండితీసి) ఇదిగో? ఇదిగో! మంచిలాభముఁ దీసితివి?

గీ॥ బట్టయెట్లున్నఁగాని గీ వ్వలనుకెంటి
లాగినాడవు తాతకా ! లంబునాఁటి
నండ్రి చాచినవవిబాల ! కుండ యెంత
గడుసువాడవు నీయమ్మ ! కడుపుచలువ!

(అని ఇచ్చును.)

కబీ—(చిరునావు నవ్వుచు) అయ్యలారా ! చూచితిరా ! ఈముదా
నలిపారుండు నాకచ్చిన ద్రవ్యమును.

గీ॥ హరిధరింపగఁ దగిన నుం ! దరదురుల
మునకు వెలగాఁగనాకొనం ! గిని ధనంబు
గుడ్డిగివ్వలుకెంటివి ! నో గనుండు
మునని త్యాగింబుఁగొనియాడు ! తెట్లుచెప్పుడు
నుజీయు నో మహానీయులారా !

గీ॥ గుడ్డిగివ్వలకెంటి నా ! కుక బొసంగి
మంచివెల మంచిలాభము ! టండుఁ దెలిప
నితనివాలకిమునుజూడ ! నతిదురాశ
కలుగువాడని దోచదే ! పలుకుడయ్య॥

అయ్యా! నిష్క్రమ! చాలత్యాగిగీలుడవు. వీనిని మీరే స్వీకరిం
పుము. (అని యివ్వఁబోవఁ గిరిందపడును)

బ్రాహ్మ—ఓరీ దుర్మార్గుడా ! బాతిబుద్ధిపోనిచ్చితివి కాదు. తాత
ముత్తాతలనాఁటఁగోలె దాచియుంచిన ద్రవ్యమును నేటికియీ
పాడుబట్టకొటకు నీమొగుంబునబెట్ట కన్నులకుఁ గావలమె
దట్టి గర్వాంధుఁడవై క్రిందపాటవేయుదువురా? దురాశాపాత
కుండనని నన్ను వెక్కిరించిన నీనీతి యేమంత కాలిపోయినది?
గురివిందగింజ తన నలుపెఱుంగదన్నట్లుదురాశాపాతకులెవ్వరో

చక్కగాఁ దెలియుచుండ నన్నా శాపరుండని నిందించుటకునీకు
నోరెటుల వచ్చినది? బాలుండివు, కష్టబడినేసి యింతదూరము
వచ్చి విక్రయించుచుంటివి. నీకడనుండి తీసికొని రిక్తహస్తముల
తోఁ బంపుట పాడిగాదని జాలినహించి, యిచ్చిన ద్రవ్యము
సిగితి బాటవైచుటకుఁ నీకుఁ జేతులెట్లువచ్చినవి? ఈగుడ్డిగవ్వ
లనెల నీవేమెఱుంగుదువని ధిక్కరించి యావలఁ బాటవైచితివి.
ఓరీ మూర్ఖుడా !

సీ॥ అల కుబేరునికేని ! నప్పీయఁగల్గుదీ
గుడ్డిగవ్వలతోడఁ ! గుత్తితుండ
కడఁచుల్కునగఁ ద్రిలో ! కములనేనియుఁగొందు
గుడ్డిగవ్వలతోడ ! కూరచరిత
దారిద్ర్యమనుమాట ! ధ్వంసంబొనర్తు నీ
గుడ్డిగవ్వలతోడ ! నడ్డులేక
శలక్రిమగాఁ జేయుఁ ! గలుగుదీ గుడ్డిగ
వ్వలతోడ బ్రహ్మాండ ! భాండములను
గీ॥ అట్టి వీనిని లక్ష్యంబు ! పెట్టకుండ
బాటవేతువె మూర్ఖుడా ! పాపుడా మ
దీయశక్తిని నీదుబు ! ద్విని దలంప
నార యెంతటిగర్వంబు ! రాదురాత్మ॥

కవీ—(నవ్వుచు) ఆహా ! యేమిసీగుడ్డిగవ్వల మహిమంబు ! నీవు
చాల వాగాడంబరముఁ గలవాఁడుగనున్నాడవు. ఓయీ
మాయబ్రాహ్మణుడా!

ఉ॥ ఈ తలతిక్కమాటలకు ! నెంతయు లొంగను నీదుతాత ము
తాతలనమ్మి యిచ్చినను ! ద్రవ్యముచాలదు, పొమ్ముపొమ్ముధా

తీర్థశలమందు నెండటిటు ! తియ్యనిమాటల మోసపోయిరో
యేతటి సిల్లులందిరో గృ ! హింపఁగ శక్యమే వేదపారుడా॥

(అంత నిరువురు బ్రాహ్మణులు ప్రవేశము.)

రామా—ఓయీ! మల్లయ్యశాస్త్రి! విన్నావటోయీ! వీరి సంభాషణము. గోచిపెట్టుకొనుట కేనియుఁ బనికిరాని యావత్త్రంబును నమ్మి వేలకొలది ద్రవ్యము లాగికొనవలెననియాబాలుఁడును, రెండు గుడ్డిగవ్వలతో సంతృప్తిపరచి పంపవలయునని యీ బ్రాహ్మణుఁడును, వాదములాడుచున్నారు. ఇదియంతయు జూడఁగా.

గీ॥ అంధుఁడును నెవిటివాఁడు నా ! ట్యంబుబూచి

నట్లువృద్ధుఁడు బాలుఁడు ! నాజనలిపి

నట్లుల లంజయుఁ బతివ్రత ! యాత్రకరిగి

నట్లులగాఁ దోచెడిని మిత్ర ! మా! గనంగ॥

మల్లయ్య—అట్లయినచో వీరిరువురితగవునకు మనము న్యాయము చెప్పిపంపిత్తుమా?

రామా—ఇప్పుడు వారి సంభాషణలో మన వాక్యంబులు చెవుల కెక్కునా ?

మల్లయ్య—వినెనాసరియె; వినకున్న వారికర్థము. అంతమాత్రముచే నష్టమేమి? ఓ వెట్టివాండ్లా ! ఏల వృధావాగ్వాద మొనర్చు కొందురు ? వినుండు. మీసంభాషణ మాలించిన కొలఁదియు మాకు నవ్వు వచ్చుచున్నది.

ఓ కబీరు!

గీ. గోచికేనియుఁ గొటగాని ! గుడ్డనొకటిఁ

బట్టుకొనివచ్చి గుడ్డిగ ! వ్వలనొసంగఁ

జాలవని యీనడింతువే ! బాలకుండు

గంతకుందగు బొంతయో ! గాదనుడి.

కాబట్టి యూరికపోట్లాడి పరిహాసంబులకుఁ బాలుగాక, యిచ్చినదా నితోఁ దృప్తిపడి యింటికిఁ బొమ్ము.

బ్రాహ్మ—ఓరీ ! మూర్ఖుడా ! ఏల చెడగొట్టుకొనియెదివు? ఈగవ్వల మహిమంబుఁ దెలిపినను దెలిసికొనకున్నావు. ఇప్పుడీలాధనా కిబేమును బోగొట్టుకొంటివా? ముందురానున్న లాభము లనేకంబులుచెడిపోవును. ఏదప సశ్చాత్తాపపడిని లాభములే దు. నామాటవినుము. ఎవ్వరు తగవు దీర్చినను సేనెట్లకనినకన్న నెక్కుమ నెలనొసంగుమని చెప్పిడివారు లేరు.

కవీ—నాపీతాంబర ప్రభావముఁ దెలియక నోకక వచ్చినట్లెల్ల మా టాడుచున్నావు. హరిహరాదులు కలకందెసను నావస్త్రంబు నకుఁ దగు విలువ వచ్చుదనుక నేను వదిలజాలను. నీవస్త్రం బుపై నంతదురాశయేల ?

బ్రాహ్మ—ఓయిపిచ్చివాడా! ఆవస్త్రముఁబుచ్చుకొని యేల సోలదిరి గెదవు ? నాగవ్వలవలన నీకపరిమితలాభమున్నది. చెడగొట్టు కొనకుము. నామాట వింటివా?

కీ. అలకుచేలుడు భక్తితో ! హరిక నటకు

యొనగసిరిసంపదలసంది ! యుండలేదె ?

యమలనే గవ్వలను గొని ! యంబరం బొ

సంగితివయేని నీకునై ! శ్వర్యమబ్బు.

కవీ—అయ్యా ! ఈకల్ల బొల్లిమాటలతో నేమిప్రయోజనము? మీ పలుకులేమియు నా చెవుల కెక్కుటలేదు. కాబట్టి నృథా కాల యాపన మొనర్చక నీదా రిని నీవుసామ్ము. నీకుఁ బదివేలవం దనములు.

బ్రాహ్మ—అయ్యా! ఇదియంతయు నెందులకు? నీవలునకుఁగగినవెల
నొసంగు ధనము నాకడలేదు. నీవు దానమూర్తివని పలుసారు
లువినియుండుటచే నింతదూరమునచ్చితి.

మరియు.

క. గోకుల బ్రహ్మదానమున

శ్రీకరుని మహోత్సవంబు ! జేయుదురట నే

నాకమనీయునకిది యిడి

జేక్షించుము ముక్తి యంచు ! జెందితివాఁచు॥

చావున దీనుఁడనగు నామొఱివని యీ నలునలో నర్థభాగమునాకొ
సంగుము.

కబీ—పితృత్వమా ! తా మొనర్చునది సత్కార్యమేయైనను నస్వ
పితృత్వమునకుఁగటచే మీవాఁచ నెఱవేర్చజాలనైతి. తమిం
పుండు.

గీ. ఇప్పుడీనప్రముఖు విశ్వ ! యించి దీని

పిలువ మాతల్లికిడనేని ! గలుగు ఫలము

చావుదెబ్బలు చీవాట్లు ! చాలయుండు

గాన నన్ను తమింపుండీ ! కరుణబూని॥

బ్రాహ్మ—ఓయీ ! బాలకా!

గీ. మేడలజిగితినా ? లేక ! మాడలజిగి

నానె ? భూదాసమిమ్మంటి ! నా ? దయాగ్ని

చిత్తుఁడనటంచు వినుట నీ ! చిన్నగుడ్డ

నడిగితినిగాన దీనికే ! లా ? భయంబు.

కబీ—అయ్యా ! మీకోర్కె స్వల్పమైన దైనను పెద్దల వాక్యంబుల

కన్యధాఁగి నర్తించుటకు నామనం బంగీకరింపకున్నయదిగాదా?

బ్రాహ్మ—ఓయీ! కుమారా! నీవు బాలుఁడనగుటచే భీతిల్లుచున్నా

డవు గాని నేనొక పరమార్థముఁ దెల్పెదను వినుము. నీ గూఢ
 రేఖావిలాసంబులఁబట్టి చూడ నీవసాధారణప్రజ్ఞఁగలవాఁడవు
 గాఁదోచుచున్నాఁడవు. కొలఁది దినములలో వారణాసీక్షేత్రం
 బున నీవు త్యాగధ్వజము నెలకొల్పఁ గలవు. బాలకా! మఱియొ
 క విషయము. దీనిని పరమగోప్యముగా నుంచుకొనుఁడు.

చ. తనయులు బందుగుల్ హితులుఁ దల్లియునండ్రియువెంట రాదుచ
 చ్చునపుఁప వెంటవచ్చునది ! చూడగర్భమదొక్కటే సుమీ
 గనుకను ధర్మచూర్ణమనఁ ! గా నదియేమొ యెఱింగిదానినె
 మ్మనమున వీడఁబోకుము కు ! మార! సదాజరియింపునూగతి॥

అటుల ధర్మచూర్ణపర్యవర్తకుండవైతివా క్రిమముగా.

గీ. ధర్మమునుమించినట్టి ప ! దార్థమనని
 యింకొకటిలేకటంచు గి ! హించఁగలవు.

లందునను.

పాత్రితాపాత్రితనెఱింగి ! బాలకా! యొ
 నర్పగానలె సుమ్ము దా ! నమ్ము జగతి.

నే నేరహస్యమును నీగూఢక నుపదేశించుటలేదు. నన్ను నీవు
 సామాన్యమానవునిఁగాఁ దలంచి యిటులాడితివిగాని సకలవిద్యాపారం
 గతుఁడనై సమస్త ధర్మంబుల నెఱింగిన వృద్ధబ్రాహ్మణుఁడ నగుటచేసీస్థితి
 గతులన్నియుఁ జక్కఁగా నెఱింగి వివేకుఁడవనియు, నీతిగలవాఁడవనియు
 నింతదనుకబోధించితిని. కావుననామాటవిని భగవత్కైంకర్యమునకని
 యు, నాస్వోపయోగమునకుఁ గాదనియుఁదలంచి నీమనంబునఁగలసంది
 యంబుల నెల్లవీడి నాకాగుడ్లనొసంగుము. నీకు భయముతో నిమిత్తము
 లేదు. ముందుముందు నావలసనీకు మహోపకారములు చాలజరుగఁ

గంభీరము. కాశీపురంబున నీవు త్యాగధ్వజమును నిల్పునాడు నీవలన నే ననేక బహుమానము లందవలసియున్నది సుమా! వినుము. వినుము. నా వాక్యములు యథార్థములుసుమా?

శబీ—శేల్గబోయి మాతాపితక యూటకుండును.

బాహు—బాలకా? ఏమి యోచించుచున్నావు? నా నలునకొసంగి నా నీకీర్తి యూచంద్రితారార్థముగ నిలుచును. నాయల్ల కోరిక నెఱవేర్చుకండుట నీకుజాల చిన్నతనముసుమా! కుమారా? ఏది; మొగమునెట్టి నానక నొక్కిపడి శేటిపారిచూచుము?

మ. తమధర్మంబు లెఱుంగి నేరకయె ని! ద్రాహరముల్ బాసి ద్రావ్యమెప్రాణమ్మని నమ్ముకొంచునతముల్! పాపాశ్చులై పోయిలో భమునల్ మృగినవారలెండలు వృథా! బాధల్ పడకజొచ్చిరో యమకూపాన నెఱుంగమే? యిటులనే! లాసందరింపక నలెన్!!

ఓయీగుఱ్ఱవాడా! ధర్మమార్గాను స్థానపరులై తొల్లియెండలు విఖ్యాతిగాంచిరో యెఱుంగుదువా? చూడుము. లోకంబులనెల్ల నొక్క పెట్టున భస్మముజేయదొడంగిన హలాహలంబును దేవతలమొఱ విని పరమేశ్వరుం డద్దానిద్రావి తనధర్మపటుత్వంబుజూపెను. పార్థుని బాహుబలసంపన్నత కచ్చెరువంది తనప్రాణపదమ్ముగ గాపాడుకొను చుండిన పాశుపతాస్త్రంబు నొసంగి ధర్మంబునిలిపెను. విష్ణుదేవుండా కుచేలుని పిడికెడుకులగ్రహించి నమస్తైశ్వర్యంబుల గట్టిపెట్టెను. ఇటులనే దమయిక్కట్టులను లెక్కపెట్టని ధర్మశీలురబరిక్షించి హరిహరులు వారినిగాపాడలేదా? అటులనే భవదీయ కరుణాకటాక్షంబునకు గూడ భగవంతుం డచ్చెరువంది నిన్ను గర్హించినదగును. కానలేనిపోని భయంబుల బెట్టుకొనక నాగుడ్డ నొసంగుము.

కవీ—(తనలో) ఓహో యేమి వీని యుపన్యాసము ? ఈతంహొక
యత్సార్వమహిమాన్వితుండుండోయచున్నాడు. ధర్మముననే
మోచక్కఁగాబోధజేసినాడు. ఈతనిసుబోధామృతనేచసంబున
బరమలోభులైనను తమకష్టంబుల లక్ష్యపెట్టని త్యాగశీలురగు
ట నిక్కునము. నిశమారయ ధర్మముచుమించిననస్తువు మఱి
యొండుగానరాకున్నది. అనిధిఅభ్యాగతులను, వస్త్రహీనులను
వికలాంగులను, నానరించుటయే మానవధర్మము “శ్రేయాంసి
బహువిఘ్నాని” యనునట్లు సత్సార్వములొనర్చుపట్ల నాటం
కము లనేకములు వాటిల్లుట సహజంబే యయ్య వానిని పఱ
కుఁ గొనవలె తమ ధర్మంబుల నెఱవేర్చు వారెవ్వరైనను ధన్యా
త్ములై ముక్తికన్యను వరించుట సత్యము. దానధర్మపరోపకా
రాది సద్గుణంబులు లేనివాని కెన్నిసంపదులున్నను నిష్ప్రయో
జనములు, నిరర్థకములు, కాన.

గీ॥ తల్లిదూరినఁ గొట్టిన దరికిఁజేర

నీయకుండిన లక్ష్యంబుఁ దేయఁబోను

మోక్షసామ్రాజ్యమును జేరు మూలమార్గ

బోధకున కిప్పవీ గుడ్డ ముక్కనిత్తు॥

(ప్రకాశము) దేవా! విప్రోత్తమా! ఇప్పటికిగదా? మీసుహిమంబెఱు
నేగితి. కృతార్థుండనైతిని. నేడెంత సుదినంబు? మహానుభావా!
నేనింక భవదీయ బోధనానుగుణ్యంబుగ ననుసరించి యుత్తమ
ధర్మపథంబునుజేరువాడ, పసిప్రాయుండనై యజ్ఞానవశంబున
నాడిన నాపలుకుల కలుకఁజెందక మహాత్మా! తమరు కోరిన
రీతి యీగుడ్డముక్కను గ్రహించుడు.

“అల్లాహో. బిస్మిల్లా” (అని యివ్వబోవును)

బా—(కోపముతో) ఓరీ దుర్మార్గుడా? ఎంతమోసపోయితినిరా?

వేదబాహ్యమైన దుర్వచనముఁ బ్రయోగించి నన్న పరిశుద్ధపతి చితివంటరా? ఓరీ కపటశీలా! ఇంతఁడనుక నీ వ్రుత్తముకుల సంబాతుఁడవని విశ్వసించితిఁగదరా? పావీ! నీనుదుట నూర్వ పుండ్రమున్నదని నమ్మి యీ పాడుగుడ్డపీలికను వాంఛించితిఁగదరా? దుష్టకులాధముఁడవని యెఱుంగక పాడు మొగమువాఁడవని దెలిసికొనలేక భ్రమించి నన్ను నేనేయెఱుంగనేరక నేడు నీనలన మోసపోయితిఁగదరా? ఆహా! నన్ను నిష్కారణముగ మైలపరచితివి. ఉదయంబునలేచి యెవ్వరిపాడు మొగంబుఁ నూచితి నో నాకేఘోరపాతకము నీమూలమున సంభవించె. నీగుడ్డ కాలిపోను. ఇదియెవ్వరికిఁగావలయును, నీ మొగమున వేసికొని తగులఁబెట్టుకొమ్ము.

కిరీ—దేవా? తా మకారణముగ నిటులాగ్రహించిత్తులయ్యెదరేల? తమకు వాంఛించిన నీవస్త్రశకలమును తమకొసంగియు మఱల దత్తాపహరమునకుఁ బాల్పడుదునని దలంచితిరా? మహాత్మా! చన్నుఁ గరుణించి దీని గ్రహించవేడెడ.

శ్రీ—ఇంద్రుండవ్యక్త, మనుంధపూర్వముదధిం, పంచాననం పద్మజం సింధుస్వాదుజలం, సిశంశివగళం, లక్ష్మీ పతేః పింగళం శైలాస్పృశాధర్వా యానపితథా, కామంచనద్విగ్రహం సర్వవేద్వి, నవేద్వైహంరఘుపతే, దత్తాపునర్హృదిణం॥

అని వచించిన పద్మల వాక్యంబుల నిర్భక్త పరతునా?

మహాత్మా!

బ్రా—ఛీ॥ ఛీ॥ పాతకుఁడా! మఱలనాసంగతి నెత్తకుము. ఊరకచెడి పోగలవు. నిన్నుఁజూచిన పంచమహాపాతకములు సంభవించ గలవు. ఇప్పుడు నీవు తాకుటచేఁగలిగిన పాతకంబునకుఁ బ్రా

యశ్చిత్తముఁగూడఁ జేసికోనలసివచ్చినది. మహాపాపీ! ఆనల
కుఁబొమ్మ?

కవీ—భూసురోత్తమా! తమఁదిభావ్యముకాదు. నేను మిమ్ము మైలపా
చిత్ర నను కారణముచేఁ బ్రాయశ్చిత్త మొనర్చుకొనఁబోవును
న్నారనిదా? దీనినిగూడఁ గ్రహించి యేకముగఁ బ్రాయశ్చిత్త
మొనర్చుకొందురని వేఁడెద. మదియాపరాధములకు మించుచు

ఉ. దాసునితప్పులన్నియును ! దండముతో నరియందుగఁగాదె తా
మీసువహించి వస్త్రము గిరి ! హింపక యుండుటపాడిగాదు నా
దోషములకుఁ జేమించిదయ ! తోడిగొప్పతార్థుని జయునుయ్యయో
భూసురవండ్య ! నీచరణ ! పూజనీనర్తు సతంబు నాత్మలో॥

శా—ఓయీ! నీవరుసఁజూడఁగా మోటబండవానివలె నున్నది.
సట్టిసపట్టునువీడకున్నావు. నాయభీమతానుసారిముగిలిన ర్థిం
తువయేని నేనీవస్త్రంబును గైకొందును. లేకున్నచో నాకవన
రములేదు.

కవీ—దేవా ! చిత్తమాలాగూననె నడిచుకొనియెదను, దయచేసి
సెలవిండు.

శా—ఓరీ ! బాలకా! నేఁజెప్పబోవునది సావధానచిత్తంబుననాలిం
పుము?

గీ. ముఖముసందూర్ధ్వపుండ్రమో ! భూతియోధ
రింపవలయును లేకనీ ! రిత్తమోము
నాస్తికులటంచు దెల్పుఁగా ! ననగుమార!
దానినేమరకయ్య హృ ! దంతరమున.

గీ. రిత్తమోమున నున్నవా ! రికిసతంబు
తత్వహాస్యతయెగలు ! తథ్యమిద్ది

యూర్ధ్వపుంశ్చింబు ముఖమున ! నుంచనదియె
దేవునిపదారవిండు ముఖ ! దెలియునుమ్మ.

అంతయెగాక,

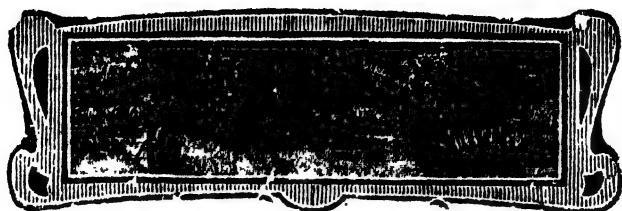
శా. ఓరీబాలక ! నీమానంగునది యే ! దుష్పనమనంబుదు నీ
తారామార్పణమంచు నీయనలె మో ! సంబంధు సద్దాన సగ
సారాంభోనిధి దాట నావయగు ర ! తొడతూనాహంబునీ
పీరాహస్యమునక బ్రతుక్తుండవునై ! యెల్లప్పుడున్ మెల్లుమా॥

మఱియు నింకొక పరమార్థము. (అనిచెడిలో నేమియోచెప్పి)
నేనింకొకబోయెదను. నాహితంబులన్నియు నేమరికీ పతింపుచు తదను
గుణ్యముగి మెలంగుచుండుము.

కబీ—చిత్రము దేవా ! వండినములు.

(బ్రాహ్మణుడు నిష్క్రమించును.)

కబీ—అహ! ఏమీతని సామర్థ్యము? సగుణనిర్గుణములలో నిర్గుణమే
ప్రథానమని బలువు గుడ్డోపించుటయేగాక వేద ప్రామాణిక
మైయుండ నీతడు సగుణమే ప్రథానమని సహేతుకముగా ని
రూపించుచు శ్రీవిష్ణువతారములలో రామావతారము మిగుల
గౌరవమైనదని తన్మహిమంబు నెఱిగించి యున్నాడు. కాని
యీవిషయమునుగూర్చి యెంత తేజుచినను స్వయంకృషి వలన
సాధ్యముకాకున్నది. కాన నేమహనీయుని పాదములనైన నెట్ల
ట్టి శుశ్రూష యొనర్చి యింకను దరిచందగినయంశములనెల్ల
జర్పించి తన్మూలమున ముక్తిమార్గమును గెనుంగొని కృతా
రుడ నయ్యెదగాక.

భక్త కవీ ర్.

ద్వితీయమాంకము.

కవీ—(ప్రవేశించి.)

స.

నాదనామక్రియ రాగము-తాళం, రూపకం.

నీనుహిమము నెఱుంగనేరని యీమూఢాత్మునిపయినోను

రామా దయజూపెదో పరంధామ రవిసులసోమా॥ నీ॥

1. ఈవిధాని ఘోరవేషము । దేవా నీరనితెలియక

వేవిధముల దూలనాడితి । వేరవేద్య శమింపుమయ్య॥ నీ॥

3. అలవిరించికి శివునకేనియు । నలవిగాని నీదగుమా

యలనేనెఱు దెలియనేరుతు । జలధర శ్యామా? రామా॥ నీ॥

దేవా? సంసార సాగరోత్తారకంబగు భవదీయ నామపతనంబు

నర్చుకొనుచు దదన్యంబేనియు వాంఛింపక నిహలోకవాంఛలన్నియు

ననిత్యంబులని విశ్వేసింది భవదీయ కరుణాకటాక్ష వీక్షణంబున కెదురు

చూచుచున్న నన్నిన్నివిధంబులఁ బరిశోధించుట భవద్విలంబంబుగాక
 నన్యమే మిడును! పదునాలుగు జింబులయందును గొలుపఁజేయు
 బూరుచుయెందుఁజూచిన నీనయై వెలుగొందునీమాయలు వర్జనావేదము
 లై నేత్రానందకిరములై యొప్పియుండ నెట్టిముక్కఁబ్బలు వానిల్లిను
 వానిని సుంకయేని లక్షింతుమే! నయామయా! పరాశ్రరా!

గీ. కల్పితైవ దెబ్బలు | దారుణమును

భాగ్యయంతయు మీరైతే | బడిసి నాదు

జననిమనము భవన్నామ | స్మరిణమునక

నిర్విస్వసముతో భవంతు హృ | క్షేమ సకము.

తాళకనామంబిపు. బుధఃసరంజకంబిపు. దుర్గన భక్తివంబిపు. సర్వ
 కుణ్యమూర్తివి, దేవతాసాక్ష్యభాముండపు. నన్నుఁగ్రతానుని
 కేయుటకన్ని పరిశోధనంబులుగావలయునే? బుధసి ప్రధాన
 ముగా నిజించుకొని నీచరణకమలముల భవించుటయే జన్మసా
 క్యంబని నృథఃపరచుకొని హృత్ఫలకంబున భవదీయదివ్యమంగ
 లహంబును శ్రీంచుకొని చరియించుచున్న నన్న నాసా
 యమునుఁబాచి పరిహసించుచుంకివా! సరసిజహన్తు! నీభక్తక
 ను. నీదాసుఁడను.

గీ. పిప్రవేనముతోడి గా | స్పించి చిత్త

శుద్ధికెనగుణమార్గంబు | జూపినాపు

అనిభోరుగి జరుదెంచి | యారనిగ్గు

కాశ్యమే యోగ్యమని దెల్పి | నాపునుఁబు.

సగుణ సిగ్గుణతత్వ భేదరహస్యంబుల నాకుఁ దెలుపఁగోరిగదా?యిత
 శ్రమపడుచున్నావు. తంద్రీ? నాకొఱకై నీకిన్నికష్టము లెందు
 లను? బ్రహ్మరహస్యబోధక! అఖలాంశకోటి బ్రహ్మాండనాయ

పడనైన నీకు నేను దాసపూర్వకముగ రెండుమాటులు రెండుగుడ్డముక్కులనొసగుటయా? ఆహా? ఏమి నాసమర్థత! ఏమి నాతెలివి తెలులు? సగుణ నిర్గుణ తత్వనిరూపణవాద ప్రతివాదముల కొఱకు మనీయశక్తిని బరిక్షించు కొఱకు వివిధరూపముల దాల్చినపుడు మొట్టమొదట నజ్ఞానంబునై నీమహిమంబుఁ దెలిసికొనలేకపోయినను ఘోరరూపంబున దాల్చి వచ్చినప్పుడునుమాన పడియుండుడ నీమాయావీలానంబును గుర్తించవైతిని. ఓజీవన్ముక్తిప్రదాయకా!

గి. పామరశ్వంబుచేత నా! పలికినట్టి
పలుకులెల్ల తమించుచు! భవ్యనామ
పఠనమును నెమ్మనంబునఁ! బ్రాయశంక
జూషమయ్య జగన్నాటక! సూక్రీధారి.

మణియు నోదేవా! నీయవ్యాజప్రేమ మసాధారణమునమాట లిప్పటికి
నదా సార్థకమైనవి.

గీ. బాల్యదశయందు భూషణాం! బరములెల్లఁ
బంచి పెట్టితటంచు కో! పమునహించి
సట్టి నాతండ్రిగారిని! యట్టెమార్చి
భక్తునిగఁజేసినావు దే! వా! అసంత.

శదుపరి, విక్రయముచేసి పైకముఁ దెమ్మనిచేతికిచ్చి పంపినవీతాంబర
మును బ్రాప్త్యా ఘోరవేషములతో నన్న వేడి లాగికొని
నాశల్లిచే నన్నఁగొట్టించి నేను మూర్ఖాగతుడనగునంతటి
స్థితిలోనుండ నాబాధయంతయు నీవ నహించి నానిగోపిత్యము
ను చాటి నాశల్లినినూడ నీచరణదాసిగా నొనర్చితివి. కాని

సిగ్ధాధానుండునైయుండు స్వశక్తిని సమహితుం బొలుండువాని
కన్నాఁడు మహానుభావా?

గీ. ఇలములేనట్టి కూపంబు ! నలె విరక్తి
లేని యోగింబువోలెను ! దాసులందఱ
యేని జేయనికరము వల ! దాసు భావ
లేని రాష్ట్రమునీ యొక్క ! లేయెఱుఁగు
నిన్నెఱుఁగినేర్పునయ్యయో ! సర్వబుద్ధి.

దామోదరా! గుహుపదేశము లేని జన్మము నిర్భయంబనిపెట్టెనునక్కా-
నింతురే! జన్మసార్థి కృమిగుమార్గమునాపి నన్ను ప్రసవ్యమృత్యు
జీయరాదా శంకీ! అక్షాన తిరుగుమును పరాపంచలు రోస
ర్చ సుజ్ఞానబీజమును నాకొనలనుతముగ నొనర్చుము. కనాను
పతనంబును నేమిటను. నీపాన నేనను పాననకొల్పను. నీవిదూర
పనందర్శనంబును మఱునబులను. దుర్భరములగు, దుర్భరతన
ములగు, దుర్భరతమములగు గుక్కట్టులనేరానిమ్ము. భవభా
వ్యసంపత్తు లడంగినిమ్ము. పరోపకారదానధర్మనియమంబుల
పిసర్లించక సదాసాధుజన పోషకుఁడనై, సదాచారాచరింబకుం
డనై, సత్యమార్గ ప్రసర్తకుఁడనై, శ్రమనమాది సద్గుణమాలతో
పెరాల్లుచు భవశ్చేమాతిశయంబులగు గురియయ్యెద
రామా! జగదభిరామా! రవికులార్థనసోమా! నిగ్గులయశఃకా
మా! సకల సద్గుణ పరంధామా! సీలమేఘశ్వామా! రూపంగి
శీమా! నీనామమంత్ర పతనంబెంతయో మహిమంబు గలద
గుటచేతనేదా? సీదాసానుదాసులు.

శ్లో॥ జగతివిశద మంత్రం ! జనోపాగమంత్రం
విరుతపేబుధమంత్రం ! విశ్వవిఖ్యాతమంత్రం

విశిరథసుకమంత్రం / దైత్యసంహారమంత్రం

రఘుపతి నిరమంత్రం / రామ రామేతిమంత్రం.

అని నిర్దిష్టము చుందురు. ఓహో. ఏమి మీఁకన్మము.

శ్లో॥ ఇనీ ఇనీ సాతా జనా రఘునందన!

లక్ష్మణో మిత్రమస్మాకం కోవిచారః కుతోభయశో

ఇనో రామడండోమే జననీ కనకాశ్మజా

హనుమత్ప్రముఖాస్సర్వే హరయో మమబాలభవా!

వినుచు సభిసముచ్చి ఓహోద్భవస్రసంధాయకా? ఏమనుచున్నాఁడెవు.

వారణాశీ క్షేత్రంబునఁగల విద్వాంసులలోన మిన్నయై సమస్త

శాస్త్రంబుల నెఱింగినవాఁడై సర్వసంకపరిత్యాగ్యై విలసిల్లు

రామానందులవారికి శిష్యుఁడవు గిమ్మనుచుంటవా? దేవా:

గన్వోస్మిః గన్వోస్మి. నేచిప్పుడేపోయి యమ్మహనీయుని పాద

పద్మములపైఁబడి శుశ్రూషనొనర్చి యాతని కృపాపాత్రుఁడనై

మస్మనంబునఁగల సంశయంబులనెల్ల నివృత్తిచేసికొని జీవన్ముక్తి

క సాధనంబుల సరయుదురాక.

శ్లో॥ హసన్మూలనదాలవాల జనిత స్త్రీతాలతాలింగిత

స్పిక్తిపక్షిరథేన సోదరమహాశాఖాభిరతుస్సతః

రక్ష నీత్థినిదాసుపాటన పుటుఛ్చాయాభిరానందయ

స్నన్మద్వాంఛితనత్ఫలాని ఫలశు శ్రీరామకల్పదుర్మమః॥

(నిష్క్రమించును.)

ద్వితీయరంగము.

[పోవేళము కబీరు రామానందులు శిష్యుండును.]

రామా—ఓరీ! హీనకలనంబా తా! మృషాలాపములొనరించులన నేమి

పర్యాయోజనము.

కబీ—దేవా! నృపాలా! ములాడినా?

శిష్య—గురువర్యా! ఈహీనుడు నిజముగా నిమగ్నం దారికిముం
త్రోవదేశము బొందితినినియు, నిమగ్నమును విచారించిన నిజాని
నిజములు దెలియగలవనియు నాతో వచియించుటచేతనే నను
యొన్చుచున్నది మానందేహనివృత్తి తేసికొనఁ దలఁచితిని.
నూనఁ జేతని మాపరేఖావిలాసంబులను.

గీ. ఎంత నామంబుద్వి తా ! వశమొనంబు

మొదలు దగిలించి మాల ది ! పృథ్విసంస్థ

ధిక్తులను వెక్కిరింప నీ ! పాపకుండు

తగునె వీనికి యిట్టి కృ ! త్యంబుదేవ.

రామా—ఓరీ! పరమదుర్మార్గుడా? ఏమిరా! ప్రేలినావట. ద్రోహీ!
నీకీ వేసమేమిరా? నీకులమేమి? వేదబాహ్యంబగు నీచకులంబున
జన్మించినందులకుఁ గులగుణములను జూపించుచుంటివిరా? పశు
మాంసభక్షకులగు మీకు దైవారాధనము గూడ యలవడు
నా? ఎంత విపరీతచెయ్యిములకుఁ బాల్పడుచుంటివిరా! అరేదు
ర్మార్గా! నీముఖము పరికించుచున్నకొలదియు నామనంబు
భగ్గు భగ్గుమని మండుచున్నది. అన్మతములాడిన పాతకమేగాక
సధికారములేని యీకపటవేసంబునుబూని జగదీశ్వరుని మోస
మొనర్చుచున్న నీకు రారవాది ఘోరనారకంబు సిద్ధించక
పుణ్యగతులు గలుగునురా కలుషాత్ముడా! యీపాపుకోడే
నీకుఁ దీసికొదగిన ప్రాయశ్చిత్త మొనర్చునగాక (అని విసరగాఁ
గబీరునకు రక్తము నుడుటనుండి స్రవించును.)

కబీ—(దైర్యముతో) దేవా! నాకు బాపుకోడుదెబ్బ యూరకదగుల
లేదు. నాజన్మసార్థకమై నేటిదినము పవిత్రవంతమైనదగుటచేత

నే యిట్లు సంభవించినది. నా శరణంబులెల్ల పరపంచలై నవి. ఇట్టియోగిత మఱియొక సంప్రదానదా? కరుణామయా! తాపత్రయాభీలంబున బడి కుమిలిపోవువారి నాదరించుట, అరిష్టస్థులంబులు వర్జింపలేనివారిని సముద్ధరించుటకు, సంసారసాగరంబున బడి మునింగిపోవువారిని రక్షించుటకు, నవగరించిన శ్రీవిష్ణుశంభూతుడవు, పరమపావనులైనను, దీనదయాళులైనను, జగదాధారులైనను, మహనీయులైనను తామే. అనంతములై, అసంఖ్యాకములై, నర్లనాతీతములై విరాజిల్లు మీ జగత్కల్యాణ గుణంబుల వర్జింప నెవతీతరము? ఓహో దేవా! ధన్యుడను. ధన్యుడను. మహానుభావా! భవదీయ పాపుడు తాడనము నాకు సంతసంబు గలిగించినది. కాని బాధయే పెట్టడయ్యె. నాడు రహస్యముగ నేను రామమంత్రము గ్రహించినది మీరు కాదనుచున్నను యిప్పుడు ప్రత్యక్షోపదేశమని విశదపఱచుటకై యీ బహుమానము నాకు లభించినది.

రామా—(తనలో) ఆహా! యీ బాలుని మనోధైర్యమెంతని కొనియాడవచ్చును. (ప్రీతికాశముగా) ఓరీ దొంగబాలుడా, నేను నీకెప్పుడు తారకమంత్రోపదేశ మొనర్చితిని? యబద్ధమాడక తెల్పుము.

కబీ—ఆర్యా! అన్యత్రమాడవలసిన యవసరమే? దేవా! వినుండు. నేటి ప్రాతఃకాలమున దాము మణికిర్తికాఘట్టమునకువచ్చి గంగానది యందాస్థవమొనర్ప నుద్యుక్తులై సోపానముల దిగుచుండ మీపాదంబులు నాశిరంబునకు దగులగా రామరామ యంను నాతారకమంత్రంబును బఠించితిరిగదా! మహాత్మా! తమపాదంబులు నాశిరంబున నుండగానే యిట్టిపవిత్రమగు జపం

బుద్ధులెంతమనెనో నాకపదేశమై నాగురుసంకంబులనెంచి నా
భవబంధములు నడిలిపోయి నాజన్మతీరించి భవస్యశఁ జెందె. ఇం
కొకన్న వేటుపదేశమేమి కావలయును. శరణాగతవత్సలా! ఈని
మయ పుష్పజీ మఱచితిరా? ఆధ్యాత్మిక శాస్త్రవిద్యానిధులైనై,
శేషుడనాది సద్గుణగర్వితులైనై, నిష్కలమగులైనై, నిరవద్యులైనై,
నిరంకుసులైనై, దుష్టశిక్షణ శిష్టరక్షకులుగ నవతరించిన పురాణ
పురుషుల రే. తామిట్లు సర్వమెఱింగియుండియు నామసంబుగు
బరీక్షించుట యుక్తంబగునే? భవదీయకృపకు శాశ్వతంబునై
శేషన్మకృత పుణ్యమగు రామనామతారక మంత్రరహస్యమున
మనలన గ్రహించినవాడనై యలగుటను బట్టియేగదా! తిమ
కల్యాదుకు నింతదనుక నిలువబడితిని. ఈశ్వరవీణులనిలుచు సం
తపతక దమ చరణకమలముల గొల్చుకొనుచు తారకమంత్ర
పఠసంబాసర్పక సేనుచు కాలంబు గడిపికొనియెడ గానినాట్టి
మహోపకార మొనర్చిన తమముణం బెట్లు దీర్చుకొందును
స్వామి.

రామా—ఓయీ బాలకా! ఎంతటి త్రుక్రమును బన్నితివి? ఆసలంబు
నెఱింగి యీ యుపదేశంబును బొందుట కెంతకాలమునండి
యీసన్నగిరి బన్నుచుంటివోగదా? ఎంతగట్టివాడవు? పా
యమున బాలుండవయ్య నిట్టి మాయోపాయముల బాల
నేర్చుకొంటివే. ఆహా! ఏమి నీమనోదార్భ్యత!

కబీ—చుహానుభావా! ఇందు నాప్రజ్ఞ యేమున్నది. చూడండి.

సీ. దరిలేని యంభోధి ! తలవంచుకొనురీతి

సధికమించెడి మీద ! యారసంబు

భూదేవి దాపెడ ! మోముపెట్టుక సిగ్గు

జెందఁజేయు తమావి ! శేషమహిమ

నినిపించి ముద్దాడు | జనని గూడనుజాల
 దనిపించునట్టి ప్రే | మాతీశయము
 మీరిండయై ప్రజా | నీకంటు నేలుచు
 నుండు మాకిడుము లె | ట్లుండుదేన
 జన్మమిలగించి నందుకు | సార్థకమగు
 పథియదేదో యెఱుంగక | విశ్వకార
 యుండవడో కనుంగొనలేక | బుడయైన
 వానినమ్మంబు గాల్పనే | పరమ పురుష॥

రామా—ఓయీ! శిష్యుడా! ఈలేండు చూడంగా నసాధారణ ప్రజ్ఞ
 గలవాడగుగ దోచుచున్నవాడను. కావున వీనిమీసహాధ్యాయు
 నిగూ నొనర్చుకొని హితునిగాఁ జూచుకొనుండు ?

శిష్యు—దేవా?

గీ. చీకటినిజూడకండ మీ | రీ నీబీరు
 ద్రోక్కి వేయుట నాపవి | తుని హరిమరి
 స్మరణజేసిరిగాని యీ | శా! యరి యువ
 దేశమగునొక్కొ వీని | యాశయేలు.

పరిశ్రాంతమగు బ్రాహ్మణాస్వయమున నుద్భవించిన మనమీ
 హీనగుల సంజాతుని మనతోడివానిగ జేర్చుకొన్నచో మన శౌరవ
 కీర్త్యలు నిలుచునా ? నేను మనమక్కార్య మొచ్చినచో మరియొక
 నాశింకొక్క ఛండాలుండగుడెంచి యిట్లులే యొచ్చిన వానినిగూడ
 మన శిష్యునిమునజేర్చుకొండమనియేనా తమయభిప్రాయముదేవా!

గీ. సర్వమెఱిగినతామె యీ | చండమునను
 జేయఁ బరిహాసముల పాలు | జేయఁ గుము
 పలుకరింతులె యిదివిన్న | వారు దరికి
 జరనిత్తులె నిలుచునే | శౌరవంబు.

జన్మమునందే బ్రాహ్మణత్వమును జెందినవాడెంతటి తుచ్ఛుడైనను బ్రాహ్మణుండేయగును. కర్మహీనుడైన బ్రాహ్మణేశ్వరుడు బ్రాహ్మణుడగునా? అందునను మతాంతరుడగు వానికి తారకమంత్రోపదేశమేల? దొంగయై మారువేసంబుఁబూని భార్గవునియొద్ద విద్వలగడించిన సూతకులసంభవుండగు కర్ణుండు శాపదగ్ధుడగుకాలేదా? సకలధర్మశాస్త్రవేత్తలరగు తామే యిట్టి కార్యమునకు బూనుకొనినచో నిద్ధాతియింక నిలుచునే? దేవా! తమరెఱుంగని రహస్యంబులు లేవు. నల్లకుక్కయదెచ్చి తటాకంబున నెన్ని మాఱులుముంచికడిగినను తెల్లకుక్కయగునా? సర్వసంపరిత్యాగులైన, బ్రాహ్మణమతోద్ధారకులై, ఆర్యోత్తంసులైన తమకిదిభావ్యంబగునా? మా మనవినింత యాలింపుడు. పవిత్రతమములగు మనయార్యమతంబులకు కళంక మాపాదించిన వారమగుదుము. బహుజనకంటకంబగు నిట్టియుద్దేశము విసర్జింపవేషకొందుము. మీఁద మీ చిత్తము.

రామా—(కొంతతడవాలోచించి) ఓయీ! శిష్యుడా! మీ యిష్టానుసారమే యీతని నావలకు బంపివుత్తము. (కవీరుఁజూచి) నాయనా! కవీరు! నామాటనింత యాలింపుము?

మ. పరజాతీయుడవయ్యు మోసగతి సో! పానంబులన్ జేరి యా హరిమంత్రంబును నేర్చుకొంటివి సరే! యామంత్రమున్ నీవు చాలరహస్యంబుగ నుంచుకొని యుటకు దుర్లభంబునిన్నుంచుటలే నరభక్తిగృహమందు జేరి పఠియిం! పక్షి బోలునోబాలకా.

నీవీతోవనుమాత్రము రావలదునుమీ.

కవీ—దేవా! తమయాజ్ఞానువర్తినై యట్లనే ప్రవర్తించెదను. సెలవుగైకొందును. (నిష్క్రమించును.)

రామా—ఓయీ శిష్యుడా! ఈబాలుండు చతుర్వేదసారంబుల గ్రహించిననేరుపరియైనట్లు గానంబడుచున్నాడు. అసంఖ్యాకులైన శిష్యులు నాకడ విద్యలనుబడసిరిగాని యాయల్పప్రాయంబునందు నింతకష్టపడి రామతారకమంత్రోపదేశమును బడసినవారెందును గానరావలసింది చూడఁడు.

గీ. పాపపుంబను లొనరించు ! వాఁడు బ్రాహ్మణుండు కానేరఁడిల నద్దు ! ణుండు బ్రాహ్మణోత్తరుండైనగాని వి ! భ్యాతచరితుఁడనఁగఁజెల్లును సీమండం ! చనఁగరాదు.

బ్రాహ్మణశబ్దోత్పత్తియేమి. బ్రాహ్మజ్ఞానాత్తు బ్రాహ్మణః యనిగదా ? కావున బ్రాహ్మజ్ఞానమార్జించి ముక్తికాంతను నానక్తితో నరించినవాఁడెవఁడో వాఁడే బ్రాహ్మణుఁడు, వానిని జాతిమతవిచక్షణలతోడం బనిలేదు. సర్వసంగపరిత్యాగు లెప్పుడును దేనికై యెదురు చూచుచుండురో యద్దానికావశ్యకమగు మార్గము రామనామతారకమంత్రోపదేశమేకదా? ఆమార్గమును గ్రహించుటకుఁగాని, యీ మంత్రోపదేశానుసార వర్తులగుటకుఁగాని, గుణమును బుద్ధియు ప్రధానంబులుగాని, తదన్యమేమియు నవసరములేదు. తొలిజన్మంబున నొసర్చిన యేస్వల్పలోపముచేతనో యిప్పుడు తురకగా జనించినను బుద్ధివైశద్యమును బట్టి పామరులచే గీర్తింపఁబడుటకుఁ గాక పండిత జనరంజకంబుగ వర్తించుచున్నవాఁడు. ఈతని దృఢసంకల్ప మెట్టిదని విచారింపఁగా ?

గీ. వివిధమతములులేవు పు ! ధ్వీతలమున
లేనిపోని వివాదముల్ ! బైనివైచి
కొనిమత ద్వేషముల బెంచు ! చుందురేల

య. దు హి శముచబోధింఁ / సవతరించె

నలి మనంబునందోఁచు నీ / తిని గనంగ.

సవిశ్రాంతమున నీయూహ్యవర్తించున తేరిపొలి మనంబులు
గల్పించుకొని మనవాని నమలోఁగల యైతిమత్యాభిమానంబులు
బోఁగొట్టుకొని ధరతమాత సభోఁగింఁ దెచ్చుటచే భారతంబు
మొలిపిని బాదేశ్వరుంకి యుత్తమవారికొని యశ్వసాత్యునిగి
సృష్టించి సూర్యమతసాంతప్రదాయముల నేర్పి నానలన దారిగ
మంత్రోపదేశంబు జేయించి విజ్ఞానమకునిగ నొనర్చె. ఈతని
మూలమునఁ బ్రణయందట్టి యభిప్రాయభేదంబు లపంగ కేసి దేశో
ధరణ మొనర్చు 'లంకాము' యుకొనియె. ఇందులఁ గూర్చి పోలకన్న
రహస్యమెఱింగించెద వినుము.

గీ. దనుకలమందు జన్మము / గినను గాని

పరమ భావతుల కాదు / బలి విభేష

మండు ప్రహ్లాదుఁడను నిష్ట / నుంకిపొని

గొలిచి ధన్యులై యిది / గొనఁగలేదె.

భావతుని మాయావినోద ప్రభావమిట్టదని చర్చింప సామా
న్యమగు మన కలపిగాదు. ఈమాసపుల స్వభావ మెట్టిదియోగాని.

గీ. వేషములఁజూచి భ్రాంతి / పిచ్చివార

లగుదు మోసకులను నమ్మ / టందె తమకు

బుద్ధి వినియోగపరతురే / మోగదా? వి

నయ వివేకులమనమున / నమ్మబోరు.

కాబట్టి నేఁడెప్పున దేమన గా బాలకా? ఇట్టి బుద్ధిమంతు
లసంఖ్యాకములై బయలువెళిలి యాప్రజలకుఁగల దురభిప్రాయ
ములఁ బాఠదోలివఁగాని బుద్ధిమంతులగై ప్రపంచమునఁ బ్రస్తుతకాల

మనందు సరగుచున్న మాయాబాలములఁబరీక్షించి యుక్తాయుక్తముల గ్రహించినఁగాని నిజశత్రుము బయలుపడనేరదు. ఈవరమార్థములను గట్టిగా ముక్తివైచుకొనుము. నేనింక భగవద్ధ్యాన మొనర్చుకొందును. తదుపరి మఱికొన్ని విషయంబులఁ దెల్పెదను.

శిష్యు—చిత్తము. దేవా! దేవరవారికిఁ గావలసిన సమిధల నేరకొని వస్తుము.

(యవనిక జారును.)

—♦ సుప్రసిద్ధమైన నాటకములు —♦—

పృతాపరుద్రీయం సో॥ రా॥	1—4
(ఫిల్లీసుల్కాన్ పట్టుకపోతాన్)	
ఆలీబాబా 40 దొంగలు	1—0
అద్భుతవిజయము షిగో	
తాశ్మహల్ (లేక) జహానారా	1—0
గిలగావశరణము అను పార్వతీగర్వభంగము	1—0
సంపూర్ణ భీష్మచరిత్ర షిగో	1—0
ఫరణికోట కెడ్డివీరసంగ్రామం	1—0
కాళిదాసు (కొత్తనాటకం)	1—0
సతీఅనసూయ షిగో	1—0
రసపుష్పివిజయము ఇ॥ య॥	1—0
రాజాపృతాప్సింగ్ షిగో	1—0
సంపూర్ణమహాభారతము బల్లారి పండిత * సుబ్రహ్మణ్య శాస్త్రిగారు	1—4
రాధాకృష్ణలీల కం॥ వే॥	0--12
వలయువారు—	

సరస్వతి బుక్కుడిపో,

బెజవాడ, కృష్ణాజిల్లా.

భక్త కవీర్.

తృతీయాంకము.

ప్రవేశము ఖాజీ, కబీరులు.

ఖాజీ—రహీమునకును, రామునకును, భేదములేదనికదా పలికితివి :

ఎట్లు సందర్భమగును చూడుము.

గీ. రాముడన రాట్పుతుండు ర ! హీమనంగఁ

గోవిందుఁ డవాఙ్మానన ! గోచరంబు

నాచు నాద్యంతరహితమై ! యలరి నిన్య

మగు పరబ్రహ్మమంచుఁ బ ! ల్కాడలేదె.

అట్టి పరబ్రహ్మమునకును, మానవుడగు రామునకు భేదంబు లేదని పలుకుట.

గీ. బోడికివి సాసరాతిక ! ముడినివేయు

చందముగ నున్నదయ్య యీ ! సరణి వెలితి

మాటలాడిన వినవారి ! మానసముల

వెలుగుగాఁ దోచకున్నె యో ! వెట్టివాడె.

కబీ—అయ్యా! ఖాజీగారూ ! మీరుకడు తప్పుదలంచు చున్నారు.

చూడుడు. రాముడు మానవుడుగాడు. తామెన్నదిని పరబ్ర
హ్మంబనిదలంచుచుండిరో వానియొక్క యంశంబున బ్రతిఫ
లించిన యావిష్టముార్తి జగత్కళ్యాణ సంధాయకుండగుటచే
దననహజ ధర్మ ప్రతిష్ఠాపనలకొఱకు నొక్కొక్క యుగమం
దొక్కొక్క యవతారమూర్తియై జనించి,

గీ. ఘోరకర్మల కొడిగట్టి సూరిజనుల
బాధపెట్టెడు రాక్షస ! వంశనాశ
మును బొనర్చిధరాభార ! మును నడంచు
చుండువానికి విధియౌచు ! నుండునెపుడు.

అందుచే

గీ. రావణుడొనర్చునట్టి దు ! రంతములకు
తాళఁగాలేక దేవతల్ ! గోలబెట్ట
రాఘవుఁ డొకండుబుట్టి యా ! రాక్షసాధ
ముని వధించుట విధికృత ! ముంబొనర్చె.

ఆ రహస్యమును గుర్తింపజాలని సామరులు రాముని సామా
న్యమానవుడని తలంతురుగాని అదియునుగూడ నాపరబ్రహ్మము
యొక్క యవతారమేయని గుర్తింతురుగాక.

ఖాజీ—బౌరా ! గౌరవమింతేని లేని కాఘరులమతములోఁ బ్రవేశించి
పరబ్రహ్మమునకును మానవునకును భేదములేదని యెంతచ
క్కఁగా సమర్థించు చుంటివి ! ఇట్టి మృషాలాపములాడి, యేల
భగవంతుని సముఖమున నుత్తరవాది నయ్యెదవు ? ఈవెట్టి
మొట్టిసిద్ధాంతముల విశ్వసింపక మన పూర్వమతసాంప్ర
దాయములనే గమనించి ప్రవర్తింపుము. ఊరక యేల చెడి
పోయెదవు.

కవీ—అయ్యో! ఖాజీగారూ? నిరాకారమగు పరబ్రహ్మమే ప్రధానమైన దైవమై యున్నను శత్రుత్వప్రిథులమగు విష్ణుమూర్తియే యీనకల ప్రపంచమునకు నిర్గుణకర్త యగుటంజేసి.

గీ. ఆదినండియు ననుజాలా ! హరినెగొల్పు
చుండి దాసాను దాసులై ! యుంటఁజూచి
యోర్వఁజాలక కొండలు ! పూర్వపక్ష
నాదమును జేయుచుండి ని ! ర్భయముగాను.

అందు ముఖ్యకారకు లీమధ్యఁ దలయెత్తిన యిబ్బిహొం మొనలయిన దురహంకార ప్రమత్త హృదయులేదా? మఱియు.

గీ. తొలి విరించి వేదచ ! శుష్టయంబు
బోధనొనరించె యుపదేశ ! పూర్వకముగ
విష్ణు దేవుండు నదియె యీ ! విశ్వసంద
బరుగును ప్రమాణములుగాఁగ ! భాగ్యనితఁ.

అట్టి సందర్భమునందు,

గీ. మొన్న మొన్న మహమ్మద ! ముసలమాను
కల్పన మొనర్చి వ్రాసిన ! సింధుమెట్టు
లనని కాధారభూతమై ! యలరునయ్య
వేసమైయుత్త మాత్రాన ! వెలయునొక్క.

ఖాజీ—ఓరీ! అసంబద్ధ ప్రలాప! పరమపావనమూర్తియైన మహమ్మదును ధిక్కరించుచు నాతని వచనంబు లసత్యంబులని నిరూపణజేయ మొనలుపెట్టుచున్నాఁడవు. తుణకాల మోషికపట్టుము? నీకావరంబడఁగునట్లు చేసెనను. మహమ్మదు పయిగంబరునకు దేవదూతలు భగవదనుమతి ననుసరించి కొనినచ్చిన వచనంబులే యస్మత్సంబు లనుచుంటివిగా? నీగుడ్డు వీకించి నీనాలుకఁ గోయించి మహమ్మదీయమతంబునకు నీవలనఁగలిగిన కళంకమును బాట దోలెదనుగాక!

కనీ—కోపమే ప్రధానముగాఁగలిగి యుక్తాయుక్త వికారణశూన్యం
డవైన నీతో వాగ్వాదమును బెంచుకొనుచు నాయమూల్యమైన
కాలమును సృధపుచ్చుకొను చున్నందులకు నాకునేనే బుద్ధిచె
ప్పుకొనియెడనులే? మీరింక నయచేయుఁడు.

భా—నేనుకొన్నితస్వభావుఁడనని యూరక వాపోవుకంటె వాడమొ
నర్చి విష్ణుమూర్తి రాక్షససంహరణార్థము మానవజన్మమెత్తుట
చే నట్లులుప్రియోజనకుఁ డయ్యెనో తెలుపరాదా?

కనీ—శుద్ధకదియానీకుఁ డెలిసినది? విష్ణుమూర్తి మానవ్రుండయిన కార
ణంబుఁడెల్పెనని నాకర్ణింపుము. దానననాయకుండగు రాక్షసం
కు దేవతలు మొదలైనవారివల్ల మరణంబులేకుండునట్లు ఘోర
శిక్షంబొనర్చినరంబులఁబడినె. సృష్టికర్తయు, వరప్రదాతయున
నుసంప్రదించి నచనంబుల కీస్వధావర్తించుట న్యాయంబుగాకుం
టవిష్ణుమూర్తి మానవరూపంబెత్తెనుగాని మఱియొండుగాదు.
అద్దానదోషంబునులేదు.

భా—బాలకా! లోకకల్పాణమునకుఁ గంకణము గట్టుకొనినవాఁడు
సంహరణాది పాపకార్యంబులకు బూనుకొని యిట్టి వికారశూ
న్యంబులఁగలచుండు యు కేమగును గాఁబోలు.

కనీ—అట్లుగాదు.

సీ. నేరములొనర్చువాని నం / డిది మనస్థి

గాజునకు బోలులోక దు / రంతకుల గె

డవి ధరాభారమును దీర్చు / టయె విధాయ

కంబగుట నట్లు జేసెనో / ఖాజిగారు.

భా—సరే, విష్ణుమూర్తిప్రీతిమూర్త్యాత్మకంబుండురుకదా? ప్రీతిమూ

ర్తులను నల్లరాళ్ళచే జెక్కించి పూజించుట తెలివితక్కువ గదా ?

కబీ—కానేరదు. సర్వాంతర్యామియైన భగవంతుడు శిలాఫలకముల యందుఁగూడ నుండుటయేయందులకుఁగారణము. దైవసంభూతమైన రాళ్ళనుబూజించుట హైందవధర్మంబగుటచే నట్లొనర్చుటలో దోష మింతేనియు లేదుగాని తెలివితక్కువయని వెక్కిరించుట మాత్రము తెలివితక్కువయె. అంతియగాక దైవపూజ ద్వివిధంబు. బహిష్కృతువులతో వెలుపలఁబూజించుట మొదటిదియగును. అంతశ్చక్షువులతో లోపలఁగనుఁగొనుట రెండవదియగును. అందు మొదటిది.

గీ. చదువు సంధ్యలులేక నీ ! శ్వరునియందు
చిత్తమునుల్గొని మొనరించు ! చేనలేక
సంధికారంబనెడి కూప ! మందుఁ జిక్కి
దారిఁగానంగ లేనట్టి ! వారికనువు.

రెండవది:

గీ. చిత్తశుద్ధిగావించి ! బల్లికల్లి
సంతకధ్యాన చిత్తులై ! సర్వకార
మండయిన యీశు భజించు ! చుండి పరమ
మనమును నహించు వారిక ! మూలమిద్ది.

భాజీ—మీ వేదమునం దాది పురుషుండెవ్వఁడని చెప్పఁబడినది ?

కబీ—గీ. బ్రహ్మమూలాన మనువును ! వానివలన
మనుజులును నుద్భవంబందె ! ననినచింపఁ
బడియె వేదంబునందు దే ! వా ! యిదే పృ
మాణమని నమ్ముచుందురు ! మనుజులిలను॥

భాజీ—దాని నిదర్శనమేమి ?

కబీ—నిదర్శనమా?

గీ. మనువుసంతతి యగుటనే ! మనుజులనెఱుఁ

సేరువచ్చెను వారిగా ! ధారభూష

మైన నీతిమనుస్మృతి ! యగుటవలన

న్యనహరింతురు మనునీతి ! యరుచు జీతి

నిప్పటికిని నార్యులద్దాని ! నెలమికోటి॥

అంతకన్న నాధారమేమి కావలయును.

భాజీ—నరక మోక్షము లెట్టివియో చెప్పగలవా ?

కబీ— జననమందు చే నరకము.

జన్మనాశనమే మోక్షము.

భాజీ—చాలాబాగున్నది. నీవు నచించిన దానిఁబట్టిచూడ మరణించిన

వారు మఱు జన్మమందెదరను సారాంశము దేలుచున్నది.

పిత్రికపాలు మఱు బాదుగులోని? బోవుటయెందైనగని విని

యుం?వా ? సెబాస్. సెబాస్. చాలు. చాలు. నీవానము.

కబీ—పరిమాత్ముని మాయావిలాసంబులు సరిగా గుర్తింపనేనియట్లు

ల్భిల్లున వ్రేటివాననల పవక్రిమింతురు. సంకల్ప, వికల్ప, సు

ఖుష్టి, జనన, మరణ, దేహ యోగ, దేహవియోగ, జగదు

దయ, జగద్విలయాది విషయంబులఁగూర్చి మహామ్మగీయ

గ్రంథమునం దెచ్చటనేని విమర్శించియున్నదా ?

భాజీ—నూ గ్రంథమునం దేమున్నదో ఆనొడవయంతయు మీకెం

దులకు ? జీవుండు మరణించినమీదట పునర్జన్మ మందుట

మాత్రము విరుద్ధమని గట్టి చెప్పగలను.

కవీ—ఇప్పుడు జీవునకు పునర్జన్మ మున్నదని చెప్పుటలేదు. శరీరము నకే యున్నదని చెప్పుచున్నాడను. వారివారి కర్మముల ననుసరించి పంచభూతాశ్రయంబగు శరీరమేర్పడునని నచించుచున్నాడను.

భాషీ—వారివారి కర్మల ననుసరించి పరకమునకుఁగాని మోక్షమునకుఁగాని బోవువారికి మఱి విమోచనముండునా?

కవీ—ఏమీ! నిర్యాణములో విమోచనము లేనట్లు వ్రాయబడినదా?

భాషీ—లేదు. విమోచనములేదు.

కవీ—ఇది చాల వింతగా నున్నది. చోరునకును హంతకునకును నొక కేయే శిక్షయూ? శిక్షలకుఁ గాలనియమములేదా? నేరములకుఁ జిన్న పెద్ద విచక్షణములేదా? నేరస్థులకు శిక్షానుశ్రమము విమోచనము గలుగుటలేదా?

భాషీ—అట్లు విమోచనపద్ధతి యుండుట నోసమె యని మా మతము.

గీ. పాపకృత్యంబు లొసరించు ! వాకు సర్వ
కాలములయం దధోగతి ! పాలబడుటె
మా మహమ్మదు మత నియ ! మంబు పాపి
సద్గతులనందుటన్న నా ! శ్చర్యముగద.

కవీ—మానవులై జన్మించి ధరావక్రింబేలు కావలె నేరములును బట్టి శిక్ష విధించుచు నారిని బంధవిముక్తులుగాఁ జేయుచుండ గరుణాళుడై శాంతహృదయుడైన పరమాత్మ మానవకోటిని విముక్తులుగాఁ జేయక నెల్లకాలము సధోగతిలో నుంచునన్న నమ్ముటకవశముగలదా? ఇది యెందైన సర్వమును విష

యమా ? అట్టి కఠిన్వభావమే భగవంతుని కున్నయెడల నిజినఱకే యీయుగ మంతరించియుండును. అనుదినమును యీ పుట్టుటయేమి ? గిట్టుటేమి ? గారడీవానిచేతఁగల లాంత గులోనిబొమ్మలు మాతీనముల మానవకోటిరూపములను వారి కర్మల సనునరించి మార్పుచుఁ బుట్టించుచు గిట్టించుచుండును. అటులఁ జేయకున్నచో నీ యుగప్రభావమింతదనుక సాగదని యే విశ్వసింపుఁడు. అయ్యా ఖాశీగాహా ! మీవిషయమించుక మనవిఁజేసెదను. శాంతభావమున నాలింపుఁడు. తప్పులున్న త్త మించి దిద్దుకొనుఁడు.

గీ. విగ్రహంబుల నిర్మించి ! విక్రియించు
కొనుచు దా విగ్రహారాధ ! కుం డగుచు ప్ర
బోధ మొనరించె విగ్రహ ! రాధనము ప్ర
ధానమని పయిగంబరు ! శండ్కితొల్లి.

గీ. ఇబ్బిహంపయి గంబరీ ! యిలను బుట్టి
శండ్కితోఁ బ్రతిఘటించి యు ! క్తంబుగాదు
విగ్రహారాధనం బన ! విని న్వదేశు
తల్లరాతని పురినుండి ! వెడలఁగొట్టె.

అటుల వెడలఁగొట్టిన పిమ్మటఁ బ్రాణముల వక్త్రం మకొనుట కొక దేశమునకుఁ బాఠిపోయి తన స్వధర్మంబులను, తననీతిని, మఱచి దురాలంభుఁడై ఆ దేశపు రాజకుమార్తెయగు నజరాయను నామెను దొంగితనముగాలేవఁదీసికొని యింకొక దేశమునకుఁ బాఠిపోయి యా కాంతతోఁ దృప్తినొందలేక ఆ దేశపురాజుకొమార్తెయగు సారాయను నామెను మోహించి వివాహంబు చేసికొని నిర్దయుఁడై చిన్న భార్య మాటల నాలించి పెద్ద భార్యను, సిండుజూలాలిని, నిర్దోషిని, అజరాను ఘోరాటవులకుఁ బాఠిదోల నచట ప్రసవించి సుఖముగా నున్న

వార్త విని సాధానో నొసర్చిన ప్రమాణమును వర్ణించి మఱలఁ బెన్
భార్యతోఁ గలిసికొనిన యీ నేరద్యయమునకే గదా కేళిఖండిన,
చిర్రఖండినములను ఘోరశిక్షలు సంపాద్యమైనవి ?

సీ. అశరాపియ కుమారుఁ డైన యిస్కాలును

సారాకుమారుఁ డి నాక్కు చెడ్డ

వార్తలై తమతండ్రి ! నరున బాగుగ లేన

టంచు వేర్వేతముల ! యందుఁ జరి

సంక్షియందున నిరా ! దరణఁ జూపనతంఁడు

కష్టించి ననదు మా ! ర్గమున దిగిష్ట

యత్నించి యాశోప ! హతుఁడౌటయేగాని

సమ్మిడు పాచ్చాయ ! సంఘటగు

గీ. వారిచేదటిమిగొట్టంగఁ ! బజ్జివిదేశ

ములకుఁ బరువెత్తి కాననం ! బుల నసించి

పశులరీతిని వర్తించు ! వారిఁ జేరి

పాతకములకుఁ బోతాహ ! పటచలేడె!

తా పెట్టెతోఁగి వన మెల్ల జెఱిచెనన్నటుల నేమియు నెఱుంగ నియమా
యకుల నెఱుంగు తాహపటచి పాపంబులకుఁ గౌల్పటచి యవివేకమ
నెడి యగాధమగు కూపంబునఁబడవైచి మఱల వారు పైకివత్తురను
భయముచేఁ దనయిచ్చలీల వ్రాసియుంచిన వేదమనుచాపరాతిమూస
నడ్డంబుగావైచి పాడుచేసినవాడుగదా ? తన ప్రసన్నమును తన
నీతిని తన ధర్మంబును పదిలపఱచుకొనలేని యాయితాహిం పయిగం
బరువాక్కులెంతప్రామాణికములో చెప్పనక్కఱలేకయే చెప్పుచున్నవి.
పోనీ యిస్కాలును యిస్కూను బుద్ధిమంతులుగాఁ దలంతుమందురా
వారిలోవా రికి మనములోనే యంతర్వైషంబులు పెచ్చుమీఱి త

పులాడణ్ణచ్చిరికదా ? మామతము గొప్పదని యొకరును, మామత మంతకన్న గొప్పదని వేరొకరును వాదప్రతివాదములాడుకొని తూడ కెవ్వరును జయింపజాలక వృధాతమకాలమంతయు వ్యర్థిపుచ్చి.

గీ. అంత్యకాలంబు దాపుర ! మైస యంత
 మూఢులై శిష్యులుగఁ జేరి ! మోలినన్న
 వారలకుఁ దమమతప్రభా ! వములఁజెలిపి
 తున కధఃపతితులైరై ! గదకసంగ.

ఈ యిస్కాలు యిసాక్కలును బుద్ధిమంతులు వ్రాసినగ్రంథములు సనాతనధర్మావలంబకలు పరిశోధించి వేదబాహ్యమైనట్టియు' లోక వ్యతిరక్తము లైనట్టియు సంగతులలో నిండియున్నందునగదా సముద్రములో బడవైచిరి ? అయ్యా ఖాజీగారూ! చాటభారతమంతయు నేకరపు పెట్టుచుంటిని యనుకొనకుండు. మీ మతమును దూషణ జేయవలయుననిగాని, హిందూమతంబుననే యభిమానించుకొని యిట్టి వాదంబును చేయుచుంటిని గాని యాగ్రహము వలదు. కాని యొక్కవిషయమును బొగుగా మనంబున నాకిం దుకొనుటకు గాను వివరించి చెప్పుచున్నాఁడను.

గీ. పరమనిష్ఠను యావర ! బ్రహ్మమెవరో?
 ఆదికారణుఁ డెవ్వఁడ ! నాదిగ్రంథ
 మేని ధర్మములేవి యి ! నేదిమోక్ష
 మార్గమని చేయుమయ్యవి ! మర్కండబు.

ఖాజీ—సరియే; ఈవిర్భవంబులకేమిగాని నీ యుపన్యాసములయందు బూర్తియైనదా ? ఇంకనున్నదా ?

కబీ—నేను చెప్పనది తమకు విసువుగాఁదోచుచున్నదా ?

ఖాజీ—కానిమ్ము; చెప్పనది పూర్తిగాఁ జెప్పము.

కవీ—సముద్రములో బాటవేయఁబడిన గ్రంథములను గూర్చి యిస్కాలి
సాహిత్య పక్షములవా రుభయులును మిగిలిన గ్రంథములను సము-
ద్రములో బాటవేయఁబడినవని మీదే పాటవేయఁబడినదని
వాదులాడుకొని పరస్పరతిరస్కారభావమునకు గురియైనందు-
నఁ దుద కుభయభ్రష్టులై యిటు హిందూ మతమునకును, అటు
మహమ్మదీయ మతమునకును జేడిపోవుటచే దుచ్చులనియును
స్ట్రోచ్చులనియును బరిగణింపఁబడి యేయిత రాధారములేక సర-
ణ్యములయందుఁ గటకటలఁబడుచు దుదకు యిస్కాలు మతము
వారల జరాయున్న స్థలమునకుఁబోయి యాస్థలమునకు మక్కా-
యను నామంబిడి దానినే పుణ్యక్షేత్రముగా నెందుకొని య-
చటనే నిలిచిపోయిరి. అయ్యా ఖాజీగాయా!

గీ. సిమ్మట జనించినట్టి మఁద హమ్మ దపుడు
గ్రంథ మొక్కండుఁ గల్పించిఁ దాని మినుకుల
వేసుమినిశ్వసింపుఁడీ వేటువేడ
మననిలేదని జూతిన యతఁడుగాడె.

ఇబ్రహీం పయిగంబరును శతీమిన సముద్రు సాచ్చాలచే శిక్ష-
గా నొసంగఁబడిన శిరోముంఠన చర్మఖండనాదిశిక్ష లనదాచారము
లని గౌరవించి యవలంబించిన మతమేగదా మీది? ఇతఁ యిసాక్కు-
మతములో జీర్ణువారు తాను దేవుని కుమారుఁడననియు, శిన్ననా
శ్రీయించి సమ్మోచరించినవారికేకాని యితరులకుఁ బాపవిముక్తిలేదని
యుఁజూపుటచే యమలోక బాధలన్నియు ననుభవించిన యేమి మాన-
వుని సదాచార్యుఁడనియు నాతఁడేగాని వేటుదేవుండు లేడని విశ్వ-
సించియున్నారా? మీరు ఖాజీయైయుండియు అనాదిసిద్ధములగు
వేదప్రామాణముల నల్లంఘించి నడుమవచ్చిన వానిని విశ్వసించి
మూఢులగు వారి తత్పథంబునకుఁ బరిగొల్పుట దోసంబని దలంచెద

(సోటలో)

కోట్టుడు, నటగుడు. గుద్దుడు. పొడుపుడు.

(కొందఱు తురకలు పోవేశింతురు.)

ఒకడు—అరే, కాఫర్, ఏమిరా వాగుచున్నాడవు? మహమ్మదుగాక మఱియొక దేవుడున్నాడనిరా? పేరిలుదువు. ఏడి; అట్టిదే వుండేయన్న-వో మాక గనబటసరాదా? ఈసమయంబున మీదేవుని మా కగుపటపకున్న-వో సీగతి యేమగునో చూచుము?

కబీ—అయ్యలారా? ఏల తొందర పడియెదరు వినుండు.

చ. వెనుకహిరణ్యకశ్యపుడు ! పేరిలతియై యిటులే సుపుత్రునిక గననతిదారుణంబయిన ! గారియల్ బొనరించి నీదు దేవుని గనజేయుమన్న నడి ! బోనగబ్రాహ్మణసల్ప స్తంభమందున విలసిల్లికోర్కుడయి ! దుర్నిపడెవాని క్షణంబులోపల్క.

ఖాజీగానూ! చూచుచున్నారుగదా! వీరిల వీరావేశము? సృష్టి సీతలయకారణ భూతుండగు విష్ణుమూర్తిని వీరిటజూప వేచుచున్నారు. సర్వవ్యాపియగు సద్దేవుడు లేని తావుగలదా? వీనికి విచ్చిభ్రాంతి యేమి? నిజముగా సద్దేవుని మహిమంబే వీరికి జూడవాంఛ యున్నయెడల జూపెన ననలోకించెదరుగాక. అని మెడలోని తులసిపూసదీసి మంత్రించగా భయముచేర దుఱక లెల్లరు. (పారిపోదురు.)

ఖాజీ—బేరా! వీనికిడ నెంత మంత్రశక్తి యున్నది! వీనితోడ వాద మాడుట మనదే పొరబాటుగనున్నది. వీని జేరునకు జేరని చ్చుట బాముతోడి చెలగాట మాడుటయే. వీనిమెత్తి యెప్పు టికేని ముప్పదేకమానదు. వీనికి దూరముగనే యుండి జాగరూకతతో బ్రనర్తించుటమేలు.

(అని నిష్క్రమించును.)

కవీ—అహా! ఈ మహమ్మదీయులందఱు దొడ్డిగావచ్చి నన్నే
మోచేయ యత్నించి విఫలమనోరథులగుటయెగాక తులసిపూస
మహిమంబున భయభ్రాంతులై కాళ్ళకుబుద్ధిచెప్పిరి. ఎంతభీరు
వులు? ఎంత మనోనిబ్బరము గలవారు? పోనిమ్ము. వీరందఱుమన
చేరుచగనున్న చోనానిశ్చలభక్తి కేనేకవిఘ్నంబులు కల్గించుచుం
దురు. ఇప్పుడుచాల సుఖపడితిని. నాగృహముచుట్టును చక్కగ
తులసీనవమును నాటుకొని రామనామ సంస్మరణంబున నా కాల
మును వినియోగపఱచుకొందును.

శ్లో॥ రామంకోమలనీల నీరదనిధం నీలాంకాలంకృతం
కట్యంశోభిత కింకిణీర్ముణయుణధ్వనై రుపేతం శిశుసే
కంఠాలంబితరత్ననిర్మలసఖం కంజాక్షమబ్జఛవిం
భాస్వంతంమహాంగదాది వివిధాకల్పంసదాహంభజే

(నిష్క్రమించుచున్నాను.)

— చక్కని నాటకములు —

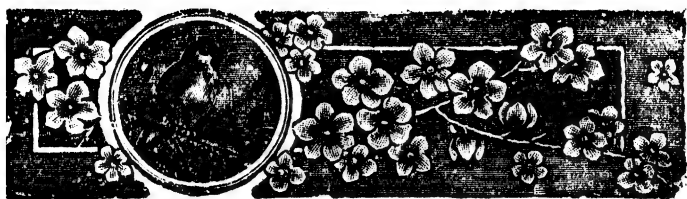
మహాసంద (భక్తిరసమైనది) దో॥ నీ॥	1	0
వృద్ధవివాహము (హాస్యరసము) గో॥ వే॥	0	12
పాదుకా పట్టాభిషేకం (కరుణరసం) కో॥ స॥	0	12
కాంతామతి (శృంగారరసము) బ॥ కో॥	0	12
రోషనాన జహ్వరీబాయి డిటో	0	12
సంపూర్ణరామాయణం డిటో	1	4

వలయువాడు—

సంస్కృతి బుక్కుడిపో,

బెజవాడ, కృష్ణాజిల్లా.

భక్త కవీర్.

—:0:—

చతుర్థాంశము.

—♦ ప్రథమరంగము ♦—

(ప్రవేశము కేశవుఁడును గణపతియును)

కేశ—గణపతీ : బహుకాలదర్శనమైనదే : ఎచ్చటను గాన్పించ
కున్నాడవు?

గణ—ఊరిలో జరుగుచున్న చిత్రవిచిత్రములను బరికించు హడావుడు
లలో నుండుటచేత బొత్తిగాఁ దీలుఁబడియే లేకున్నదయ్యా!

కేశ—అంశ విచిత్రము లేమనచ్చినవి?

గణ—నీవీమధ్య పట్టణములో లేవాయేమి?

కేశ—ఉన్నచో నిన్నడుగుదునా?

గణ—మీనుము తెల్పెదను. లేకున్నచో నూరకొందువా? సంపన్నులట్లే
కాశివలె రాత్రి రెండుగూములనఱకు నింటిచుట్టూ తిరిగియేసి
పింఱువు. మనమంతా రామానందులవారిచి దేవుఁడని పూజిం
చుచుంటిమిగదా?

కేశ—అవును. ఆ గొప్ప, ఆ మహత్తు, ఆనిశ్చలత్వము, ఆ శాంతిము,
ఆ తేజస్సు మరియొకరికి చస్తేనస్తుందా?

గణ—అట్లా అనకము. అంతకన్న గొప్పవాడింకొకడు దిగినాడు.

కేశ—ఆయనెవరయ్యా?

గణ—ఆయన పేరు ఘోరకనాథుడంటు. మళ్ళీ ప్రాంతాధునిశిష్యులలో
జాలమేధానంగుడంటు, ప్రసిద్ధులని విఖ్యాతిగడించిన సనస్థు
లను జయించి మన పురంబునంటు రామాచంద్రులవారి జూడ
ని వారి నెవ్విధముననైన జయించి చరాధవించనలెనని నచ్చి
నాడంటు.

కేశ—వచ్చి?

గణ—నచ్చి చచ్చిన్ని. మళ్ళీ యీ ప్రశ్న ముతెంచుకు? వివరాదూ!

కేశ—అనీ?

గణ—నచ్చి తీవ్రవేసి కూర్చుండి రామాచంద్రులవారి యప్రతిమాన
మహిమంబాద్యంతంబు విని యొకనాటి యువయంబునవారి
మతముకడకంబోయి యెదురుగా నొకశూలమునునాని దాని
పై బట్టినొకదాని బలమునొని కూర్చుండి యోరీ రామాచంద్రా!

ఉ. బాపనతిగిరిపోతులను బల్లర శిష్యులుగానొనర్చు కరి
చీపురి గుల్కుచుందునంటు యేది భవస్థాపిమంబుదెట్టిదో
చూపుమి కేలు నావలెదిగి శూలమునాకున గూరుచుండగ
నోప సమరులో? యెవర లోడినగాని శపింతుమిమ్ముల్.
యమమ దివ్యముగ గెకలువైచు చుండెనంటు.

కేశ—అప్పుడేమైనది?

గణ—ఏమైనదా?

గీ. బిళ్ళగోచీలుచూడంగె బిల్లుజుట్టు
లల్లలాడుచుండ భి యంబువీడి

శిష్యులెల్లరునచ్చి భీ ! భీ యెవడవు

రా యిదేకి దురంతము ! రాయటంచు.

గీ. అట్టహాసంబుఁజేయుదు ! నన్నంత నతడె

హంకృతినినొక్కసారిగ ! హుంకరించి

మీగురువు మఠమువీడక ! దాగుకొనెనె ?

భయమదేకిక రమ్మని ! బంసెబిలున.

ఆ హుంకరింపు విని సింహగర్జనంబునకుఁ జెల్లొచ్చెదన్ పాలు

లేళ్ళగుములవలె శిష్యులెల్లరుఁ బాఠజూచ్చిరి.

కేశ—సిమ్మట ?

గణ—వీరిములఁ బరువిపటఁజూచి ఘోరకనాథుఁడొ మఱింతయట్టహా

సంబొసర్చ రామానందుఁడు చూచి,

చ. గరుషుని గన్నయట్టి భుజ ! గంబువిధంబున చూటరాక దు

ర్భరముగు భీతిఁగాంచుట ను ! పాయముఁగానకవాని శెల్వతం

దరపడి శిష్యులార ! మన ! ధైర్యముగూలెను నేటితోడనే

కరణిని నిల్వఁజాలుడెక ! గాన నుపాయముఁజెల్పుడీ యనన్.

గీ. శిష్యులప్పుడేన ! నీ ! చిత్తమెయిలు

ధైర్యమును గోలుపోవ మా ! తరమగునొకొ

వానిఁజూచినగుండె ని ! బృరముఁజచ్చు

మాకు పాయము దోచదో ! మానసియ !

అనుచు వారి మోములవీరును, వీరిమోములవారును, జూచు

కొనుచుఁ జెల్లఁబోయిగూర్చుండిరి. ఘోరకనాథుఁడొద్దల్ల గ్రహించి

తన ప్రభావమును మఱింత రెట్టించెను. శిష్యులాధాటి కాగలేక రా

మానందుని యొంటిగావిడిచి పారిపోయిరి. ఈవృత్తాంతంబాద్యంతంబు

గావిన్న కబీరు చింతాకాంతచిత్తుండై తత్తరపడి యెత్తరినైన తనగు

రువును రక్షింపఁ గ్రుతనిశ్చయఁడై చేతిలోనున్న సూలిచుట్టతోడనే
గుభాలునఁ బరుగెత్తుకొనినచ్చి మతములోఁబొచ్చి దీనవదనఁడై శైత
వుఁగానక తీచ్చపడియున్న గురువునుగాంచి నమస్కరించి.

ఉ. భీతిలనానె? మీరిటు వి ! వేకమునక దిగఁదాగివిదేవ! టూ
కే తను విచ్చివేసితిని ! యెప్పుడు యేవని జేయుమన్ననే
నాతఁటిసిద్ధుఁడక గద మ ! హాత్ముని తారకమంత్రశక్తి నే
నాతులువక జయించెద ద ! యామతి నాజ్ఞానసంగుడివెనక.

అని వేడుకున్నంతఁ గిబీరునుజూచి బాలుఁడనియోజించి వాని
తో ఖేళానవలదని యెంతయో బోధించెను. కాని కబీరు వినక.

కం. తృప్తిలోన నులిమివైచెదఁ

గుభిలుని ఘోరకునిఁబట్టి ! గురువర ! యేలా
యిటు పిరికి మందు వోసెదు
పూతరమగు రామమంత్ర ! పతనంబుండక.

అని మఱల వేడుకొన్నంత రామానందులవా రాతనిమూర్ఖ
త్వంబునకుఁ గినిసి యొక్కతన్నుఁ దన్నినంత తనకొక్క మఱింత
ఫలించినదని నిర్భీతచేతస్కుఁడై నిలువఁబడి తామేమిచేసినఁ జేయ
వచ్చును. తమకంతటి పరాభవముఁగలుగఁజేయ సిద్ధపడియున్న యద్దు
రాత్ముని నింక విడువఁజాల !

గీ. కంతగితప్రాణమున్నంత ! కాలమేను

అఖలునివీడఁజాలదే ! వా! వినంకు

నన్ను మన్నించి యాజ్ఞ నీ ! కున్నదిదియె

ప్రాణములవీడుదని మూర్ఖ ! పట్టుబట్టె.

అప్పుడు రామానందుఁడు ఘోరకనాథుఁడనాధారణుఁడనియు
లోకములో నతనిజయింపఁజాలు సమర్థులెవ్వరును లేరనియు, సీమూల

మున వారణాసీపురంబునకు నేడు నిరయ మాసన్నమైనదనియు నయ భయంబుల నెంతదెల్పినను వినక రామానందునకు సమస్కరించిచివాలునఁ బ్రజలసమూహములోనుండి తప్పించుకొనిపోయి ఘోరకుని నాచి ఓరీ ! శత్రులమారీ !

గీ. జాలవిద్యలనేర్చి వి శారదులను

మోసపుచ్చుచునుంటి వీ వేసములింకఁ

గట్టిపట్టము లేకున్నఁ గాలయముని

బంచకున్ జేర్చువాడనో పండలుపుడె.

ఓరీ ! ఘోరకుడా ! నీనంటివారు పదివేలువత్తురుగాక. మదాంధజనగంధసింధుర ఘటావిఘటన ప్రతిభలు కంఠీరవాది బిరుదాంకితుడగు రామానందులవారిశిష్యుడనై యుండియు నిన్నుఁ బ్రాణంబులతోవీడుటకల్గినన్ని నీవెఱుంగక, నీశక్తి నెఱుంగక, నారాభటములనెన్నిఁ జిన్నోపలికితివంట. ఇప్పుడుగదా ! నీప్రభావముఁ జెలుపఁదగిన సమయమువచ్చెనని పలికె.

కేశ—అబ్బా ! ఆబాలున కెంతధైర్యమున్నదిరా నాయనా ! నీవుఁడెప్పుడుండ నే వినుచున్నందులకే నాకు భీతిగలుగుచున్నదే.

మ. పడసారంబుఁబడేడులైనఁ గలవే ? బాలుండుయేరీతి ని

ల్బుడె నాఘోరకనాథుముందు భయమే లాలేశపోయెన్ గనన్

బిడుగైదోచుచునున్నవాడు భళిరే ! విశ్వంబునందిట్టి వీ

రుడుగన్వట్టునెయింకొకండు? తలిదండ్రుల్ యెంతధన్యాత్ములొ.

గణ—అప్పుడే గాబరాఁజెందకుము. కథ పూర్తిగావినుము ?

కేశ—కానీమఱి ?

గణ—కబీరిటులఁ బలికెనంత ఘోరకుండీతని బాలునిగాఁ దలంచి,

గీ. కనులనిప్పులఁ గురియుచుఁ గాశినిపుడె

భస్మమున్ జుత్తునంచు నా రాభటములను

బల్కుచున్నంత జాప్తు ని లవ్వంగిబడిన
 కనులు కనిజ వడకుచు నశ్వరమున.

గీ. తాడెడినతోతి వనమునం నశనిదగ్ధ
 పలుపడలచినరీతిగాఁ బంద మమ్ము
 సంపదగాఁగలచినావె! నీ నా! యశుచు
 ఘోరకనిముందు దోసె నీ బీరుసంక.

అనియదోయగాఁ మహాధైర్యంబున నెలువబడిన కిబిస
 ఘోరకనిముచి యోరీ కబీరూ!

గీ. బాలులవదేల నీలీల వాచులాడ
 పలపుబూనెదు! జ్ఞానమిం నెయునులేక
 బిట్టచిన్నవి ఈ గలు పెద్దనచెను
 నాకృష్ణములుసార్థకముఁజేయ వాంఛయున్నె?

అనియె. దానికాబాలుండు ఓరీ దోహి!

గీ. సర్వదాసాధువులను హిం సలనుబెట్టి
 సఖముఁడవు నీవు సాధువుం డగుటయెట్లు
 శాంతమా! నాన్తి! జాలి! నీ నరబువేదు
 కటికవాని నీకెట్లు గరుణ గలుగు.

అధికవ్రసంగింబు గావించక నీవు నీతోవను బొమ్ము. శక్తికి
 మించినకార్యంబులై న వేసికొని యేలవృథా ప్రాణంబులఁగోలుపో
 యెడవనియె. ఇట్లనే వారుధయలు వాదులాడుచుండుట రామానం
 దులు కూడుచు దన పిఠికదనమున గిబీరుని బిలచి యిట్లనియె.

గీ. కలహమునుబెంచి యీకాళి కాపురంబు
 బాహుజేయంగ నెంచితో? సరనుమ్మా!
 నోతోతో బోవుదానికి గొడ్డలిని ధ
 రించి పోరిసిదమె మించినావె?

కేశ—అందులకు గబీరుఁ జేమనియెను?

గణ—వాఁడు సామాన్యుఁడు కాదురా నాయనా! చివాలున లేచి యిట్లునియె.

గీ. నాదుశిష్యుండు ఘోరక ! నాధుఁడన్న
వాని కింతటి బోధర ! మే? సమస్క
రింతురే యిద్దురాళ్ళు దు ! రంశకార్య
ములకుర్చుడిసి? యిదే వీని ! నలిపెడివును.

ఇటులఁ బలుకుచునే పోయి తనచేతనున్న పట్టి పూలిమొర నేలమీననుంచియుండఁ బ్రకృరమితి.

గీ. “యరమానంద” యనుచుచు ! సత్వరమున
దానిమీన కెగబ్రాకియ ! త్తావునంచు
కదురులేకుండ బద్ధాన ! సంబువేసి
కొనుచుఁగూర్చుండు సర్వుమో ! ముసనశంకి.

కబీరుచుండి యూరకుండెనా?

శా. ఓరీ! ఘోరక! నీసృభావమవియే ! వోమూషగాలేక న
ప్రేర! వింతఁగఁజూచుచుంటి వికార ! వేర! దురాత్మా! నృధా
కాటునీ గూతువె? శక్తియున్నయెడ ని ! క్కార్యంబునన జేసినీ
పేరుకొనిల్పుకొనంగఁజూచిదనరా ! భీరుండవై ఘోరకా.

అనియె సంశ్ఘోరకఁడు లోలోన సిగ్గిలి పైకిమాఁగ్గిఁను
పూనమునైన ధరించి యస్పతిని జేయునదేమియు లేక నొక వింత
కార్య మొనరించెను.

కేశ—అదేమి నాయనా! రనంతఁ జెలియఁ జేయుము?

గణ—ఏమనఁగా! ఘోరనాథుఁడు రామానందుల మాపంబు
ధరించి కబీరు ముండట నిలువఁబడియెను.

కేశ—అదెట్లు?

గణ—మంత్రశక్తివలన.

కేశ—కబీరు మాయలో బడి యుండును.

గణ—కబీ రంతటి తెలివితక్కువ వాడా? చప్పున వానిమాయ గుర్తె
టింగి ఘోరకనాథునిగురునగు మత్స్యేంద్రునిదూపంబు ధరించి
వాని యెదుట నిలుచుండు.

కేశ—బలే. బలే.

గణ—ఇప్పుడే చంకలు గొట్టించున్నావు. కథబూర్తిగా విన్నచో
చంకమ్మశివాలెత్తును గాఁబోలు. వేషమండలం దేలేక మాదుంప
తెగిపోవును.

కేశ—నీవుణ్యము నాయనా? పంబపంబోయని వీఁపుమీదఁ బాదకంఠి.
కథశ్రద్ధగా వింటాను.

గణ—మరిరస భంగముచేయకు.

కేశ—రసభంగము చేయనలెనని గాదు. కుఱ్ఱవాని గట్టితనము వినుట
వలనఁగలిగిన సంతోష పారవశ్యముచేత నాడలు జెలియక
యట్లు జేసితిని.

గణ—ఒకలు తెలియుటకే వేషమండలమోగ మనియెడి మందు
వానికి బెద్ద లేర్పఱచిరి.

కేశ—తరువాత సంగతి జెప్పుమా?

గణ—కథ యెక్కడకునచ్చినది.

కేశ—ఎక్కడకునచ్చినదా? కబీరు మత్స్యేంద్రుని వేషముఁ దాల్చి
ఘోరకనాథుని ముందు నిలువఁబడినాఁడు. అక్కడకు.

గణ—సిమ్మట ఘోరకనాథుని యోరి కబీరూ! నీయిష్టదైవంబు
విష్ణుమూర్తిని నేనేయని శ్రీమన్నారాయణుని రూపంబుధరించె

నంతః గబీరు కోపముతో నోరిదురాత్మా! నేనిప్పుడుదుద్రావ
తారమెత్తి పాశుపతాస్త్ర ప్రయోగముచే నీశిరచ్ఛేదనంబుఁ
గావించునని బలుకుచు రుద్రుడై యాతని కట్టెదుటనిలువఁబ
డియె. ఘోరకనాథుండదిచూచి సింహరూపంబెత్తి గర్జింప
మొదలుపెట్టఁ గబీరు శరభరూపంబెత్తి విజృంభించుచు నాతని
కభిముఖముగా నడువసాగెను. అప్పుడు ఘోరకనాథుఁడు పట్ట
రాని కోపముతో నలుదిశల నగ్నిఁబ్రజ్వరిల్లఁజేసి చేరువకు నె
వ్వరు రాకుండునటుల జ్వాలలఁ బఱవసాగె నంతః గబీరాక
సంబంతయు మేఘముల తోఁడను, నులుములు మెఱుపులతో,
డను నింపి తృటికాలము లోపల నఖండమైన వానఁగురిపించి
యామంటఁ జల్లఁజెను.

కేశ—ఓహో! చివరకు భారతములోని ఖండవదహాన కథకుఁడెచ్చి
నావే? నీవు చెప్పెడిదంతయు దానిని బోలియున్నది. ఇంకే
మాత్రమున్నది నాయనా? కడుపులో నాకలివేయుచున్నది,
కంటికి నిదురవచ్చుచున్నది.

గణ—నాయనా! మనకున్న తలతిక్క యిదేనోయి.

గీ. హరికథలవివేచివేళ, దే ! వాలయంబు

లందుభజననల్పు వే ! శలను మనకు

నిదురరాకుండునే? యతి ! మృదువుగాను

జన్మమెత్తినవారికి ! సహజ మిద్ది.

అంత రామానందునిశిష్యుడైన కబీరుని ఘోరకనాథుఁడు
చూచి.

గీ. శరణుశరణుని దా నమ ! స్కారశతము

లర్పణమొనర్చి తెలియని ! యంశములను

గూర్చివిని నేర్చికొనియు లోకమును వహించి

తప్పకొని పాటిపోయె నా ముప్పగడచి.

కేశ—నీవింతవఱకుఁ జెప్పిన కథనుబట్టిచూచిన ఘోరకుండేదియో కాలకర్మవశముచేత శరణమనియెనుగాని యాతఁడంతతోఁ గబీరుని విషవడని తోచుచున్నది. మఱలనేదియో తంత్రంబుబన్నకమానఁడు. సరే; వార్తలు చెప్పినావుగాని కబీరు వివాహమని వాడుక నిజమేనా?

గజే—నిజమేకాని కబీరు పరమతావలంబకుండై మతభ్రష్టుడయ్యెనని స్వమతస్థులందఱు నాపిల్లనన్యమతస్థుని వరియించుట పాడిగాదనియు, వేటొకని వివాహనూడుమనియు నిర్బంధించుచున్నారు.

కేశ—అందులకాకన్య సమ్మతించినదా?

గజే—ధర్మవ్యతిరిక్త కార్యమున కెట్లు సమ్మతించును.

కేశ—ఇందు ధర్మవ్యతిరిక్తమేమున్నది? మతాచారముల ననుసరించి సున్నతు చేయించుకొనఁడయ్యె. సర్వదా “జయస్తీతారాం జయస్తీతారాం” అనుచుఁ గూర్చుండును. పరమతాచారుడని స్వజనమున కామాత్రము కష్టముదోచుటధర్మవ్యతిరిక్తమా?

గజే—పాపమాకన్య మతాచార సాంప్రదాయముల నాలోచించుట లేదు. భగవంతుడా కన్యక తలిదండ్రులకు స్వప్నంబున సాక్షాత్కరించి మీపిల్లను గబీరునకీయకున్నచో వంశక్షయంబగును గానఁ దప్పక నాతనికే యొసంగుమని చెప్పి యంతర్ధానమైన తత్త్వణంబుననే గబీరునకీయకున్నచో నిశ్చయించుకొని తమ మనోభిప్రాయమువెల్లడి పఱచిరి. ఆవివరములొకన్యకకుఁ దెలిసె. ఇప్పుడెవరో కొందఱు దానికిఁ బ్రతిఘటించిరని మనోవా

క్కాయకర్మంబుల నాకాంత వరించినవానిని విడచి వేటాకని
వరించుట ధర్మవిరుద్ధంబని యెంచదా?

కేశ—అట్టిగుణవంతురాలి పేరేమిరా నాయనా?

గజే—నుందరాదేవి ?

కేశ—వహ్వ ! వహ్వ ! బహురక్తిగానున్నది. సువర్ణమునకుఁ బరిమ
ళమబ్బినట్లులున్నయది.

గజే—చూడుతమాపా—భగవానుఁడు తొలుతఁ దమాలునకుఁ
గనఁబడి ఫలానా పిల్లను కబీరునకిచ్చి వివాహముఁ జేయుమని
చెప్పి, పిమ్మట నాకన్య తలిదండ్రులకుఁజెప్పి, మతాచారము
లనుగూర్చి వాదప్రతివాదములను బొసఁగించి, తాను ఫకీరు
వేషముఁదాల్చి పెద్ద కపటనాటక మాడించుచున్నాఁడు.

కేశ—ఆనాటకమునకు మనముగూఁడ పోయి చూచెదమా?

గజే—దానికభ్యంతర మేమున్నది? ఇట్టి చిత్రవిచిత్రములైనఁ జూచి
గాలక్షేపముఁ జేయవచ్చునుగదా? పోవుదమురమ్ము?
(అందఱు నిష్క్రమింతురు.)

ద్వితీయరంగము.

కబీ—(ప్రవేశించి)

శ్లో. తారంతారక మండలోపరి లసజ్జ్యోతిస్సురత్తారకా
తీతంతత్త్వమసీతివాక్య మహిమాధారంతటిత్సన్నిభమ్
తత్త్వజ్ఞాన పవిత్రితత్త్రిభువనం తారాసనాంతర్గతం
తారాంతధ్రువ మండలాబ్జరుచిరం రామంభజేతారకమ్॥

ఓతండీ! రామచంద్రమూర్తి! నామనంబును నెన్ని తెఱంగుల
బరిశోధించుచుంటివి? నీసహజస్వభావమట్టిదని కనుఁగొనుటకు వశం
బగునా? వింతవింతలగు నీచెయిము లనంతములైనవిగదాక్తుఁ? నీలుభగ

గొందఱిని, నీప్రతికూలురుగఁ గొంతమందినిసృష్టించి వాడప్రతివా
ములుగల్పించి, భక్తులమనస్థైర్యములను బరిశీలించుచుఁ జిత్రీవిచిత్రీ
నాటకంబులాడించు నీవిలాసములు వర్ణనీయములుగదా? ఓహో!
నీప్రజ్ఞ లెంతవంతఁ గొల్పుచున్నవి? కాని దేవా? నాయెడఁ నీవు
జూపుచున్న యవ్యాజకరుణకెంతయుఁ గృతజ్ఞుఁడను. నాయనా! కృపా
హా! జగదాధారా! భవదీయపవిత్రీనామ సుధారసంబును దనివిదీఱ!
గోళుచుఁ దదేకదీక్షతోఁ గావించుచున్న నాకార్యంబులేల సాగకుం
చును? తండ్రి!-పరమతావలంబకుఁడనని నిరసించి సుందరాదేవిని
గూర్చి యెవరెన్ని కుట్రలోచనల నొనర్చినను నీ ప్రేమచేతనేగదా!
నకల సద్గుణరాసియగు సుందరాదేవిని నాకుఁగట్టబెట్టితివి? నిర్దయులై
మృగంబులఁబట్టి వధించి భక్షింపవచ్చునను వెట్టిమెట్టి సిద్ధాంతముల
గల్పించి కంచుమోగినట్లు ప్రతిఘటించి వాదించిన మాల్విమున్నగు
వారిమనంబులఁ దిప్పివైచి పశువధనాపించినది నీశక్తియేగదా?
మదీయజననీజనకులు నన్నొంటిగా డించి చనిపోయినను నేతద్వి
చారంబు నామనంబునఁ జేరనీయక నింతదనుక ధైర్యముగ నన్ను
నిలువఁబెట్టినది నీకరుణయేగదా? ఓపరాత్పరా! నావంటి కించిద్
జ్ఞులకొఱకు, నావంటి బాల్యవయస్కులకొఱకు, నావంటి సామాన్య
మానవులకొఱకు, నెన్నెన్నిరూపములతోఁ బ్రత్యక్షమైకష్టపడుచుంటి
వోనాకు స్వానుభవమేగదా! తండ్రి! లోకంబంతయునెంతవిపరీతస్థితి
యందున్నను నీదయాబీజమనునది స్థిరముగనాటుకొని యుండుటను
బట్టియేగదా! ప్రతివారి యాటలును సాగిపోవుచున్నవి? సర్వలోకా
ధారా! నీహృక్కపరి కనులు దెఱచిచూడుము. నీకేమి గోచరంబు
కాఁగలదో? వింతమనుజులు, చిత్రీవాదములు, రక్తపాతములు. విచి
త్రీరూపంబులు, స్వార్థపరత్వము, భరింపలేని యాశాపిశాచము. భిన్న
భిన్న మతంబులు, అంతులేని కోరికలు, చెప్పశక్యంబుకాని దురాచా

రములు, చూడ నసహ్యంబగు ఘోరకృత్యంబులు, కన నలవికాని నిర్బంధములు, మితిలేని మతద్వేషంబులు, వివిధములైన వికార రూపము లివిమాత్రమే గోచరంబగును. ఈ విపరీతకపటక్రియాపూరితమైయున్న యీకర్మక్షేత్రంబునకు విముక్తియెన్నఁజోగదా? సృష్టిలో భేదములేదయ్యె. మానవనిర్మాణ మొక్కటిగనే గన్పట్టుచున్నప్పుడు భావభేదములే? పథస్వరాసూయలే? నీ నిర్వేతుక జాయమాన కరుణాకటాక్ష వీక్షణములొక్కతూరి, దేశభాంధవులయందు, సదాచార సంపన్నులయందు, సార్వత్థ్యాగులయందు, భవదీయచరణ భక్తులయందు, శాంతమూర్తులయందు, నారాజనరక్షకులయందు, దీనులయందు, వికలాంగులయందు, బ్రసరింపఁజేసి వారి మనోవేదనము, వారిపరిశ్రమము, వారివాంఛలు గుర్తించి రవంతసేపు నీవు చేయిచేసికొనినచో దుర్భరవిచారమగ్నయై విలపించు భూదేవి కోరిక సార్థకంబగును. దేవా! పుణ్యజనంబు లెంతటి యిడుమ లందుచున్నారో పరికింపుము. ఏకార్యంబుల నియోగించి యీ మానవ కోటిని సృష్టించితివో యాకార్యంబులందే వారిమనంబు లగ్నపఱచి, విపరీతావేశములను మాన్పుము. అనంతా! ఉన్నతచిత్తుల ఓనీచ వృత్తులు తగవని హితముఁగఱపుము. జయసీతారాం, జయసీతారాం, (అని కన్నులు మూసికొని వెంటనే దెఱచి) ఓహో! ఏమియీ విలాసము! ఆబాలుండెవ్వఁడు? నాకెదురుగా నిలునఁబడినాఁడు. ఆ బాలునితోఁ గూడ నొక ముదుసలి బైరాగి కూడఁ గలఁడే? ఏదియో పాడుచున్నారు. విందునుగాక.

(తెఱలో)

శ్లో. భజగోవిందం భజగోవిందం
భజగోవిందం మూఢమతే

సంప్రాప్తే సన్నిహితే కాలే

సహనహరతుతి దుశ్శుభో కరణే.

కవీ—(విని) ఓహో! యేమి? ఓభక్తాగ్రేసరులారా! స్వాగతము
నాకర్ణములకుఁ జక్కని యానందము గల్పించితిరి. ఆహా!
యేమిస్వత్యము.

(తెఱలో)

మూఢజహీహి ధనాగమశృష్టాం

కురుసద్భుద్ధిం మనసివిత్పశ్టామ్

యల్లభ సేనిజ కర్మోపాత్తం

విత్తం తేన వినోదయచిత్తం॥ భ॥

కవీ—ఏమి మాధుర్యములగు కంఠనాదంబులు, అయ్యా! సతత
భక్తిపరాయణులారా? యిటుదయచేయుఁడు.

(అంత నాభక్తులు పాడుకొనుచుఁ బ్రవేశము.)

శ్లో. నారీస్తనభరనాభీదేశమ్

దృష్ట్యామాగా మోహవేశమ్

ఏతన్మాంస వసాదివికారం

మనసివిచింతయ వారం వారమ్॥ భ॥

శ్లో॥ సలిసిదళగత జలమతితరళమ్

తద్వజ్జీవిత మతిశయచపలమ్

విద్ధివ్యాధ్యభిమానగ్రస్తమ్

లోకంశోకహతంచ సమస్తమ్॥ భ॥

జయ రమారమణగోవిందోహరి—(కవీరు గూడ ననును)

కవీ—మహాత్ములారా! అభివాదనంబులు. ఇటుల దయచేయుఁడు.
భక్తులారా! మీ రాకచే నామందిరంబుఁ బవిత్రమయ్యె. నా

పాపంబు లడంగిపోయె. నాజన్మ తరించె, అర్జునారా! తమ
వాసస్థలమేమో ! తమరాకకుఁ గతంబేమో తెలిసికొన ము
చ్చేట పడుచున్నాఁడను.

బైరా—మా నివాసస్థలము కోసల దేశము. కాశీయాత్ర నొనర్చి పాప
నగంగయం దాస్నావ మొనర్చి గురుపంకంబు లడంగఁజేసికొని
జన్మసార్థక పఱచుకొందమను భ్రాంతిచే నిటకువచ్చి తత్కా
ర్యంబుల నెఱవేర్చుకొని భవదీయవిఖ్యాతనామంబు బలు
మాఱులు వినియున్న వారమగుటచే దర్శనంబొనర్చి పోవుదమని
యిట వచ్చితిమి.

కబీ—అయ్యలారా! తమవంటి మహానుభావులరు నాయట్టి నిర్భా
గ్యుని దర్శనమునకై వచ్చితిమని వచించుట వింతగనున్నది.
తత్త్వరహస్యవేదులై, అపార తపోవ్రత వ్యాపారపారీణులరై,
శ్రీమన్నారాయణ చరణభజనానందులరై వెలయు మీరేడ?
పామరుండనగునేనేడ?

బైరా—ఓభక్తాగ్రేసరా? అట్లనఁబోకుము. ఏపుట్టలో నే పామున్న
దియో యెటులగ్రహించనగును? నీవు నిరంతర భగవత్సేవా
పరాయణుండవై యసంఖ్యాకములగు తత్త్వార్థ రహస్యంబుల
నేర్చుకొని సంకల్పసిద్ధుండవై యుంటివని వినుటంబట్టియేగదా
యింతదూరము రాగల్గితిమి? కబీరుగారూ! మీనలన మా
కోరిక నొకదాని నెఱవేర్చు కొనవలయునని వచ్చితిమి.

కబీ—ఓనాో! ఇదియొకటియా! పరమాశ్చర్యవిషయము. పర
మాశ్చర్యవిషయము. నావలననే! దేవా! యేమది.

బైరా—నిరంతరంబును సాధుజనావనండును, ఆశ్రితవత్సలుండును,
శరణాగతవత్సల బిరుదాంకితుండునునగు నాపరమేశ్వరుని, ర

ఘుకులస్వామిని, నాకోసలాధీశుని, కాసల్యాగర్భశుక్తిముక్తా
ఫలమును గీర్తించుచు ధ్యానించుచుండువఁట. కర్ణానండుముగే
నాలుగు శ్లోకములను తమమ్మదు మధురకంఠశాదమున మాకు
వినిపించి మమ్ము చరితార్థులుగా జేసెదరని మాయాశయము.
ఇంతకన్న మేమర్థించునది మఱియొండులేదు.

కబీ—భక్తులారా! శ్రీరామ ధ్యానశ్లోకములు తామిప్పుడు గాన మొ
నర్చుకొనుచువచ్చిన తత్వశ్లోకములను మించియుండునా?

బైరా—ఓయీ! అట్లుగాదు. శ్రీరామచంద్రుని నిజస్వరూపమును
స్వయముగా గనుఁగొని తద్రూపవర్ణనముననిమగ్నుడవగుట
సీజన్మముతో పవిత్రతనొందియున్నది గదా?

కబీ—స్వయముగా నప్పరబ్రహ్మమును గనుఁగొనుట నాయట్టివాని
కేనా లభ్యము? ఆర్యులారా! తమవంటివారు వినఁదగినంతప్ర
జ్జగల తత్వంబులుగాని, ధ్యానశ్లోకములుగాని జెప్పుకొనినవాఁ
డనుగాను.

బైరా—ఓ భక్తుడా! నీయసాధారణమైన ప్రజ్ఞ మేమెఱుంగనిది నా
దు. మేమెవ్వరుగనో భావింపకుము. వినుము.

ఉ. ఈపదునాల్గులోకముల | కెల్ల ప్రభుండయి పాటుబడె. మే
లోపములేకఁగొంచు దయ | లోఁ గొనిభక్తులఁబ్రోచుచు మన
స్తాపములన్ హరించు చని | శంబు యశ మొడ్డఁగూర్చుచుండు ల
క్ష్మీపతి యీతఁడతని భజించెడు | భక్తుడ నారదుండనే.

కాబట్టి సీగానంబును వినిపోవనెంతయో దూరంబున నుండి వచ్చిన
మావాంఛను వృధజేయకుము.

కబీ—ఓ హాహో! నేడెట్టి సుదినంబు మహాత్ములారా! అజ్ఞానుఁ
డైన మిమ్ముల గనుగొననేరని నానేరంబునకు తమించుడు.

బైరా—ఓయీ! కబీరూ! కొంతటి పాపాడుము. నేను చితారువాయిం
చెదను. ఈ దేవుడు నృత్యమొనరించును.

కబీ—మహాత్ములారా! ఇంక నాకు భయంబెందులకు? మీగు పాప
కొనుచువచ్చిన గీతికలనే పాడుదము.

శ్లో॥ పునరపిజననం పునరపిమరణమ్
పునరపిజననీ జత రేశయనమ్
ఇహసంసారే బహుదుస్తారే
కృపయాపారే పాహిమురారే॥ భ॥

శ్లో॥ యావద్విత్తోపార్జనన
స్తావన్నిజపరివారోరక్షః
పశ్యాజీవతిజ్యోరరదేహే
వార్తాంకోపిన పృచ్ఛతి గేహే॥ భజ॥

శ్లో॥ యావత్ప్రవనో నివసతి దేహే
తావత్ప్రచ్ఛతి కుశలం గేహే
గతవతి వాయూ దేహపాయే
భార్యాభిభ్యతి తస్మిన్మాయే॥ భజ॥

బైరా—బాగు బాగు శ్రీరామధ్యాన శ్లోకముల రెంటిని పాడుము?

కబీ-శ్లో॥ కస్తూరీఘనసారకుంకుమలసచ్చీచందనాలంకృతం
కందర్పాధికసుందరంఘననిభం కాకుత్స్థసవంశధ్వజమ్
కల్యాణాంబరవేష్టితం కమలయాయుక్తం కళావల్లభమ్
కల్యాణాచలకార్ముకపీయసఖం కల్యాణరామంభజే॥

శ్లో॥ రామం రాక్షసవంశనాశనకరం రాకేందుబింబాననం
రక్షోరిం రఘువంశవర్ధనకరం రక్తాధరం రాఘవమ్
రాధాయాత్మనివాసినం రవినిభం రమ్యం రమాన్మయకు
రంధ్రాంతర్గత శేషశాయిసమహృద రామంభజే తాతకమ్॥

బైరా—ఓహో! ఏమోయి! సీగానకళానిపుణత్వము.

కవీ—(వినిపించుకొనకయే తన్మయచిత్తంబున బాడఁదొడఁగును.)

శీర్తన - రాగం పూరికళ్యాణి తాళం ఏక!

గాలిబొందిలో - గదలుచున్నతటి

చాలఁగనందఱు - గుళలమడుగుదురు

కాలముదీటగ - గాలినిలచుతటి

నాలియుభయపడు - కళేబరముఁగని

మనసా గోవిందుని - భజింపుమా

ఘనమగు మాంద్యము - విడుముమ్మాటికి

మనకుఁగాలమా - సన్నంబైనను

మనలొంటులు - రక్షింపరువినుమా॥

జయ రమారమణ గోవిందో హరి!

(చప్పునఁగన్నులుదెఱచి నలుదిశలవీక్షించి)అయ్యో!అయ్యో!

ఎంతఘోరకార్యముల కొడిగట్టినారు? హా! భగవానుడా! ఆగోధుమ
లు తిరుగలిలోబోసి పిండిచేయుచున్నారే, ఎంతబాధ నొందును
న్నవో గదా? దయామయా! పరాత్పరా! సంసారచక్రంబున సుడిన
డియున్న నేనును గూడ నిట్లువినాశమందవలసినదేనా? ఇందుకేదయి
న సాధనముఁ జెప్పి యా గోధుమలకాబాధ నివారణముఁ జేయ
లేవా? హా! చూడఁజాల! చూడఁజాల! చూడఁజాల (అని విచారమున
మూర్ఛాగతుఁడగును.)

బైరా—పాపమితఁడు మూర్ఛాగతుడై పడియున్నవాఁడు. కారణ
మేమియో తెలియకున్నది. తత్వములను బాడుచుఁ దన్మయ
త్వమున స్మృతిదప్పి యుండును. ఆహా! ముందీతనికి శీతలోప
పచారములఁ జేయుట పాడిగదా?

(అనునంతలో తెఱచింపవలెను.)

సృష్టియరంగము.

కబీ—హే పరమేశ్వరా! నాకడనున్న ద్రవ్యబంతయు బూర్తియై పోయినదని నీ మాయచే వీరలను సృజించి నాకడకుంబుచ్చి తివా? అరచేత నరకాసేనిలేని దీనదశయందుంటినని యెఱింగి యు నీరీతి నొనర్చుట నీదాసుని బరీక్షించుటకే గదా? నిన్ను నమ్మినవారికి దారిద్ర్యమే సాక్షియనుమాట నిక్కవమనిలోక ప్రసిద్ధమే. ఎందులకీ మాయావిలాసములు? చూడఁ దీవేయి మందిబైరాగులును మా కాహారంబిడి రక్షింపవేని నీ గుమ్మముకడఁజేరి ప్రాణంబుల వీడెదమని ప్రతిఘటించి పలుకుచున్నారు. దీనదయాభూ! అప్తేశ్వర్యములతోఁదులదూగునప్పుడును, దుర్భరదారిద్ర్యము ననుభవించు చున్నప్పుడుఁగూడనీవే యాధారంబని విశ్వసించి నీనామమంత్రప్రసంగమునఁ దన్మయఁడనై జరియించు నన్నీలాటివిషమపరీక్షలఁజేసి యపఖ్యాతిపాలుఁ జేయుట నీకుఁధర్మమేనా? ఆర్తత్రాణపరాయణా! నా భార్యమెడలోని మంగళసూత్రంబుఁదక్క నన్యమేమియులేదు. దుర్భరపరాభవము జరుగనున్నది. ఈముప్పుదప్పింపవేని నీబిరుదంబులన్నియువ్యర్థంబులు. నీదాసుఁడనగునాకుఁ గలిగినయగౌరవమున నీవుభాగముఁ బంచుకొనవలసినవాఁ డవగుదువు. దాసులను రక్షించుచుండుటవల్లనే దాసపోషకుఁడవైతివి. ఆర్తుల మొఱలాల్పించుటచేతనేయూర్త్రాణపరాయణుఁడవైతివి. దీనులకు శరణ్యుఁడవగుటమూలముననే దీనశరణ్యుఁడవైతివి. ఆబిరుదానళినేల వృథా పాపొనర్తువు?

(తెఱిగి)

యోగ్య! ప్రాణములు పోవుచున్నవయ్యా! చేతఁగాకున్న బొమ్మల నరాదా?

కవీ—అయ్యలారా ! తొందరపలదు. ఆప్రయత్నముమీఁదనే యు
న్నాను. మీ రొకముహూర్తకాల మోపికఁ బట్టవలయును,
సంతృప్తిగభోజనంబులఁ బెట్టియే పంపుదును. ఆకటిబాధచే
నంగలార్చుమిమ్ములను వృథాపంపుదునని తలంపఁబోకుఁడు.
(తనలో) ఇప్పుడేమిచేయుదును ? (ఆలోచించి) చక్కనియూ
హపొడఁగట్టినది. నాయింటిని గుదువబెట్టియైన మీరలఁ దృప్తిఁబ
టచెడఁగాక. దైవమా ! నాకోరిక నీడేర్పుము?

శ్లో॥ కస్తూరీతిలకం కపింద్రహరణం కారుణ్యవారాన్నిధిం
క్షీరాంభోధి సుతాముఖాబ్జమధుపం కళ్యాణసంపన్నిధిమ్
కాసల్యానయనోత్సుకం కపివరత్రాణం మహాపౌరుషం
కామారప్రియ మర్కతోటిసదృశం సీతాసమేతంభజే॥
(నిష్క్రమించును.)

చ తు ర్థ రం గ ము.

(ప్రవేశము కవీర్ సుందరాదేవి)

కవీ—(మఱలఁ బ్రవేశించి) ప్రేయసీ! భగవానుని యనుగ్రహంబున
నెట్టులెట్టులో వేయిమంది రైరాగులకు సంతృప్తిగా భోజనం
బిడి పంపివైచితిమిగదా? కాని యింక వాగ్దానమును జెల్లిం
చుకొనుటయే తరువాయియున్నది.

సుంధ—నాథా ! తమ వాగ్దానమేమి ?

కవీ—సుందరీ! ఏమనిదెల్పుదును.

గీ. సరుకునిచ్చెద నీకిప్పు ! చాలిసంశ
నిల్లుకుదువఁగఁ బెట్టెద ! వేల నీదు
భార్యనొకరాత్రి ! నిద్రకై పంపుమన్న
పరియెనని మాట నిచ్చితి ! వరలతాంగి.

సుంద—(చెవులుమూసికొని) రామ రామ ! నాథా ! ఎంతమాట ? అగ్నిహోతుని సాక్షిగా వివాహమాడినకాంతను, దనపతినే ప్రాణమానధనంబులని నమ్ముకొని చరించు యువిదను, సదా శ్రీహరినామసంస్మరణచిత్తయగు మానవతిని పరులకడకనుపుటకు మీరెటులసమ్మతించిరి? ధర్మాధర్మంబుల నెఱుంగక నా మూర్ఖుడెట్లు మిమ్మీరీతి నర్థించెను ? అయ్యో ! ఎంతటి విపరీతము!

చ. పరమపతివ్రతామణికి ! భావ్యమె యీగతినాచరించుటల్ పరులెవరైన విన్న నెటు ! వంటి ప్రమాదము సంభవించు, సుస్థిరమయి నిర్మలంబయిన ! దేహము సమ్మతించెందు పెట్టులో హరి యెటులాదరించు నడు ! గంటజె కీర్తధరాతలంబునక.

క బీ—దేవీ ! అటులగాదు. వినుము. ఎవ్వరికెద్దానిపై నెట్టివాంఛజనించిమనలను నర్థంతురో అట్టివారికోర్కెలఁ జేతనైవంత దనుకదీర్చుటయే నామతము. అదియుఁగాక నావత్తికుండెట్టులోనర్చినఁగాని వెచ్చంబులీయనని గట్టిగావక్కాణించె. అందుల కొప్పు కుందునా? వేయిమంది సాధువులను బాధించినవాడనగుదును. నాబాధకైన నోర్చుకొండును. నీపతివ్రతాధర్మవిరుద్ధకార్యమునకైన నంగీకరింతును. తుదకు మనయందఱిప్రాణంబుల ర్పించుటకేని సంసిద్ధుడనగుదు కాని:—

గీ. ధర్మబరోపకారార్థ మి ! దంశరీర
మనెడి ధర్మంబురిత్ర జే ! యంగనామ
నంబుసమ్మతించెందునే ! యంబుజాక్షి
వర్తకునికోర్కెదీర్ప ద ! ప్పదయెనేను.

కాబట్టి నాయందుభక్తిగలదానవేని మదీయాజ్ఞ నాదలధరిం

చినేడు దివ్యాంబరభూషణాలంకృతనై సిద్ధముగనున్న చో నాభుజపీ
తసధిష్ఠింపఁజేసికొని యావర్తకునియింట దిగవిడిచివత్తును. చేసినవా
గ్రానమనృధా యొనర్చుటకు నాచిత్తంబంగీకరింపదు. వినుము. తొల్లి
రాముండు లక్ష్మణుని గుమ్మముకడఁ గావలియుంచి యమునితో సం
భాషించుచుండ దుర్వాసులువచ్చి లక్ష్మణుని లెక్కనేయక లోనికిఁబో
నుద్యమింప లక్ష్మణుండు తనప్రాణములకై నఁ దెగించి దుర్వాసునివిష
చె. అట్లురామానుజుండు వానిని వదలకున్న సహజకోపియైన దుర్వా
సుండు ఘోరంబగు శాపంబొసంగుచున్నాఁడు ? పోయినఁ దనయొక్క
ప్రాణమె పోవునను మనోధైర్యమేగదా ! కాఁబట్టి

గీ. అడఁగుఁగాక యశంబుఁదో ! డృశునుగాక

కారవంబను సరకంబు ! పాప్తమగును

గాక దుర్భరతమయైన ! కష్టచయము

పీడింజాలను నాపట్టు ! వీనమేరి.

సుంద—(తనలో) పరమేశ్వరా ! నాపాతివ్రాత్యమంతయు బూదిపా
లుగావింపఁ దలంచితివా ? ధేవా ! దీనదయాభూ ! ఆవర్తకున
కట్టికూర్చిరవాంఛ యేలజనించె ! ఇదియంతయు నీమాయనల్లనే
గదా జరుగుచున్నది ? నాయట్టి యుత్తమకాంత నిట్టియ
చ్చాట్లపాలుఁ జేయుట నీకు ధర్మమా ! సర్వలోకాధారా ! నన్నె
ట్టివిషమపరీక్ష జేయుచుంటివి ?

మ. వెనుకన్ గోయియు ముందు బావియయిచ్చా ! ప్రించెన్ గదా కష్టమూ
విని యావర్తకునికి కేగినయే ! నిఁమానభంగంబు గ
ల్గును నాపెన్నిటిపూట దప్పిన మహా ! ఘోరంపు పాపంబు న
చ్చును యిందెయ్యదిధర్మమై నలుపనఁచ్చున్ తోచదయ్యెన్ గదా !
కవీ—సుందరీ ! ఏమి యాలోచించుచున్నావు ?

సుంద—నాథా ! ఏమియులేదు. ఉత్తమపతివ్రతాలలామనై పరుని తో సాంత్వ్యంబున కెట్టియ్యకుండునా దైవమా ! నాగతి యెంతకుఁ బెచ్చితినిని వగచుచున్నదానను.

శబీ—కాంతామణీ ! నగచి యేమిప్రయోజనము ? మించినదానిని మనమేమి చేయగలము ? పేరీయనీ ! నిజముగా నేనాసమయంబున నందుల కొడవబడుచున్నచో నాబైరాగులను నక్కరించి పంపుటకు వీలుకలుగునా ? అంతియెఁగాక నీవిప్పుడు భయపడినో ? చూడము వాని మాధ్యము. నీకు దగినరీతిని బుద్ధిజప్పుట నదియొకమంచి మార్గమేగదా యని యందుల కంగీకరించితిఁగాని నీపాతివ్రత్యమునకు భంగము కలుగజేయ నలెనెడి తలంపు నాకు మాత్రము గలదా ?

గీ. పాపులనుబట్టి శిక్షింపఁ / బైనదండ

భయంకొకఁడు గలండు గ / దా సనీ య

ఏలఁకంతవహించెదు ? / బేలనగుచు

లేకు ! మనపట్ల రాముండు / లేకయున్నె ?

సుంద—నాథా ! మదీయ పాపపుణ్యంబులయందు సమభాగంబును బంచుకొను మీకు మాత్రమీ పాటికె దెలియకుండునా ! కాని హైందవాంగనల కిదియొక మచ్చయగునేమో యని భయపడుచున్నదానను. పవిత్రవంతమైనయౌరాత్రవర్తిమునకుఁగళంకముఁ గూర్చినదాన నగుదుననిభీతిల్లుచున్నదానను. కులధర్మంబుల మలినపరచినదాననగుదు నని విచారించుచున్నదానను. శ్రీరామ నామసుధారసంబును దనివిఁ దీఱఁగోలు మీయట్టి పరమభాగవతోత్తమునకు ధర్మపత్నినై యిట్టి ఘోరకృత్యంబునకు నడుముఁగట్టుకొనుచు మీకీర్తి ననుగంటఁజేసినదానన

గుడునని గుందుచున్నదానను. నా యీ చెడుకార్యంబునకు ఘోరరౌరవంబను నరకకూపంబునఁ బడి యెన్ని మన్వంతరములు ఘోరశిక్షల బాలుగావలసినచున్నోయని పరితాప పడుచున్నదానను. ఇన్ని విధములగు నాందోళనములతో నిండియున్న నామనంబుననిది యుత్తమ ధర్మపథమని సమర్థించుకొనలేకుంటిని. దేవా ! నిరంతరసాధుజనపోషకులగు మీరు, పంశతసన్న్యాసావలంబకులగుమీరు, సతతశ్రీహరినామ సంకీర్తనాపరులగు మీరు, అనవరత ముముక్షుమూర్త సంపాదితాభిలాషులగు మీరు నాకు విధించినకార్యము శౌరవమైనదే కానిండు; హీనమైనదేకానిండు; హైందవాంగనకుఁ బ్రతియే దైనముగా నందెరింగుచుఁగూడదు. కాన,మియాజ్ఞానునర్తురాలనైనవ్యభూషణాలంకారశోభితనై, మృదుదుకూలధారిణినై, యావర్తకుని పాదసాన్నిధ్యంబున కరిగెడ. ఆవంతయేని దోసంబులేక యింతవఱకు మీచరణసేవయే సకలమ్ముని భావించు నన్నావర్తకుఁడు వీక్షించినతోడనే యాతనిహృదయంబు మాటునటుల మీదైనభక్తియే నన్నుగాపాడుఁ గాత. శ్రీరామచంద్రుని పవిత్రనామపఠనమే నన్నుఁ బాలించుఁగాత. నాపతిప్రతాధర్మప్రవర్తనకు, మీవాగ్దత్తమున కెవ్విధిని భంగమురాకుండ నారామభద్రుఁడొప్పుఁగాత! నాధా ! ఒకవేళ దైవోపహతురాలనై నన్నావర్తకుఁడే స్పృశియించుట శక్తిస్థించెనేని జగన్మాతయగు సీతాలలామను హరియించిన రావణాసురుఁడు, పరమపతివ్రతాశిరోమణియగు దమయంతిని మోహించిన కిరాతుఁడు, ఉత్తమచారిత్రయై పరభవక్లేశానలంబున మ్రగ్గియున్న ద్రౌపదీదేవిని ముప్పతిప్పలఁ బెట్టిన కీచకుండు నేమైరో వానిగతియునట్లేయగుఁగాక. రామమూర్తి నాపాలితులండుడఁడా ? జగదభిరాముఁడు నా జన్మంబుఁ దొలంగింపఁడా !

ఇంతదనుక మీచరణసేవజేసిన నాపతిభక్తి నన్నుఁ బాలింప
దా ! మనల దయామయుండు నిర్మమిత్తంబుగ నిమలవేధించు
చుండెనని దలంపకుండు. నాపాతివ్రత్యమునకు భంగము వా
టిల్లునని సంశయింపకుండు. దేవా ! సెలవొసంగిన పోయిన
చెప్పెద. కాముగూడ సమీపించుచున్నది.

కనీ—దేవీ! ఇప్పుడుగదా నేను భన్యుండనైతిని. నాకు విచారమేమికి?
నాదుదైవంబగు శ్రీరాముండు నాహృదయఫలకంబునఁ జేరి
యివ్విధి వాగ్దత్తంబొనర్పజేసి నీకుప్రబోధింపజేసి, నిన్ను బంపు
చుండఁగా మనకువిచారింప నవసరముండునా? ఇంతకును మాన
వులేమి? భగవంతుఁడేమి? ఎవ్వరైనను కర్మానుభవమును దా
టలేరుగదా ! నీవంటరిగా బోనేల! నిన్నావర్తకునియింటివల
కును సాగనంపియే వచ్చెదను. నడువుము.

శ్లో॥ శత్రుఘ్నో వ్యజనాంకితోపి భరతః పార్శ్వద్వయే పశ్చిమే
ఛత్రం చామరసంయుతం కలితవాక్యం సేవకేలక్ష్మణః
మూలేకల్పతరో ర్విమాన విలసన్మాణిక్య సింహాసనే
పద్మాస్యంమునిసేవితం రఘుపతిం సీతాసమేతంభజే॥

(నిష్క్రమించుచు.)

పంచమరంగము.

(ప్రవేశము విష్ణుమూర్తి)

సెబాస్, భక్తుండన్న కబీరేభక్తుండు. మనోదైర్యమునందీతని
కేవలముగనార లీధరామండలంబునఁ గలరే !

సీ. పితౌర్లితపుస్తాంతి | వెచ్చమైపోయి పై
సాలేనినాడేని | సణగఁబోలు

పెక్కుకుసాధువుల్ | వెకలి యన్నముఁబెట్టు
మంచు వేధింపఁ జ | లించఁబోలు

తనభార్యసాంగత్యమున వర్తకుఁడు గోర
విధిక్యతఁబునకింత బెడరఁబోఁడు
దొడ్డిగావచ్చి యా తురకలు చెలరేగ
దిగులుబొందుచు వెను దీయఁబోఁడు

గీ. మతవిషయవాదమునతన మాటనెట్లు
లేనినెగ్గింప ధైర్యముం బూని యితఁడ
నాదుమహిమంబు జూతుచు న్నాఁడు భగవత్
ఖండమున కీర్తి నలైనల్ గ్రమ్ముకొనఁగ.

ఇట్టి యీశ్వరీంద్రవంతునకుఁ దగిన యా నుండరాదేని పతివ్ర
తాత్వమహిమ మెంతయుఁ గొనియాడఁ నగినది. అహ! ఏమి
యిల్లాలు.

సీ. పతిమాట జవదాట నతినకుఁ గతిలేద
టంచు నెంచెడి మహి తాత్పర్యము
రాక్షసింబనట్లు శ్రీ రామ శ్రీరామ యు
చును జపించుచునుండు యనఘురాలు
సాధులఁబూలించి సంస్కృప్తిగా నన్న
మునుబెట్టి పంపించు పుణ్యరాలు
పనియెంతయున్నదా స్వయముగాఁ జేసుక
నొడలుదాచని యట్టి యోగ్యురాలు

గీ. సత్యవాక్పాలనంబె మో కుంబు దైవ
భక్తియే శాశ్వతానంద పదమటంచు
నమ్మిచరియించు చెంతో మో దమ్ముఁ గూర్చు
యాసతీమణిమించు వా రింనుగలరే.

ఎన్నివిధంబులఁ బరిశోధించినను జలింపని వీరి ధైర్యమేమన

వచ్చును? నామహిమచేత నావర్తకండు దుర్వాంశాలంపటుండైనను
యమ్మానవతి పాతివ్రత్యమునకు భంగమురాకుండు గాపాడితి. కొత్వా
లువేషంబు ధరించి వర్తకునికి ప్రియశ్చిత్త మొనర్చితి. ఈదంపతుల
స్మరించుచుండికిలు నలుదిక్కుల విడంబించులాగునఁ బరమభాగవతోత్త
ముండైన కమాలుదాసుని వీరి గర్భంబునం దుద్భవంబగులాగొన
రించితి. పోనిమ్ము. అబ్బాలకుని మనోధైర్యంబునందేమేని కళంకము
న్నదేమో యని బరీక్షించితి గాని నాప్రియర్షంబులే వ్యర్థంబులై
పోయె. అతని మహిమాతీశయ మెంతయు నచ్చెపువు గొలుపు
చున్నయది.

గీ. విగతజన్మండైన ! విప్రబాలుని జూచి
గోలిదెమ్మటంచు ! గోలపెట్టి
చేయిబట్టిలాగ ! శీఘ్రమ్ముగా వాడు
లేచికూర్చునె నిద్ర ! లేచినట్లు.

అట్టి స్మృతినివ్వకుండగు నబ్బాలకుని కిప్పుడు ద్వాదశవర్షంబులు
సమీపించినవి. కాబట్టి వీనికి రామనామమంత్రోపదేశ మొనర్చి
యంతర్ధానుండవైపోయెదఁగాక. అడుగో! కమాలి లేవచ్చుచున్నాఁడు.

(ప్ర)వేశము-కమాలు.

కీర్తన-ధన్యాసి ఆది.

రామనామకీర్తనకుమించిన || దేమున్నది యిలనోమనసా
సీమముతో రఘురాముని గొలిచిన || బాములుదొలగెడి
నోమనసా || రా||

1. నాదబిందు కళకాధారంబయి | నాణ్యంబయి పరమార్థంబయి
యభేదవృత్తి మెలగినచో నీకది | విపులంబగుజ్ఞానం బిడును
గవ || రా||

విష్ణు—బాలకా ! నీ వెవ్వరపు?

కమా—అయ్యో ! నేనా? కబీరు కుమారుడను. కమాలనువాడను.

విష్ణు—నీకే కేర్తన లెవ్వరు నేర్పిరి?

కమా—మాతండ్రిగారే నేర్పిరి.

విష్ణు—ఉపదేశ పూర్వకముగా నేనా?

కమా—లేదు. నిరంతరంబు నాయన పఠించుచుండుటచే నెలవడిన

కేతంబున గానం బొనర్చుచుంటిని.

విష్ణు—ఓయీ! నీవు కడు బుద్ధిమంతునివలె నెనఁబడుచున్నాడవు.

కాన నేనొక పరమార్థ మెఱిగింతు విందువా?

కమా—నుహపృసాదము.

విష్ణు—బాలకా ! నీజనకుడు శ్రీరామ భక్తుడు. నీతల్లి మానవశిరోమణి. అట్టి సుగుణభన్యులగర్భంబున బుట్టిన నీసన్మ మతిప విత్తమైనది. తండ్రిమూలమున గర్భిణీత్రయనఁబఱచునియ్యార్యావర్తము భస్యతఁగాంచినది. కాని, యింక నక్కడక్కడ మతద్వేషంబులు, పరమతానుసారణాది దుర్వాంశలు, సదాచారవ్యతిరక్త కార్యాచరణములుగలవు. అట్టివానిని నిర్మూలన మొనర్చి దేశమును సర్వరాధివృద్ధి జేయవలసిన భారము నీయందుఁ బెట్టుచుంటిని. నే నెవ్వఁడనని దలంచు చున్నాడవో? ముప్పదిమూఁడుకోట్ల దేవతల కధినాథుడనై, పదునాలుగు వ గంబులఁ బాటుబత్తెంబుల గైకొను విష్ణుమూర్తిని. భక్తులను బరిశోధించుటయు, దుండగీడుల నంతరింపఁ జేయుటయు నా విధి. నీయట్టి సదాచారసంపన్నులనునిమిత్తమాత్రులుగ నియమించి యీధరాచక్రింబును నడిపించుచుందును. నిరంతరమ స్మదీయనామపఠనానకులైన నీయట్టి పరమభాగవతశిఖామణుల కప్పడప్పుడిట్టులనే దర్శనమొసంగి వారి మూలమున లోకమున కుపదేశములఁ జేయించుచుందును. నీజనకుఁడింక

సంసారమున నుండిఁబోడు. సకలయాత్రీల సేవించును. తాగి
గుబోతులను, విబులను, సత్యవిదూరులను, చోరులను, దేశ
ద్రోహులను, మాతృవంచకులను, పటాటోపులను, ఆర్యమత
సాంప్రదాయ విరుద్ధప్రవర్తకులను, ఇహలోకో సౌఖ్యలోలు
రను, లోభులను, కసాయిలను, దేవాదాయాపహరణపరాయ
ణులను, జూదరులను, మూఢులను, సదాచారములయందుఁ
బ్రవేశపెట్టి భరితమాత విచారమును బోఁగొట్టుటకై బయలు
వెడలనున్నవాఁడు. నీడనకుఁడిన్న సామాన్యుఁడుగాఁడు. విను
ము. ఈభారతీయుల మూర్ఖత్వంబునకు వచ్చుచు దేశమాత
కొండొకప్పుడు హిమాచల శృంగంబునఁజేరి కన్నీరు మున్నీ
రుగా విలపించుచుండి కిరాత భిల్లీలు ప్రత్యక్షమై శుకులవారు
కిబ్బితై మహమ్మదీయమతంబున నుద్భవించి శ్రీరామధర్మకృష్ణ
హిందూ మహమ్మదీయ సమ్మేళన మొనఁగూర్చి దేశదారిద్ర్య
మహుఁగంటఁ జేయునని చెప్పి యోదార్చి యంతర్ధానమయ్యె.
ఆ శుకులవారే మీజనకుఁడు. నీ తండ్రినలన దేశమునకుఁ
జూలసేవఁ జేయించవలసియున్నది. నీవు నీతండ్రికిఁ జేదోడువా
దోడుగ నుండివలయును. కాని, నీవు నాకొక్క వాగ్దత్తముఁ
జేయుము. వివాహమును జేసికొననని బలుకుము.

కమా—దేవా! వివాహముఁ జేసికొననను:-ఇదే వినుండు.

గీ. అస్థలిత బ్రహ్మచారిన్తై । యనవరతము
దేశసేవకుఁ గడఁగినీ । దివ్యనామ
పఠనమునఁగలమున్బుచ్చు । వా.డఁగాని
ఘోరసంసారమునఁడుక్కు । కొననుదేవ.

విష్ణు—ఇప్పుడునీవుఁ జేయఁదగినకార్యము లనేకములు గలవుసుమా?
అందునకు.

గీ. సత్యవాక్పాలనంబును | శాంతి, దాంతి,
ముఖ్యముగనున్నగాని నీ | మూలమునఁ బ్ర
సంచమున మానవులు నీతిఁ | గాంచఁబోరు
గాన జాగ్రత్తతోనుండు | గావలయును.

నేనింకఁబోయెద. నేను చేయవలసిన కార్యంబు లనేకిములు
గలవు. తొలుదొల్త నీతండ్రిని సంతారమునఁజేర్చి తొలఁగించి నీతండ్రికి
గాప్పడి విరాగసూత్రంబులఁజెలిపినగాని వీలులేదు. ఈపరిమార్థం
బులు రహస్యంబుగ నుంచుకొనవలయునునుమా?

కమా— దేవా! చిత్తము!

(నిష్క్రమింపుము.)

నీర్తన-రాగం జంఘూరి, ఆదితాళము.

కమా—

శ్రీపతిసీపద- నేనకుండనునను

కాపాడుముసతతము-నీనకాంబరధరా|| శ్రీ||

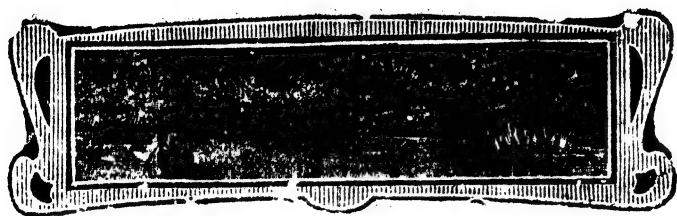
శబరినిగాచిన యశయమెనాకిడి

శుభములొసగుమయ్య సుందరరూపా|| శ్రీ||

రావణమదహర రణరంగభవ

యే వెతగలుగక దేవా! బోవుము|| శ్రీ||

(నిష్క్రమించును.)

భక్త చీర.

పంచమాంకము.

ప్రథమరంగము.

కబీరుని గృహము.

(ప్రవేశము సుందరాదేవి, కబీరు.)

కబీ—సుందరీ! జగన్నాటక సూత్రధారుడగు భగవానుడు నేడు గదా మనపైన సంపూర్ణానుగ్రహము గలిగినది? చూశము? ఎన్ని విషమపరీక్షల జరిపెనో.

గీ. సాధువులబంపి మనము భి ! తలనుజేయఁ

గిలుగుదుమొ లేమొయను పరీ ! తలను నలిపె

సీపవిత్రచరిత్రమ ! దేపగిదిని

నున్నదోయని పరీక్షించె ! నోపడంతి.

అంతటితో విషవకమనచిన్ని కమానుడగు కమాలుని మొండెముగఁజేసెఁగాని మన మాతనినే యాశ్రయించుకొని యున్న వాకమును టచేతనే మన మనోధైర్యంబున కచ్చెరువంది.

ఉ॥ తానెసహాయభూతుడయి ! తానెటవేర్చె సమస్తకార్యముల్
మానినిభక్తవర్గము కృ ! మంబును దప్పకయాతనిన్ సదా

మానసమందు గొల్చెదరొ ! మానదురో మదిదూరుచుందురో
 నానిజమున్ గ్రహించునహ ! హాపరమాత్ముని వింతచెయిముల్.
 సుంద—దేవా! నేనును ఆనంగతియే చెప్పనలెనని యనుకొనుచుం
 డుగా లామనెలవిచ్చిరి. కడచినరేయి శ్రీరాముండు స్వప్నం
 బున సాక్షాత్కరించి యిట్లనియానతిచ్చె. భక్తురాలా! ఇప్పుడే
 నీ పెనిమిటితో సంభాషించివచ్చితి. స్వప్నం గపరిత్యాగివై గృ
 హంబువిడచి పుణ్యశ్రీరంబుల నేవించుచు దోనమధ్యమున
 దురాచారుల నదాచారుల గావించుచు మదీయ నామపఠన
 ప్రభావం బెఱింగించుచు.

మ. విపులంబై ధర నాకృమించిన తమ ! ద్వేషంబులన్ మాన్పి ని
 క్కపుడేవుం డొకఁడేయటంచుఁ దెలియం ! గాఁ జెప్పియిట్లనిచా
 పపుపోకిన్ బడిపోక దేశహితముల్ ! భానంబునందెంచి నా
 కృపగైకొంచు జనాళి కల్లుటకు నెం ! వేనచ్చబోధించుమీ.
 అని మీకనుజ్ఞ నొసంగెనట.

కవీ—దేవీ! పరమాత్ముని మహిమ మెంతటిది! అంతయేగాక నీలాగు
 నంగూడఁజెప్పె. ఓయీకబీరూ! నాకు నీవు నిక్కునమును
 భక్తుండవు. బాల్యదశనాఁగోలె నేమటక నన్నుఁ గొల్పినధ
 న్యుండవు. నీయందు నాకుపరిపూర్ణానుగ్రహముఁగలిగె. అనుభ
 వించవలసినదంతయు ననుభవించితివి. వంశపవిత్రుండైన కొ
 మరుండుజనించె. నీకీర్తియాచంద్రితారార్కము ధరామండలం
 బున నిలచులాగున జేయఁగలధీరుఁడు నీకొమరుం డవివాహి
 తుండై దేశహితార్థమై తన పాణింబును ధారవోయులాగున
 ప్రమాణంబుగైకొంటిఁగావున నేటితోడ నీయపారఘోరసం
 సార సాగరంబునుండి యీవలంబడుము. ప్రబోధకుండవుకమ్మ.

గీ. కాలది కాలములోన నిశ్చలమనస్సు
తోడ నను నమ్మి గొల్చెడి వాడుబుట్టు
వానిని గురుండవై నా పరిభావములను
దెలిసి యుపదేశకుడవౌచు వెయవలయు.

అనియానతోచ్చై గావున నిలచి! నీకువేఱుగల జెలుపడగినదేము
న్నది? సర్వంబును సర్వసాక్షియగు భగవంతుడేదెలిపె. నేనిప్పుడే
సన్యాసిని యాత్మార్థుడవై బయలువెడలెద. నీకునంబునకు నంత
దక్కినై రావ్రమనలంబించి సదా శ్రీరామచంద్రావలంబులభా
యించుచుండుము. ఇప్పుడే వచ్చెదను. అని;

(శ్రీరత్న—నిన్నడ, హాసశం.)

నాదుజన్మ సార్థకులయె - నమ్మిగొల్పుట శ్రీరాముని
రాదుపాపము లడగిపోయె-నానంశము భగవంతుడై నా

(నిష్క్రమించును.)

సుందరా—అహా! జగదుత్పత్తిస్థితిలయకారణభూతుండగు నప్పర
మాత్ముని యనుగ్రహము సంపాదించినవారి జన్మమే జన్మము.
అనుగ్రహ బీరులవాంఛలో మాటిపోయిరి.

గీ. నావిబట్టచున్నట్టి జంకనాకళిత
బెట్టుకొని రామచంద్రుని పరివత్రనామ
మును స్మరించుకొనుచు వచ్చెడి డివి బలాత్
మించెడిశివుండు సాక్షాత్కృత రించినట్లు,

(తెరితిలో)

మనసా శ్రీరాముని నామము భజింపుమా నిరంతరంబా
తని కృపచేమోక్షపడవి! తప్పక లభించునీకు॥ మ॥

2. కపటవేషధారులయి న | గంబుల మోసముంబొనర్చెను

తపసులంగని భ్రమరజెందుచు | కృపజూపింప వారి నెప్పుడొందు

సుంద—నాథా!

కవీ—సుందరాదేవీ! నన్నింక నాథాయని పిలుతువేల?

3. నాథుడెవ్వఁడు, భార్యయెవ్వరు | నాకు నీకు సంబంధమేమి

యీధరవీణిపోవునప్పు | డెవ్వరు వెనువెంట నత్తురు || మ||

తల్లీ! అట్టి మమకారంబులు నశలి నాశం దొలి భీక్షుఁడెట్టి
పంపుము.

సుంద—చిత్తము. (అని భీక్షుఁడెట్టి)

కవీ—ఓపరమవిశుద్ధురాలా! ప్రపంచమంతయు మిథ్య. పరమేశ్వరుఁడీట్లు కపటనాటకంబు నాడించుచుండునే గాని యొకరికిని వేరొకరికిని సంబంధమేమియు లేదు. సగుణులెవ్వరో, సగుణులెవ్వరో, అపృథులెవ్వరో, మిక్కిలి తత్వమాటలు. బొంబిలోనూచి రున్నంతదనుకనే వారువీరు గుళలమనుగుదురు. కన్యకగారియు వదలిపోయిన వెంటనే శిష్టత్వకి శేబరంబులని భార్యయు భీక్షుఁడెందును. ఆసమయంబున మమకారమేమగును? ప్రేమానుబంధము లేమగును? కాన నెవ్వరికి వా రేయను పరమార్థంబును ముడిపైచుకొని శ్రీపరమాత్ముని బలియొందుము.

సుంద—మహాప్రసాదము. దేవా! అనుకోక నూలు గాఁబోలు నప్పుచున్నాఁడు.

(కమాలు పోవేశము.)

కమా—ఓహో! కవీరుదాసులవారు నేడు పరమాత్మునిఁ బోలుచు యాత్మార్థియైగాఁబోలు వెళుచున్నాడు. దేవా! నంద

కవీ—బాలా! నీవు పవిత్రుడవు, వేదాంతసారసంగ్రహుడవు.
 శ్రీ జగదీశ్వరుని స్థూలగుహంబును బహు సంసారసాగరం
 బును దరించి యివలంబడి కృతార్థుడవై శోవుచుంటివి. నీకు
 దెలియని రహస్యంబు లేమియు లేవు. కావున భగవానుని య
 సంగ్రహపాఠ్యంపై వానియాజ్ఞ నుల్లంఘింపకవర్తింపుము.

కమా—మహా ప్రిసాదము.

కవీ—శేషింకఁబోయెదను.

శ్లో॥ కాఢేశ్వరతా నిస్తేపుశ్రీ
 స్సంసారో యమతీవనిచిత్రీః
 కిన్యత్వంవామత ఆయానః
 తత్త్వంచ స్తయశదిహభాగ్నింశః ॥౧॥

శ్లో॥ సస్సజ్జత్వే నిస్సజ్జత్వం
 నిస్సజ్జత్వే నిర్మోహత్వమ్
 నిర్మోహత్వే నిశ్చలతత్త్వం
 నిశ్చలతత్త్వే సమస్మక్తిః ॥౨॥

(నిష్క్రమించును.)

ద్వితీయరంగము.

(ప్రవేశము-భగవంతుఁడు.)

అనలసివ కార్యంబులన్నియు దీక్షింపి. కవీరునిబోలు భక్తుం
 డగు రోహిదాసు నాశ్చస్తావతారాభివర్ణనంబునఁ దస్మయ్యుడైయుం
 డు. ఈకవీ రునారామావతారాభివర్ణనంబునఁదస్మయ్యుడైయుండును
 గాని యిరువురు నాయంశమువా రేయనియు, ఆయవతారములు నావి
 యేయనియు గుర్తింపఁ జాలకున్నారు. నేనిప్పుడొక యంతర్నాటకం
 బునుగల్పించి వీరువునకును వాదప్రతివాదములఁబొసంగించెద. వీరిత

గవుడీర్చ నాయుచుచులగు విఘ్నేశ్వరుని, సూర్యుని, బ్రహ్మను, సరస్వతిని, శివుని, పార్వతినెబులె యిదినిమిత్తముగా వారలకు వీరి సందర్శన మిప్పించెద. ఇందువలన ననేక కార్యంబుల నెఱవేర్చినవాడనగుదును. దేవతలకుఁగూడ మాయంతోటెవారు లేరను గిర్వము సంపూర్ణముగి గలదు. నిజముగా దేవతలేయిట్టిగిర్వంబుననుండి మానవకోటియొనర్చు వివరీతఁడైయుముల కిట్లురపడనేల? తామే యీప్రపంచమున కాధార భూతులమని విజ్ఞువీగు యీదేవతల గిర్వంబు సర్వంబు ఖర్వంబు గాఁ గలదు. భక్తులకా దేవతల సందర్శనమిప్పించినవాడనగుదును. దేవతల కా పూర్వమగు సరాసయము లభియించును. మదీయవింగఁడైయుము లాభక్తులకు బోధపడి యింకిమీఁదిట నభేదవృత్తితో మెలంగెడును. ఇందువలన మానవులందఱు సమాసస్వత్వములు గలవారనియు, నానిజ స్వరూపమెఱింగిన వారలకు మత మంతయు కొక్కిరియే యనియు బోధపడగలదు. ఓనకలదేవతలారా! ఒక్కపరి యియిరిండు?

(పార్వతీ పరమేశ్వరులు, సూర్యుడు, బ్రహ్మ, సరస్వతి,
వినాయకుఁడు ప్రవేశము.)

కర్తవ్య-తోడ-హావనం.

ఐయకయ గోకులబాల-ఐయకయగోవర్ధన ధర
ఐయకయ దాసవధంజన-ఐయకయకరివరదాయక.

తానకిదర్శనమబ్బుట-ధన్యాత్ములమైతిమిమా
ధావంబులు రంకల్లెను-పరమపురుష వేద వేద్యుడ||
మమ్మిటకుఁబిలచిన కారణమ్మును తెలిపినచో వే
గమ్మున నెఱవేర్చి మో-దమ్మునుగూర్తుము కేశవ||

విష్ణు—అమరులారా! పరమధక్తులైన రోహిదాసు కవీరుదాసులు
శ్రీరామ కృష్ణానతారములనుగూర్చి వివాదము లాడుచున్నా

గు. వారివాదంబులు చెప్పుమిత్రనేని కగత్కంటకము సంభ
విండునేమోయని భీతిగలుగుచున్నది. వారిరువురునుగూడ వా
దప్రతివాదముల నొకరికొకరు వెనుదీయువారుకారు. కావున
విఘ్నేశ్వరునిబంపి యీవాదంబు దీర్చివమ్మనుడు. వానిచేత
నిక్కార్యంబు నెఱవేఱకున్నచో, సూర్యుడును, బ్రహ్మ, సర
స్వతి, పార్వతీ పరమేశ్వరులును, వరుసగా వారికడకుఁబని
వాదంబు నివారించురు. అప్పుడేకేని వారు శాంతింపజేసి య
వ్వలి కార్యంబును నేనే నెఱవేర్తును.

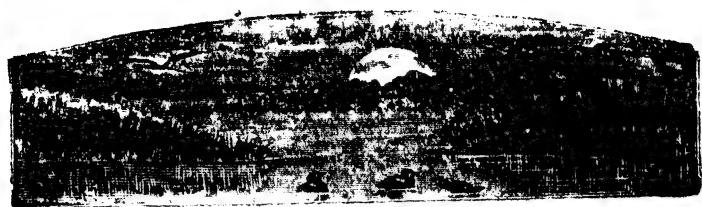
బ్రహ్మ—శంకర! ఈస్వల్పవాదంబున కందఱుగావలయునా?

విష్ణు—అట్లునకుండు, భక్తాగ్రణ్యుల నొప్పించుట సులభసాధ్యము
కాదు. సహేతుకరములగు వాదప్రతివాదములలో దగవుల
కప్పుట దుర్భటము. అందున సమాధిభావులమనంబులఁబ్రీప్స
కలము. ఎవరివాదమును వారు సమర్థించుకొనుటకై పెనుఁగు
గాఁపదురు. కబీగు సామాన్యుఁడని తలంపబోకుండు. పరమ
తపోనిధియైన శుకులవారి యంశమున జనించినవాఁడు. కర్మక్షే
త్రంబున వివిధమతంబుల నేర్పఱచుకొని జాతిమతకక్షలఁజెం
చుకొని అధోగతిలోనున్నవారిని సముద్ధరింప నవతరించిన పు
ణ్యమూర్తి. ఏమిశంకరా! నీకుఁ జెలియదా!

శంకర—వాసుదేవా! తెలియకేమి? నీవు చెప్పినచోప్పున వర్తించుము.
తొల్లి భరతమాత నాతోడఁ గోలఁజెట్టి నీతో సంప్రతించి
యొసర్చినకార్యమేదా యిది? ఇంతలోనే మరచితిమనుకొం
దవా? మేమింకఁబోయెదము?

విష్ణు—మంచిది పోయిరండు. నేనిప్పుడే కమాలునికడ కరిగి వానికె
ఁజెప్పవలసిన యంశములు జెప్పవచ్చెదను.

(అందఱు నిష్క్రమింతురు)

భక్త కవీ ర్.

షష్ఠాంకము.

(ప్రేమకేసు రోహిదాసు, కవీంద్రుడాసు)

రోహి—దేవా! ఈము విష్ణుభక్తలయ్యున్న కృష్ణమూర్తిని ధ్యానింప
కన్నా కేల?

కవీ—సీపశ్చ మహి విపరీతముగ నున్నదా. చిత్తనిర్మలమునకు
విగ్రహములేమి? ఈ దేవతార్చనమేమి?

రోహి—ఆర్యా! ప్రపంచమున జన్మనిర్మలముగాని పదార్థమున్నదా?
చూడుము? పీఠికాదిబ్రహ్మసర్వలక్షణముగల జుహువులును,
భేరిమృదంగములు నాద్యపిశేషంబులును, బ్రహ్మ, శుక్తియ, వైశ్య
సూదులును మానవకోటియును, జన్మనిర్మితమైయుండఁ జన్మ
విగ్రహారాధనము దోనంబని మీరు నిషేధింపవచ్చునా? ఆ
వ్యంశరహితుడై, అవాఙ్మనస గోచరంబయి, నిరంజనుడై,
నిర్వికారుడై, సర్వలోకరక్షకుడై దీనమందారుడైన కృష్ణ
మూర్తిదక్క. సర్వోత్తముడైన భగవంతుఁ డింకొక్కఁడు
గలఁడా?

కబీ—మీకృష్ణుడు మొన్న మొన్న ద్వారము నందలివాడు. మా రాముడున్ననో శ్రీతాయుగమునాటివాడు. చిల్లికజ్జలను బాసగించిపరులకొంఠలదీసిన కృష్ణుడు పరబ్రహ్మమగునా? పర్వశబ్దవాచ్యమైన పరబ్రహ్మమే భర్తృస్థానార్థమై శ్రీరాముడుగ ననకరించి దుష్టసంహారముగావించి లోకసత్త్వాని మొనరించెనని శ్రుతిస్మృతులును, పురాణేతిహాసములును ఘోషించుచుండగా దానికృష్ణుని నొకని జేర్చిని యాశంక పరబ్రహ్మమందు వేరు ?

గోపా—వేదవేద్యమును పరబ్రహ్మమే శ్రీకృష్ణుడుమాత్రమని శ్రీమహాభగవతము వాడుటలేదా? రామునినంటివాడు పదివేల మందియైనను మాకృష్ణుడగుటలేదు. నీననిచటల రాముడో భగవంతుడైనవో, వేదపారాయణాధిపతునిగా బ్రాహ్మణులయందు శిష్టిచియుండును. శ్రీశ్రీయశోయందు శిష్టింపవేరు?

కబీ—ఓయీ గోపాదాసు ! దానిగహస్యమిది.

స. బ్రాహ్మణావ్యయమున బస్ట / బడసెనేర

చతురప్రాయంబున నీయుట / పాడిగాదు

దుండగెంబు లొనర్చెడి / దుష్టులను న

ధించుటన తుక్రియుండున / స్మించెనయ్య.

మారాముడు మీకృష్ణుడగుట బలె గొల్లలుంటుంటుట్టలేనులే?

గోపా—మాకృష్ణమూర్తి గొల్లలలోఁ బుట్టినను చతుర్భుజత్వాది స్వాంశములతో ననకరించినాడుగాని కేవలము మానవుడై పుట్టినవాడుగాదు. అమ్మ రాముడు గొప్పవాడో, కృష్ణుడు గొప్పవాడో లోకమేసాక్షిమైయుండగా మనో వృథావాగ్యయమెందులకు ?

కవీ—మహావిష్ణువుయొక్క శుక్లవీలకేశాంశములే రామకృష్ణులై జనియించినట్లుగా గ్రంథములయందుఁ జెప్పఁబడియున్నది. మారాముండు విష్ణుమూర్తియొక్క యథాంశమున నవతరించి నాఁడనియు, ఇందునలననే యతనికి ద్విభుజత్వాద్యంశములు నలిగినవనియు, మితన మునందు భగవంతునియంశమనియు, లక్ష్మణశత్రుఘ్నులొక్క యంశమనియు, ముఖ్యప్రమాణము లైన మారాయణాది గ్రంథములు ద్విమంచుచున్నవి. కాబట్టి మారాముండు విష్ణుమూర్తియొక్క నంపూర్ణాంశమగుట కట్టి నింది యము లేదు.

రోహి—మాకృష్ణమూర్తి గోవర్ధనోద్ధారిణాది మహాద్భుతకార్యము లన్నియో యొనర్చినాఁడు. మీరాముండట్టివాని కొనర్చినా?

కవీ—ఓహో! అద్భుతమైనకార్యమే? బహుమాంబడియున్నగుట్లనెత్తు లుకొనఁ గట్టమేనా? మారాముండు తాతినొకదాని చిట్టెకాలి తోఁదానగా నలిగియెవలసిల్లెను? మారామధన్యులనేకము లుండుట్లులనుఁదెచ్చి నొప్పు జెండ్లరీతిగాఁజెంచిరి. అట్టిమనగా కృష్ణములు మీకృష్ణులనెఱర్చినాఁజా?

రోహి—అవును. తాతని రాజునికొనర్చిన మహామహిమనుకొనఁ జేసేగాఁబోలు.

స. అఘముఁజేసఁగఁ జనకున్త్రీ । హాస్యసంక

ననెక్కిభీతియెలేక న్యా । యంబులేక

చాటుకినె గూల్చినాఁడట్టి । దారుణమగు

కృష్ణములొనర్చినాఁడె? మా । కృష్ణమూర్తి.

కవీ—మీరొందిపించు బాంబులును. మన ముంకనో వాడింతువు మూఁడు.

గీ. తాపనుల హింసలకబెట్టి | పాపకృత్య
ములను బొనరింప రాకున | కులవినాశ
మునకు జనియించుచును దాట | కిని వధించె
దానంగలిగెడి దోసమిం | తేనియున్నె॥

మీకృష్ణునకుఁ బలె గాలొనఁగనచ్చిన నాటినిఁ జంపలేదులే.
రోహి—లోకమునందలి పసిపాపలకెల్లటను మాయావేషంబున గా
లొనఁగనచ్చినను మిషణిఁ గనపొట్టఁ బెట్టుకొనుచుండుచుచే
నట్లొనరించెనుగాని వేఱుగాదు. దానియాథార్థమెఱుంగనేఱని
నీయట్టియజ్ఞులట్లునే నలంకురు. సర్వజ్ఞుఁడగు నమ్మహామహు
నకుఁ దెలియని విషయ మేమియును?

కబీ—ఏమీ! కృష్ణుఁడు సర్వజ్ఞుఁడా?

గీ॥ అశఁడు సర్వజ్ఞుఁడేయకాదు | నలరెనేని
గారణంబేమి? సాందీపు | కడనుజేరి
వీద్యలక బడసినాఁకిట్టి | నుద్దులేలఁ
జాలుమీకృష్ణుప్రజ్ఞులఁ | జాకుదేల?

రోహి—మీ రాముఁడు మాశ్రమ గురుశుశ్రూష నొనర్చలేదా?
కబీ—లేదు. తొల్లిసర్వశక్తుఁడయిన విశ్వామిత్రునికడ దాచుకొనిన
బలాతిబలములను చివ్యవిద్యలఁ ద్రోకాలమున గ్రహించి తన్ను
హిమంబువలననే సర్వజ్ఞత్వంబును బొందినాఁడు. మా రామ
మూర్తి నకలవిద్యాపారంగతుఁడైనందులక మీకృష్ణునకు
వలె,

ఉ॥ గొల్లలయిండ్లజేరి పెఱుఁగి మఱివెన్నయుఁ గాలుదొంగయై
కొల్లఁగఁగోలలేదు, తన | గొప్పచవ్యర్థముగా నొనర్చలే

వల్లరిగా పెరించి కల | మందున దూషణలంశలేదు యే
వల్లనగాని రాఘవుని | పక్కన నిల్చి నాశంబునందే
మఱియు,

గీ॥ మన్మథవికారమున నీతి | నూలి గొల్చి
వనితలనుగూడి జనుడై | పాపుడగుచు
వర్తిలెడు కన్నుల బర | బ్రహ్మమును
నదునలేకండు మాంసక | న్యాయమయ్యె

రోహి—మీ రామునకు విషయాన క్రిలేదు గాబోలు. కా బట్టి
యేనా?

గీ॥ వృద్ధి తాపనునొకనిని | వెంట బెట్టి
కొనుచు నిధిలాపురమునను | పయె మున్ను
నీతకై రాఘవుడు పెన్ద | పితౄశాస్త్ర
కోవిదుడని బ్రజ్జలం | గొట్టెడేరు

కవీ—రాఘవుడు కళశార్థియు నిధిలాపురమున కంగ పేడు.
సమవులయాజ్ఞ నుల్లంఘించువాని భయకర్మవ్యాప్తి పోషా
మిత్రునివెంట నెవలి.

మ॥ తృటిలోదానిని రెండుజేసి నిధిలా | ధీశాస్త్రజ్ఞ పండియై
పూదోళ్ళ కన్దెజాత లోకమున భూ | పాలుగు రాములకు యే
కలుకల్ పన్నుల లేదు భార్యకు మి | కృష్ణునలెడ దొంగయై
కుటిలాత్ముండని పేరుజెందడు మహా | క్షోణీశలంబందునక ॥

రోహి—మీ రాముడు బ్రాహ్మణభక్తుడనియు జగత్కళ్యాణసంధా
యకుండనియు వక్కాణించితివి గదా! అట్టి ధర్మమును విడిచి
బ్రాహ్మణుండగు పంతురామనితో బోయి ధర్మమని నీకు
దోచుచున్నదా?

కబీ—అహ! ధర్మమే. ఎందుచేతనందువా?

గీ॥ దనుజకులనాశమునకయి ! దశరథునకు

నాశ్యబానిగాఁగి బుట్టెద ! సమరులార

యని ప్రతిజ్ఞనుసలిపిన ! యట్టికతన

న్వాంశమును మఱలఁగైకొనఁ ! బరశురాము

నిర్వసర్వము ఖర్వము ! గానొన ర్చె॥

పూరాముడె యధర్మమునరించినచోఁ గార్తవీర్యదులను

నిని యఖండి పరాక్రమముచే జయించిన పరశురాముఁ డూర

కొనివాడె? పోనిమ్ము రోహిదాసూ!

గీ॥ మాశృతుల్యుడను, సంతత ! మానసీయుఁ

నినుఁ బరగెడి మేనమా ! మను నధించి

దుర్వశము నందలేదు న ! దోయి పోయి

ప్రప్యససి బోలె రథునకుల ! నృపుడుమాడె

రోహి—మాప్రప్యంబు కలసునివధించినను, పూతననుజంపినను మఱ

ల మీరామునకు. బలెస్వాంశమున. కేర్చుకొనలేదే? నిర్నిమి

త్తిమున నే వీరినినధించెనని నీవెంత గొంతున బ్రద్దలగునటులవా

డంచినను లోకము విశ్వసించుననుచుంటివా? మీ రా

మునకు బలె మాప్రప్యంబు విల్లమ్మును జేతఁబూని నారగుడ్డలఁ

గిట్టుకొని భార్యనువెంటఁ జెట్టుకొని యరణ్యములకరిగెనా?

మనోవ్యాకులతచేఁజచ్చినతోడికి శ్రేబరమును దయావిహీనుడై

సూచుట కేని రాకుండెనా?

కబీ—అట్లును శ్రీరామచంద్రమీరెఱింగితిరన్న మాటయే.

మ॥ పదునాల్గేడు లరణ్యవాస మొనరిం ! పక్ష గోరఁ గైకేయి న

మ్ముదితుండై జనకాజ్ఞగైకొని వసఁ ! బుక్ జేరెరాముండు తా

మదిధర్మవ్యతిరేకకార్యముఁ దలం / పక్ష లేకబోలేదుగా

ని దయాలేశములేదటంచుఁ బలుకక / నీనాలుకెట్లాడెనో!

రోహి—మాయామృతము వెంటఁబడి మాకృష్ణుఁడుమోసపోయెనా?

కవీ—లేదు. కృష్ణునివలెఁ గాలింగునిచేఁ గలువఁబడి స్పృహదప్ప

యున్నవాఁడు మారాముఁడు. తెలిసినదా?

రోహి—రామభక్తఁడా! ధర్మవ్యతిరేకముగాని రాముఁడే గాదా

శూర్యణఖ ముక్కుచెవులుఁ గోసిపంపెనది?

కవీ—రాముఁడుగాఁక. లక్ష్మణుఁడొకఁడవునర్చినది.

రోహి—ప్రోత్సాహము రామునిదిగాఁబోలు.

కవీ—ముందుగాబోవు సంగతులెఱుంగుండి మాఁకొకమన్నానే!

గీ॥ బోసిమొలలతో న్నానంబుఁ / జేసికొనెడి

గొల్లవనిశల వలువలఁ / గొనుచుఁ బొన్న

చెట్టుపైఁగొనుచుండి తా / సిగ్గులేక

పంచనంబులు కృష్ణుండు / పొందలేదె

ఇది ధర్మవ్యతిరేకము గాదా? ఇందువలనఁ కృష్ణుండు కొమా

తురుడని తెలియుచున్నదా? ఇంతనని యధర్మకార్యంబులుగావల

యునా? సామరుండగు కృష్ణునిప్రోత్సాహమా నాయొద్దనుగ్గడించెదవు?

రోహి—ఓహో! ఎంతగొప్ప దోసంబు వెదకతివి. మా కృష్ణుఁడెట్లా

సర్చినదెందులకో తెలియునా?

గీ॥ భగవదారాధకులరౌచ / వరముసీందు

లు సురలుస్త్రీపురుషులుగ / వసుధసవక

రించెనంచాయ్యలేవచి / యించలేదె

వారిభక్తఁ బరీక్షింప / వలెనటంచ

నటులఁ గావించెనంతనే / కుటిలుఁడొనె.

కారణంబు నెఱుంగినేరని మనము పామరులము. మనవలెనే
మీరారముడు పామరుడగుచున్నాడు. కారణంబేమందువా?

గీ. జానకనిగోలుపోవుట / సంభవించి
ధైర్యమునువీడి తిండి ని / ద్రోలక రోసి
చెట్టుచెట్టునకును మది / గుట్టగుట్ట
కటులవిలపించి భీతాత్ము / డైనకడన.

కబీ—సకలదేవతలును, దాసవులబాధ భరింపజాలక విష్ణుమూర్తి
తోగోలబెట్ట రాముడు సవతరించి దాసవసంహారముగా
మితునని ప్రతిజ్ఞనొసర్చుటచే రావణసంహారముననదియొకకా
రణముగఁ గల్పించిన లీలామానవ విగ్రహుండగుట మానవ
స్వాభావికముగ నటుల విలపించెను. తెలిసినదా?

విఘ్న—(ప్రవేశించి) ఈ రోహిదాసు కిబీరుదాసులు పచ్చివారలై
లేనిపోని వాడప్రతివాడములు సల్పుచున్నారని తెలిసికొని విష్ణు
మూర్తి వీరితగవు నివారింపవలసినదని నన్నంపనాఁడు గదా?
వీరివై ఖరులను బట్టిచూడ నతిపట్టువలతో నున్నవారదోచుచు
న్నయది. వీరివాద మత్యశ్చర్యముగ నున్నది. ఒకరికొకరుదీసి
పోవనటులఁ గానఁబడుచున్నాడు. ఏలాగున వీరితగవుదీర్పవల
యునో తోచుకున్నది. అయినను విష్ణుమూర్తి యాజ్ఞానువర్తివై
మెలంగెడ. (ప్రకాశముగా) ఓయీ కబీరూ! రోహిదాసువా
దన సహేతుకరముగానున్నను వానిమాటఁద్రోసిరాజుచుచు
న్నావేమి? ఇది యెంతమాత్రము సరిగాదునుమా.

కబీ—ఓహో! మధ్య వీరవరు? నాయనా!

గీ. పొట్టవేసుక నిటువచ్చి / నట్టనమమ
నాదిపెట్టుమటంచు మా / వాడమందుఁ

తేసియేమొ ప్రసంగంబుఁ / తేయసాగి
నాఁడ వేమిన్యాయము? గదా! నాధనీకు.

గీ. బొట్టునుం గాటుకన్ బెట్టి / యెట్టులైన
మాతగివుఁడిచ్చుమని బ్రతి / మాలినామె
లంచముగనిన్ని శుశుముల / ర్పించెదమని
న్యాయమే యిట్లురా? గురు! నాధనీకు.

గీ. పనికిరానట్టిమాటలుఁ / బలిగనీదు
పాక్షికపుబుద్ధిఁ జూపంజఁ / బాటుపడుదు
వేనియూరడిలేడి వాఁడఁ / గానుసుమ్ము
తదపనన్న నిష్ఠూర్వంబుఁ / బెట్టవలదు.

వినా—నాయనా? చాలుచాలు నా కెందుకులే.

సూర్య—(చివాలునఁ బ్రవేశించి) నాయనా! కబీరూ! తొందరపడ
కుము. గోహిదాను వచ్చియించినదే నిక చము. ఠారకనము.
కనీ—ఓహో! తమరా! ఈతగివుఁడిచ్చుటకేనా! పండ్లూక్షిపోయిన
ముసలివేనము వేసికొనివచ్చినది? అవును. నేనే పొరబడుదు
న్నాను. నీపండ్లపప్పుడూడినవిగావు నేనెఱుంగుచును.

గీ. విక్రమోచితఁడైన యా / వీరభద్రు
మీద కెగురగినేల యీ / వాడటంచ
నిష్టముగనున్నపుడు కోర్పు / శేనియుఁ దన
కండ నీట్లు పండ్లూక్ష / గొట్టినాఁడు.

ఓయీ! సూర్యజా! నీవంశీకుండగు రామభద్రుని ప్రభావ
మెఱింగి యుండియుఁ గూడఁ గులధర్మంబులవీలుబుచ్చి యెవ్వఁడో
కృష్ణండు గొప్పవాడని వాదించుచున్న యీపామరుని వాక్యంబుల
సమరింప జూచుచున్నావేమి? చాలుచాలు. బోసినోరుఁ దెలువక
పోమ్ము.

బ్రహ్మ—(ప్రవేశించి) కబీరూ! విన్నపెద్దలనియెడి తారసమ్యంబు
లేకుండ మాటఁజుచున్నావు. శ్రీవాసుడేవుని భక్తాగ్రేసరుం

నగు రోహిదాసునిమాటలఁ బాటింపకుండుటయే గాకమీదు
మిక్కిలి గణనాధుని, లోకభగవానుడైన సూర్యుని నిందా
లాపము లాపమన్నావు? ఊరక వితర్కించి యీకొరవమును
గూడ నేలనాశనమొనర్చుకొందువు?

కబీ—ఈనటలో నిరువురై నీవు మూఁడనవాఁడవుగాఁబోలు. సృష్టికర్త
వు. విష్ణుమూర్తి నాభినుండి పుట్టినవాఁడవు. పకలవేద పారంగ
తుఁడవు. పుటియు,

గీ. భవ్యుడవుచై చతుర్ముఖ ! బ్రహ్మనామయ
నాల్గువేదముల పారాయ ! గంభీరవ్యు
నాఁడనైయుండి యీశత. ! పాతమేల
పొమ్మునచ్చిన దారి వే ! గమ్మునీవు.

బ్రహ్మ—నమోయి ! హస్తమీటి చూడఁడు చున్నాఁడవు?

కబీ—ధర్మాధర్మ విచక్షణశూన్యతై గాముని తత్త్వమేమియోనె
ఁబుంగని నీవంటి నన్యథలముందు భయపడుటకు నాకర్మమేమి
యాలియె. నీ హేలిని వేట తేమంతగొప్పవి ! నీబుద్ధియేమంత బుద్ధి
యైనది.

నా. ప్రణవాక్యంబెఱిగింపు మంచును గుమా ! గర్వామి నిన్నేడఁ చే
తనుగాకుంట శిరంబునందుకొని జెం ! దకలేదె ఘోరంపు శి
క్షున, నానంబొనరింపలేదె చెఱలో ! చాల్పాలు నీనంబు మీ
జనుసాగింపకు మోనిరించి ! ననువుం ! డక నూచుకో! మూచుపో.

గీ. కన్నకూసురటంచును ! జ్ఞానమింత
యేనిలేకండ నీవు వ ! రించినావు
భారతీకాంత నేమంత ! భవ్యుడవని
నీశులంగఱిపెదంచు య ! త్నించెదయ్యె.

అవును! నిన్ననకలసిన దోషమేలేదు. కృష్ణుఁడు గొప్పవాఁడనక

నేమందువు? తిలోత్తమను సృజించి, దాని సౌందర్యమున కచ్చెరువందిమోహించి, చిలుకయై పారిపోవుచుండి మగచిలుకవై వెన్నాడిన శామాతురుడవుగాదా? పరభామినులఁ జెలుప నుంకించుటలో మీ యిరువురు సహాధ్యాయులగుటచే నీవు కృష్ణుని పక్షపాతివగుటలోతప్పు లేదు గాని నీనీతులాలించు వారెవ్వరునులేరు. రాక్షసాధములకు వెఱచి యడిగిన కత్తి గొంబ లోకోపద్రవములగు మంబులిడిన మహాదాశవు. చాలుఁజాలు. ఈసాటికే నయనేయుండు. నిలుచున్న కోలఁదియుఁ గాత అంకులు బైటపడఁగలవు.

సర—(ప్రవేశించి) ఓయీ! భక్తాగ్రేసరా! నామాటవినుము; నీకింకొక దుందుసుకుతనంబొప్పుదు; ఉత్తములును లోకోద్ధారకులును నగు నీగొప్పవారలకు ధిక్కరించుట యుక్తంబుగాదునుమా? చూడుము;

గీ. పక్షపాతంబు వహించి / పలుకుచుంటి

నని తలంపకు గోహిదా / సనినయటలు

ప్రహ్వఁజేగొప్పవాడట్టి / కీర్తనీయు

క్షీనఅకు నిబ్బువిని నని / యించవేదు.

కవీ—ఇది భహుమితగావున్నదే. మిమ్ములనందఱి నెవ్వరు దిగుమఱి జేయుచుండిరమ్మా! మగధీరులందఱైరి గాఁబోలు. ఆపదానవు నిన్నంపినారు. మావాదంబు మీకందఱకుఁ గంటకముగావున్నదేను? కాని యాపదానవైనను వీరినందఱను జయించి మాటలాడుచున్నందులకు మాత్రము సంకపించుచున్నాడను. మున్నవీరభద్రుఁడు.

గీ. నిక్కి నీముక్కుఁ జెక్కుకుం / డిన నిరంకుశ

ప్రజ్ఞయుండునొ నీకడ / భారతీ! శ్వ

దీయశక్తిజగంబునఁ దేటఁబడియె

నీ నటకే నీకులేల నఁ చింతువిపుడు.

అత్తగారియందు నీకుఁగల భక్తివిశేషములను బట్టియే నీవెంత
నీతిమంతురాలవో తెలియుచునేయున్నది. అత్తగారిపాత్రు బొత్తుగా
శిట్టని నీవు గూడ నీతులఁజెప్పవలయునా? చాలుచాలు. దయచేయుఁడు.

(అంతఁ బార్వతీ పరమేశ్వరులు ప్రవేశింతురు)

శివు—ఓయీ! పరమభాగవతోత్తమా! కబీరా! నీకును రోహిదా
సునకును పరుగుచున్న వాదప్రతివాదములఁ దీర్చిరమ్మనిష్ఠా
మూర్తిపంపఁగావచ్చితి. రోహిదాసువాక్యంబు లసత్యంబులు
గావు. నిఁముగా నవ్వాసుదేవుని మించు దైవంబులేడు. కాబ
ట్టి నీవిరుద్ధాభిప్రాయముల నుపసంహరించుకొని యీ వాదం
బును నదలుకొనుము.

కబీ—ఓహో! మీరేనా? అర్చనారీశ్వరులూ? ఎవరో యనుకొంటిని.
ఇప్పుడుగాని కథరక్తిగట్టదు. మాతగవుతీరదు. రామునిభక్తుం
డవై రాముఁడే నీయిష్టదైవంబని యెఱుంగక గురుద్రోహం
బునకుఁగూడ నడుముఁగట్టుకొనుచుంటివా? కృష్ణుఁడు సర్వో
త్తముఁడను తగవుజెప్పటకునీకు నోకెట్టులాకినది?

గీ. చాలు సిగ్గింశలేక గం జాయి బీల్చి
తినచునుమ్మెత్త విత్తనాల్ దేహమెఱుంగ
గుండమత్తిల్లుచు శ్మశాన మండఁజేసి
కొనినుఖంచెడినీమాట వినునదెవరు?

గీ. అపుడు పార్వతితో జూద మాయోడి
కూటసాక్ష్యం బొసంగఁగాఁ గోరిపారిని
సత్యదూరుఁడవైననీ సాహసంబు
దెలియనేరని వారికిఁ దెలుపఁబొమ్ము.

పార్వ—కవీ! ఏలనీలాగు వేగిరపడియెకవు? లేనిపోనికయ్యంబునకుఁ
గాలుదువ్వి వానములాపటయేగాకఁ గన్నులున్న గానక దే
నతానీకంబు నిట్లధిక్షేపించుట తగునా?

సీ. ' ఇవాఘ్నః కైవ్యరం / మను నలందివిధేయ

కనువీక్షి మాంసం / దశరినావు

కమలనాభః పుష్పం / నమస్క హీమకృతై

యః పరిచినాదై? హా / రాశినావు

కామం పశ్యేత్తా / వంబు ముండటనాన

హంతుః పరిచితై? లిం / గించినావు

ధారణీదేవి సీ / వాగ్ధానికా నా

నయ్యేనే? యః పరిచితా ని / రాశినావు

సీ. శివుఁడు నీశక్తిముండటం / కెల్లలేజ

దేశతానగ్గ మన్ననీ / ధానమందూ

అంకురం నెంచినావె నీ / యంకురమూ

వీరిమాంబువినుమోక / బీరయింక.

కవీ—అమ్మా! పార్వతీదేవి! ఏగిరపడికొంటున్నాను. చిన్న పిల్లనా
నెఱుంగుదును. ఏరండజీకన్న నేమింక గర్మశాస్త్ర పాఠం
పూరాలనని తనవుజెప్ప వచ్చితివమ్మా?

చ. పెనిమిటివద్దనంగఁ జెవిం / బెట్టుక నడుంజొనర్చు యజ్ఞమున్

గనఁజని గౌరవంబు వి / కావకలై యపగంజివట్టికా

రణమున నెల్లవారికి దు / రంశపుకష్టము లెన్నోనాంబు తె

చ్చిన జగదంబ! నీనెఱుంగ / జెప్పదున్ద్రావ్యము మాంసనిష్ఠజీవ.

శివు—మూర్ఖుండవై తాంబట్టిన శందోకి మూడేకాళ్ళని వాదించు
చున్నాడవు. కొంచెమేనియు దెలిపితేనట్లు లున్నయని.

యుక్తాయుక్తపిచారణశూన్యంబునై మొంజివాడము లాడిసం
దుననేమిచేయొజనము? నీకుబుద్ధిలేకపోవుటయేగాక బయలిది
న్యాయంబుగాడని మండలించినను వినక వారల నెత్తిపొడుపు
మాటలచే నీనడించుచున్నాడవేమి? దూరగితినాలోచించు
కొని మఱియు వాదులాడుము. నీవెంతగంభీరముచున్నను రా
ముడు ఘనుడగు కాండూ శృష్టుడే ఘనుడనియు, బరమపురు
షుడనియు సహేతుకముగా, నిరాఘటముగా వాదించుటకు
నేను సిద్ధుడను. కానిమ్ము.

కబీ—ఓయి నిశాచరుడా!

గీ. తామసుండువు రామమం! త్రింబువంశి—

నేని నీవై జగదామును! మానలేదు

వేమునకు బాసకముబోసి! పెంచెనేని

దానియందును చేదంత! దఱిగినకవల.

ఓయూ! దైవశిఖామణియైన రాఘవుని కాదని తగవుజెప్పితి
వా? పొమ్ము. పొమ్ము. శ్మశానములోని బీనుంగులు వృథాకాగలవు.
శివు—ఓరీ! మూర్ఖుడా! పొగరుబోతా! ఏమిరావాగితివి? శ్మశానం
బున బీనుంగులు వృథయగునా? తుణకాలమోహిక బట్టుము.
నీగర్వమూడ్చి నిన్నుగూడ నాపీనుంగులతో జేర్చెద. నోరు
మూసికొనుము.

కబీ—ఓశంకరిమూర్తీ!

గీ. గుడ్డిబెరంపులకు ధీమి! గొనుచు బాతీ

పోవనేర్తనిదలచితో?! పావనుడగు

రామమూర్తికి భక్తుండు! నీమహాత్మ్య

ములను మస్కధునకుజూప! బొమ్ము పొమ్ము.

సీయాటలు నాకడమానోము సాగివు. దయచేయుము.

శివు—అట్లనా ! ఓరీ మూర్ఖుడా ! ఇదేమదీయత్రిశూలమున నీ
కావరముడిగింతు. నిన్ను రక్షింప రాముడవచ్చునో? వాని తాత
యే వచ్చునో? కాచికోమ్ము.

కవీ—తమత్రిశూలప్రభావమును ఎమ్మొసర్చుటకు నాయొద్ద శ్రీరా
ముని పవిత్రీనామమున్నదిలేమ్ము. సరిగానాలోచించినఁ బ్ర
శ్నాల ప్రతిమానమగు యీదుష్టకణ్డయే చాలును. నన్ను నయ
పట్టకుము.

(అంత విష్ణుమూర్తి రామహరిముఖ ప్రవేశము)

రాము—ఓయీ కవీహా! ఏమి చేయుచున్నావు. శాంతింపుము శాం
తింపుము.

కవీ—దేవా ! శ్రీరామచంద్రప్రభా!

శ్లో॥ జయజయ రఘురామ శ్రీముఖాంభోః భానో

జయజయ రఘువీర శ్రీమదంభోజనేంద్ర

జయజయ రఘునాథ శ్రీకిరాగ్యర్చితాంఘ్రి

జయజయ రఘువర్య శ్రీశకార్యునింధో॥

శ్లో॥ వందేనాగరగర్వభంగవిశిఖం వందేజగజ్జీవనం

వందేకాశికయాగిరక్షణకరం వందేగుహాణాంగురం

వందేబాణశరాసనోద్బలకరం వందేజటావల్కలం

వందేలక్ష్మణభూమిజాన్వితమహం వందేనదారాఘవం॥

శ్లో॥ వందేసాధకవర్గకల్పకతరుం వందేత్రీమూర్త్యాత్మకం

వందే నాదలయాంతరస్థలగతం వందేత్రీవర్గాత్మకం

వందేరాగివీహీనచిత్తసులభం వందేసభానాయకం

వందేపూర్ణదయామృతార్థవమహం వందేనదారాఘవం॥

(అని ప్రక్షిణ మొసర్చునంతలోనే రాముఃపద్మశ్యుతైస్త్వ

రూపమున నాత్మార్పణంబును)

రోహి—దేవా? శ్రీమన్నారాయణమూర్తి! దాసుండను.

శ్లో॥ చాపల్యనీమ చపలానుభవైకనీమ
చాతుర్యనీమ చతురాననశిల్పనీమ
సౌరభ్యనీమ సకలాద్భుతకేళినీమ
సాభాగ్యనీమ తదిదం ప్రకభాగ్యనీమ॥

శ్లో॥ చిత్రం తదేతచ్ఛరణారవిష్టం
చిత్రం తదేతన్నయనారవిష్టం
చిత్రం తదేతద్వదనారవిష్టం
చిత్రం తదేతత్పనరమ్పచిత్రం॥

శ్లో॥ మధురం మధురం వపురస్యవిభో
ర్మధురం మధురం వదనం మధురమ్
మధుగంధ మృదుస్మితమేతదహా
చుధురం మధురం మధురం మధురమ్॥

కృష్ణుడు—భక్తాగ్రేసరులారా! మీ యిరువురి వాదములును సహేతుకములైనవే. మీరింకిఁ బోరాడఁబనిలేదు. మీ చరిత్రములు పవిత్రములైనవి. మీ భక్తి కొనియాడఁదగినది. ధర్మసంస్థాపనార్థమై యొక్కొక్క యుగమునం దొక్కొక్క హృపుడైనై యవతరించి లోకకల్యాణ మొనరించు చుండుటయే నావిధి. నేనే విష్ణుమూర్తిని. శ్రీరామ కృష్ణావతారములు నావియే. సర్వాంతర్యామి నై యుండి నేరినంటుకొందును. మాయాతీతుడనై మాయకులొబడిన వానివలె నటించి లోకమును భ్రమింపఁజేయుట నావిలాసము. దేశింబునకుఁదగిన వేషము, వేషము నకుఁదగిన భాష, భాషకుఁదగిన నడవడిగలిగి యుండుట ధర్మంబగుటచే నాయాప్రకృతుల ననుసరించి సమయానుకూల

ముగిలబామరునివలెను, బుడితనని వలెను, బ్రహ్మర్షిచుమం
 పుట నాస్వభావము. నాహావభావవిలానాది గాంభీర్యప్రకటన
 ములను తత్త్వవేత్తలయిన వారలు గ్రహింపవలసినదే గాని
 సామాన్య మానవులు సన్ను గుర్తింపఁజాలరు. పూర్వభవాత్మిక
 కర్మంబును విప్లవి ననుభవించి తీరువలయునను సూక్ష్మని లో
 కంబునకు విరేదపఱచుటకే రాముఁడైన వాలిని వధించి
 తత్కారణంబునఁ గృష్ణుఁడైన గిరీశునివేతి బాణఘాతముచేసి
 దేహమును వాలించినట్లు నొందినది. అల్పమతులై అర్థాయు
 యులైన మహిషులచేత నీతిలియుఁ మలరుచుండునుగాని నట్టి
 మూఁకమతులఁ గన్పెత్తుట హృదయంబులఁ బవిత్రీకరణముచే
 యాకస్మికముగా వచ్చిన వెల్లునలో నొము చాలియు సోము
 కాలని దేహముతోఁ గొట్టకొనివచ్చుకొన్నాఁమునందు నెలసె
 నది. కేవలయోగిభ్యాన భారణాది శక్తులతోఁగొడదేలుచున్న
 భంబుని యెంచె మూకలియు' మునకుఁ గాణానునివ్యత్యాస
 నుండునను లనఁ గంబులు నిరంపకనియు,

హాకేరామ హాకేరామ రామ రామ హాకే హాకే

హాకే కృష్ణ హాకే కృష్ణ కృష్ణ కృష్ణ హాకే హాకే

అను ఒడునాఱు శబ్దంబులు'ల మంశ్రంబును నిరూపితమే
 తిని. ఫట్టి మూఁకలైనను, యెట్టిదుష్టులైనను యేక్షణకాలమందేని బని
 త్రితమమైన యీమంత్రంబుని నిర్మలచిత్తంబున భ్యానించి సన్ను
 స్కరింతురేని వారినిభన్యులుగా నొనర్చుచుండును. తొల్లి రామావ
 తారంబున వనులలోఁ గుర్రమృదుచుటగుచున్నపుడు నాదివ్యమంగళ
 విగ్రహంబునుజూచి యచ్చెరువంది యచటవసించుమునీంద్రులెల్ల
 నన్ను గాఢాలింగింప మొనర్ప నుద్యమింప శ్రీకృష్ణావతారమున మీయ
 భీష్మంబీడఁచెదనని యథయహస్తంబొసంగినవాఁడ సగుటచే నేను

కృష్ణుండనై వారిని గోపికలు సృజింపజేసి వారికి గాఢాలింగనంబిచ్చి
 తరింపజేసితినిగాని వేఱొండుగాదు. నాచేదరింపజేయఁబడియోగోపిక
 లేనొండుకొకలంబుననన్నస్థలిత బ్రహ్మచారియనియ్యగఁజించిరి. అది
 యంతయు నామాయావిలాసమని నమ్ముము. తైలధారవలె నవిచ్చి
 న్నమైన ధ్యానముతో నన్నా రాధించుటం బట్టియే వాఁలెరుసదగుతుల
 నంది పరిపూర్ణసౌఖ్యాంబుధి నోలలాడుటకుఁ గారణంబైనది. కాఁబట్టి
 రామునకును కృష్ణునకును భేదప్రవృత్తి జేయఁజనదు. అటుల భేదప్ర
 వృత్తి గలుగజేసికొని మీరు వాదప్రతివాద మొనర్చుటచే నిరువు
 రును నమదోషులైరి. నీచులుకొండలు నామహాత్మ్యమెఱుంగలేక నా
 యందు సామాన్యమనుష్యత్వ మాగోపణమొనర్చి వాదులాడుచుం
 దును. సచ్చిదానంద నిశ్చలస్థుల స్వరూపలక్షణాన్వితుడై, యాదిమ
 ధ్యానకరహితుడై, యవాష్మాకనగోచరంబుడై సర్వనస్తువులయందు,
 సర్వరూపములయందు, సర్వస్వనహారములయందు, నావరబ్రహ్మ
 లయమైయుండునని నిలంచుము. నాస్వరూపస్వభావలక్షణముల గుర్తె
 జరిగి మనీ గూనతానవిశేషములయం దభేదవృత్తినిఁ గలిగి ప్రస
 ర్థింపుము. గోపిదాసా! నేనిప్పుడు వక్కాణించినదంతయు వింటివి
 గదా? ఇంక మీరిగువు క్షణమత్యాభిమానంబులు గలిగి పరస్ప
 రాభిప్రాయములఁ గాఱుకొల్గుకొనినప్రస ర్థింపుఁడు. నేనింకఁబోయెదను.

(నిష్క్రమించును.)

విఘ్నే—ఓబ్రహ్మదేవా! దేవతలారా! కూచితారా! విఘ్నమూర్తి
 యెట్టికపటనాటక మాశించినాఁడో? అంతఁజెప్పును యిట్టి
 కపటనాటకములకే సూత్రధారుడై మనలనంతటిని బాత్రుగ
 నొనర్చి భేలనంబొనర్చజేయుచుండును. ఈధిక్కాగ్రేసరు లిరువు
 రును మననిజరూపదర్శనంబిచ్చిండునోరి యిటులొనర్చి మా
 యామానుష విగ్రహుండుని తననామంబును సార్వకపటచూని

యంతర్ధానమయ్యెను. మనమింక నిచటఁ జేయఁదగిన దేమున్నది?
పోవునము పదుండు. (అందఱు నిష్క్రమింతురు.)

రోహి—కబీరుమహాశయా! మనవాంఛలు లంతంబుఁ జెందినవి. ఈస
మయంబునవీకేవచ్చి మనవాదములను దీర్చుకొన్నచో రామా
నతారవర్ణనమున నేనును, శృష్టానతారవర్ణనమున నీవునుయీ
కలుకేకడఁ జేరియుందుము? తరచినఁగాని పాలలోనుండి వె
చ్చరానను నంతము నిప్పటికిఁ గదా దృఢపఱచుకొనితివి.
అజ్ఞాననశంబున బలికిన నాయవాచ్యములను మన్నింపవేరేదే
దను.

కబీ—రోహిదానూ! తర్కవిత్తర్కములన్ననేగదా పరబ్రహ్మ స్వ
రూపముఁగాంచఁ గల్గితివి. మనకీ వాదమే లేనిచో మన జ
న్మత్తిల్లు ధన్యతఁగాంచునా? నకల దేవతానీకంబు మనకు నో
చరంబగునా? తొలుతనీవెట్టి యజ్ఞలోనుంటివో నేనును నట్టి
యజ్ఞలోనుండఁబట్టియేగదా! లేనిపోనివాదంబున కష్టప
రించినది. ఇందుమన్నించఁదగిన దేమున్నది? రామకృష్ణులకు
భేదప్రవృత్తిఁ గలిగించుటయందా? సములమైతిమి. వాగ్ధో
రూగా తీసిపోమైతిమి. అనతాగానివర్ణనములకా! లొంగిమై
తిమి. కావున నీమనంబున నట్టి పందియంబుఁ జెట్లొనగము.
నేనింకఁ బోయినచ్చేదను.

రోహి—దేవా! నాదొక చిన్నచిన్నపము గలదు. మనమిరువురముఁ
గూడ నాపరబ్రహ్మముయొక్క భక్తులము గనుక ననశాత్తుగ
దయచేసి నామందిరంబుఁ బవిత్రముఁజేసి నన్నుఁగృతార్థచరి
త్రునిఁగావించిన మీ రప్పుడే వెడలుట ధర్మముగాదు. నా
యింటలెక్క మూలంబు నిసంబులుండి నన్ను బ్రవీక్షింప నొ
నర్పవేడెదను.

కబీ—దానికై నన్నింటిగా నర్థింపవలయునా? అనశ్యమట్లనే యుండును. దీనివలన లోకమున కొక్క గుణచాతము శేర్పినవార మగుదుము. ఏదందువా?

గీ॥ జాతిమతములటంచు న / తలనహించి
మూర్ఖులై పోవుచుండిరి / బుద్ధివిని ప్రజలు
మానవానీకమంత న / మంబెయనుచు
దెలియనేరుతు రిటుల న / ర్థించుకడన॥

రోహి—దేవా! అట్లయిన నాలస్యమొనర్చక స్నానమునకరిగెదమా!

కబీరు—మంచిదట్లనే గావింశము.

(అందఱు నిష్క్రమింతురు.)

రంగము.

ప్రవేశము! కబీరు, లక్ష్మీభాదుషా.

భాదు—మహాత్మాజీ! అజ్ఞానవశంబున నేనాశిషులును తమించి నాకు రామనామమంత్రోపదేశంబొనర్చి యున్నావని జేయవేదనను.

కబీ—టూ! ఇందుకొందు దగిన దేమున్నది? పరమాత్ముని మహిమంబెఱుంగనేరక సజ్జానుడనై పలికియుండువు. మాయట్టి వారవి గణింపనేరరు. శ్రీరామభద్రుని శత్రువైబెఱుంగుట సుఖభాసాధ్యముగాదు. రామాయణమును బఠించువార లనేకులుగలరు గాని యందలి నిఘాంతము నెఱుంగరు. విషము. మోక్షమును నయోధ్యాపురవరంబును పరబ్రహ్మమును దశరథుడును పరిపాలించుచుండె. అతనికి జ్ఞాన, యిచ్ఛ, క్రియాశక్తులను మువ్వుగుభార్యలు గలరు. వారిలో జ్ఞానశక్తియే కానల్య. ఈ జ్ఞానశక్తియనియెడి కానల్యకే యాశ్మయనడి రాముడున్బి విందె. అన్యశక్తిమగు భార్యవందెడ నననిజన్మరూపమును మఱచియజ్ఞానమయముగు దీనాశ్మ తానేయనిభ్రామసి దేహం

దిగ్విజయ పరిపంచమునందు మిక్కిలియనురాగముంచి శ్రీహరి
 మను వశిష్టనీతిచేఁ దెలివిగలిగి, నైర్దామ్యమును సౌమిత్రినిగూడి
 మననమును విశ్వామిత్రునితోఁ బయనంబై, పంచమహాపాతకం
 బులను పర్వతంబులగడిచి, జ్ఞానమును బాణముబే నావరణమును
 తొటకీనిజంపి, యిచ్చయనుమారీచుని సాంఘ్యంబునఁబడవైచి
 వికారములను సుబాహ్వది పెక్కురక్కసులఁ గిక్కురుమన
 గండ నుక్కవఁగించి, దురాచారంబునియెడి రాతిని బడతాడ
 నంబొనరించి, సదాచారంబను నహల్యాసతింగాచి, యేకాం
 తంబను మిథిలాపురంబునకుంజరి, శాంతిమను జనుకునిజూచి,
 యసూయయను శివచాపంబవలీలదుర్చించి, యానందంబును
 జూసకీని బరిణంబయ్యె. పిమ్మట నెదిరించిన మదమను పరశు
 రాముని గర్వధంగిముఁగావించి, మోక్షంబునిమెడి యయోధ్య
 కుండేరి తానుజేవుఁడువాడని భ్రమిసి, భవత్వరహితమునియెడు
 పట్టాభిషేకంబుఁ దెలియజ్ఞించి, శ్రీయాశక్తియను కైకనలునఁ
 జపలక్ష్మ్యమును విష్ణుంబునంధనింప, పరబ్రహ్మమును దగనభు
 నింబొసి, మోక్షంబను నాకేళిపురంబువీడి, యానందస్వరా
 స్త్రీంబులను నీతాలక్ష్మణులు వెంటఁగా త్తంబను సరయూ
 నదినిదాటి, బుద్ధియను గుహునిచే నాత్మజీవంబుడి పెమ్మల
 యెడి చిత్రగూటంబున నిలిచి, మనస్సును కాకానుచునిగాసి
 బెట్టి, వీరత్వంబను నగన్మృనివలన ధైర్యంబును దివ్యాస్త్రంబును
 గ్రహించి, కామంబును శూర్పణఖును గుహపిరిగాఁజేసి, యా
 గంబులనియెడి ఖరదూషణాదిరాక్షసులనుగూల్చి, ఆత్మయను
 రాముని యిచ్చయను మారీచుఁడు మోసమొనర్చె. రాజసం
 బును రావణుఁడు దండమనునన్యాసియై యానందమును నీశ
 నెత్తుకొనిపోవ నాత్మజీవుఁడగురాముఁడు విశ్రంభించి, యిచ్చయను

మారీమని సంహరించి యానందంబను సీతను గానక మిగుల దుఃఖముఁ జెంది వైరాగ్యమును సామితి వ్రేల నశువ విశ్లేష మను సరణ్యమునఁ దిరుగుచు వివేకమును జూయువును విమల శ్వమను సద్గతి నొందించి, చింతయనుకబంధుని పోనడచి, సం తోషమును శబరినిగాంచి, మనోవికాసమును పూజఁగైకొని, నిధి ధ్యాసమును కపింద్రునితో స్నేహముఁ జేసి, భయమును వాలిని గొట్టి, నిర్భయమును సుగ్రీవునిచేబట్టి, నిధిధ్యాసంబను నాంజనే యుని ప్రోత్సహపఱచు సతతము మోహమును జలరాసిదాటి లోభమును లంఘనఁగూల్చి దుర్వాసనలనురక్కుల మట్టుఁ బెట్టి యానందమును ధరణీకం గనిపెట్టి సంకల్పమును యశోక వనమును బొంప జేసి యజ్ఞానమును జంబునూలిని నిర్మూలసముఁ జిసి సంశయమును సత్యమహారుని శిక్షించి, విపరీతంబను గుండ్రజత్తును విడలించి, భ్రమయనుపాశమును దుగ్రించి, రాజస మును రావణునిధిక్కిరించి, మానమును మహాయగ్నినిగావించి, దుఃఖమును లంఘనఁగూల్చి, మోహమును సముద్రముదాటి, యాత్మఁడను రామునిఁజేరి యానందమును సీత సంగతి వివరిం పఁగా నాత్ముడిను రాముఁడు విమలక మోహమును సాగర మును భంగపెట్టి నిశ్చలత్వంబనియెడి సేతువుంగట్టి సత్త్వంబను విభీషణునకు శరణంబిచ్చి, విపరీతంబను నింద్రజత్తునెదిరించి సందేహమును నాగపాశములోఁఁకిల్కి, సద్విచారమును ఖగేం ద్రునివలన ముక్తిఁజెంది, తామసమును సంభకర్షణి సంహరించి భ్రమయను శక్తిచే వైరాగ్యమును సామితి మూర్ఛఁజెంద నిధిధ్యాసమును కపింద్రుని ప్రేరేపించి నిష్ఠయను సంజీవపర్వ తలఁబును దెప్పించి, వైరాగ్యమును లక్ష్మణుని మూర్ఛఁదేర్చి

విచారితమను నిండ్రిత్రును ఖండించి, సంచితమను మూలదల
మునంతయు సాధనమను మోహనాస్త్రముచే బాంధవజేసి, గాం
ధీర్యమను ధనుస్సుగొని రాజసమను రావణుని మోహరించి,
జ్ఞానమను దివ్యబాణమును సంధించి యహంకారమను సమృ
తకలశంబును భేదించి, యింద్రియములను విచిత్రలలుగూర్చి,
మూనాన్ని నుండి శుచియై వెలువడిన యానందమను నీర సంగీ
కరించి, మోక్షంబును నయోధ్యంజరి జేసి త్వనివృత్తియను
వృత్తిని పేరింబునుబొంది, వశిరఖండిని సాక్షాత్పరబ్రహ్మమే
త్తానై రాజ్యాధిపత్యము వహించెను. కాన,

— ర్థిన, రాగింకిర్నడ, తాళం హువకం —

ఈ త్మా రామునినామ మహాత్మ్యముః దేవనిన సతనిము
నాత్మపూజ నలుపువారి - యానందముః శిష్యులమెరిగెను
నకలజవులకు నాధా - రకుల లోకి పావనులకు తా
రకమాక్రిం బాననిచ్చి - రకముల నాశనకంకిములు.

ఈ సౌఖ్యములు చెప్పినప్పుడు వెంబవచ్చుచి కావు. నలనిన సౌ
ఖ్యంబు లనుభవించితివి. రాజ్యపాలన మొనర్చితివి. వరసుకునిగిరిగిరివి.
వానికని రాజ్యంజేలు ప్రాయంబువచ్చె. కావున నీనర్వరాజ్యంబా
ధనిక నొప్పగించి దైవారాధనాకర్షకుండవై పరలోక సౌఖ్యంబులకు
చలయు సాధనసామగ్రిల నాయ త్తపటచు కొనుము.

పాదు—మహాత్మాజీ! దేవరవారానర్చించి భర్తృపదేశము పరమపావ
సంజై శ్రోత్రి పేయముగానున్నది. నేటినుండితమతోడబయలు
వెడలితమపాదభక్తుండవై, భవదీయాజ్ఞాను వర్తనఁజేసి మెలంగె
నను. దేవా! తామునామనవినాలించినాశయనింబట్టాభిషిక్తుని
జేసి నాయొసంగుగురుదక్షిణ గృహింపవేడుచున్నాడను.

కబీ—ఓయీ! పేవు నేటినుండి శ్రీరామభక్తుండవైతివిగాన నీకు నేను
రామనామమంత్రోపదేశ మొనర్తు. ఇటువినము. (అని చెవు
లోఁజెప్పి దీనిని పరమనిష్ఠతో జపియించుచు దేశాభ్యుదయ
మునకుఁ బాటుబడియెడవేసి.

ఉ॥ భరితమాత సంశసలు ! పావనమా భవదీయజన్మ! సే
నారోజితసత్త్వగుణ ! వంద్యుడవీవని మెచ్చుకొందుఁ బా
పోలుతాపితాననిశి ! తోగ్గలవిత్తచరిత్రుఁ జాపదో
ద్ధారకుడైతి రాముఁడు ము ! వలబున మోక్షపదంబు నీకుం॥

ఫాదు—చిత్తము. నేనొనర్చు విధు లెవ్వియో సెలవియ్యంగోరెడ.

కబీ—భక్తుఁడా !

ను॥ నిరూణాళుత్వము, సత్యసంధితయు లో ! కిష్ణానముక శౌచముక
సరితానందము, మాతృసేవ, యశముక ! వీరత్వముంగల్గి యీ
నరులెఘ్నఁ జరియించులాగున నుప ! న్యాసంబులక జేసి చు
ర్భిరుష్కార్యము లెల్లఁబోనడచు మా ! స్థిరబీవనుష్ఠింపుమా॥

ఓయీ? నీయభిమతానుసారమున నీకుమారునిక బట్టాభిషేక
ముగావించెడము. మనమాలస్య మొనరింపఁజనదు. నేనిప్పుడు పరమ
భక్తుండయిన గోపన్నగారికి రామనామమంత్రోపదేశ మొనర్చు
బోనఁ బరమేశ్వరునిచే ననుష్ఠాతుండవైతిని. కావునఁ బోవుదమా?

ఫాదు—మహాత్మా! నమచేనిప్పుడు నుంతోపదేశమును బొందితిని
గదా! ఆశీర్వాద మొసంగరా?

కబీ—దానికేమి? నీకొక్కచిక్కగాన సకలమానవులకు మనమొనర్చు
నన్న హితోపదేశపర్యటనమునకు విజయంబు లభియింప
మనమా పరమేశ్వరుని ధ్యానింశము? పిమ్మట నాశీర్వాదింతుము.

రాగం పూరిక శ్యామి—సూపకం.

భానుచుశభూషరామా-భవ్యగుణనిశాయరాసు !
 దీనులనుగుమా మొఱలనీ-వీనులజేర్చుమురామ॥ భా॥
 దేశమథోగతిలోబడి-దీనతనడంగియున్నది,
 యీశా పుసరుద్ధారణ-కిదెవెడలుచు నుంటిమయ్య॥ భా॥
 వోరులు చారులును దురా - చారులు విపరీతంబయి,
 ఘోరపాతకములను - పాలెరి ఘోరిరియభిరామా ॥ భా॥
 సుగుణాత్ములబాధించుచు - భగివంతునిస్మరచుచు
 పాముసతమయంబో? వి! జ్ఞానలతేరనివీడె॥ భా॥
 పూర్వోన్నతికడహర్షి - సర్వముఁజ్ఞిగయించి యిటు
 సర్వభంజకుడగునిను - గాఢముగ నమ్మినాము॥ భా॥

పాదు—మహాత్మా! ఇటుగును గాక.

గీ॥ పావనంబగు భారత ! వర్షమందు
 మాసవులు భేదవృత్తులు ! మాని సన్ని
 మతములొక్కయే యను ! మాటసమ్మి
 యొకమత్వాభిమానులై ! యలరుగాత॥

కవీ—కథాస్తు.

(అందఱు సమ్మగ్తులగుదురు.)

స మా స్త ము.

ఆంధ్రనాటకములు.			ఆంధ్రనాటకములు		
సీతాకల్యాణము	0	8	శివాజీవిజయం	1	0
లక్ష్మణముార్చ	0	12	పాంచాలీమానసంరక్షణము	1	4
సుగ్రీవ వట్టాభిషేకం	0	12	సంపన్నుడుంబసింగరాచార్యులు		
రామరావణయుద్ధము	0	12	గారిచే రచియింపబడినవి.		
విష్ణుభట్ల సుబ్రహ్మణ్యము గారిచే			సంగీత కృష్ణలీల	1	0
రచియింపబడినవి.			మహాభారతము	1	4
నారంగధర	1	0	చక్కానధానుల మానసికశ్రద్ధ		
కశలవ	0	12	గారిచే రచియింపబడినవి.		
గూడూరి కోటిశ్వరరావుగారిచే			పద్మహూహము	1	0
రచియింపబడినవి			శ్రీకృష్ణ రాయభారము	0	12
సంపూర్ణ రామాయణం	1	4	శ్రీకృష్ణ రాయవిజయం	0	12
సంకాదహనము	1	0	చంద్రకాంత	0	10
పునరవ (జయప్రద)	1	0	బిల్వమంగళ చింతామణి	1	0
కాంతామతి	0	12	సంగీత గులోబకావళి	1	0
జగన్మోహన	0	12	సంగీత విష్ణులీల	1	0
మాగుత్తిమైరావణ	0	12	పంగీతసావిత్రి	1	0
సీతాకల్యాణము	0	12	సంగీత ప్రహ్లాద	1	0
పద్మినీలోక బాంధవం	0	10	సత్య హరిశ్చంద్ర	1	0
లిలోత్తమ	0	12	సంగీత శ్రీసాహసం	0	12
కేతవరపు శివరామశాస్త్రిగారిచే			సంగీత కృష్ణలీల	1	0
రచియింపబడినవి.			లనకళ	1	0
భక్త రామదాసు	1	0	చిత్రనళీయము	1	4
కేతవరపు రామకృష్ణశాస్త్రిగారిచే			భూలోకరంధ	1	0
రచియింపబడినవి.			కనకతార	1	0
మార్కండేయ	0	12	సంపూర్ణ రామాయణం	1	4
			సంపూర్ణ భారతం	1	4

వలయువారు :-

కురుకూరి సుబ్బారావు,

సరస్వతీ బుక్ డిపో, బెజవాడ.

అంధ్రీనాటకములు.

పాదుకా పట్టాభిషేకం	0	12
లంకాదహనం	0	12
కాశీనాథుని వీరమల్లయ్య గారిచే రచియింపఁ బడినవి.		
సత్య హరిశ్చంద్ర	0	12
లంకాదహనము	0	8
కుశలవ	0	12
సీతామనోహరం	0	8
తారాచంద్రీయము	0	12
వేంపటి వేంకట నారాయణగారివి		
శ్రీసాహసము	0	10
లంకా దహనము	0	10
అయినాపురపు సుందరరామయ్య గారిచే రచియింపఁ బడినవి.		
ఊర్వశీ శాపవిమోచనం	1	0
గులేబకావళి	1	0
జయచంద్ర చంద్రరేఖావి		
జయం లాల్ గోహారు	0	12
పసంబకావళి	1	0
బంగన్ బకావళి	1	0
వాసంతిక, చెంచులక్ష్మి	0	12
ప్రతిజ్ఞా పాండవము	0	12
ప్రతిజ్ఞాయాదవము	0	12
గర్వభంగము	0	10
శ్రీకృష్ణ విలాసము	0	12

వలయువారు:—

అంధ్రీ నాటకములు.

అయినాపురపు సోమేశ్వర		
రావుగారిచే రచియింపఁ బడినవి.		
సంగీతసావిత్రి	1	0
సంగీత శశిరేఖ	0	12
సంపూర్ణ రామాయణం	1	0
ప్రహ్లాద (భక్తిరసం)	1	0
నవరత్న చింతామణి	1	0
విచిత్ర చిత్రమాల	0	12
ప్రమదా మనోహరం	0	10
సతీలనసూయ	0	12
అవసరాల శేషగిరి రావుగారివి.		
లంకాదహనము	0	8
మోహినీ రుక్మాంగద	0	12
రాణీసంయుక్త	0	8
సంగీత చంద్రకాంత	0	12
భీష్మప్రతిజ్ఞ	0	12
రసపుత్రవిజయం	0	8
సుందర పతనముక॥ కృ॥	0	12
కొడాలి సత్యనారాయణరావు గారిచే రచియింపఁబడినవి.		
సంపూర్ణాంజనేయము	1	0
భక్తకబీర్	1	0
సురానంద (కల్లుముంత)	1	0
మధుసేవ (డింకింగ్)	0	12
తులసీదాసు	1	0

కుడకూరి సుబ్బారావు,

సరస్వతీ బుక్ డిపో, బెజవాడ.

